

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ**

2020 жылғы 18 маусым

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы М.С. ӘШІМБАЕВ жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті Сенат депутаттары және отырысқа қатысушылар! Сенаттың кезекті отырысын бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қажетті кворум бар. Сенаттың отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті сенаторлар! Алдымен күн тәртібін бекітіп алайық. Күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса, күн тәртібін дауысқа қоямыз. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі бірінші мәселе Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2019 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептері жөнінде.

Бұл мәселе бойынша баяндамашылар залда отыр, ал шақырылған Үкімет мүшелері мен басқарушы холдингтердің жауапты қызметкерлері отырысқа бейнеконференция байланысы арқылы қатысуда.

Құрметті депутаттар, алдымен Қаржы министрі міндетін атқарушының, Ұлттық Банк Төрағасы орынбасарының және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті Төрайымының баяндамаларын тындап, содан кейін сұрақтар мен жауаптарға көшу ұсынылады.

Құрметті әріптестер, қарсылық жоқ па?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Қарсылық болмаса, онда жұмысымызды бастаймыз.

Слово предоставляется исполняющему обязанности Министра финансов Республики Казахстан Савельевой Татьяне Михайловне.

САВЕЛЬЕВА Т.М. Уважаемый Маулен Сагатханович! Уважаемые сенаторы! В 2019 году реальный рост ВВП составил 4,5 процента.

Основными факторами роста экономики стали увеличение производства в основных отраслях, расширение внутреннего спроса и развитие сектора услуг, увеличение доли малого и среднего бизнеса в ВВП, а также реализация инвестиционных проектов.

Объем инвестиций в основной капитал вырос на 8,5 процента. Существенный рост инвестиций наблюдался в сельском хозяйстве на 41,1 процента, промышленности – на 15 процентов и в операциях с недвижимым имуществом – на 14,7 процента.

Исполнение республиканского бюджета в таких экономических условиях сложилось со следующими показателями.

Поступления в республиканский бюджет составили 10,7 триллиона тенге с исполнением на 100,6 процента.

Расходы освоены на 99,9 процента и составили 12 триллионов тенге.

Дефицит бюджета составил 1,3 триллиона тенге, или 1,9 процента к ВВП.

Уровень долга Казахстана остается в безопасных пределах.

Теперь касательно показателей бюджета и решения вопросов, озвученных при обсуждении отчета Правительства.

По доходам. План по доходам без учета трансфертов исполнен на 100,6 процента, в бюджет поступило 7,1 триллиона тенге.

Обязательная выписка счетов-фактур в электронном виде с 1 января 2019 года обеспечила рост поступлений по НДС на товары внутреннего производства в 1,5 раза.

Поступления по КПП выросли на 17 процентов.

Меры по цифровизации налогового и таможенного администрирования позволили повысить эффективность дистанционного контроля на 35 процентов, налоговых проверок – на 70 процентов при снижении их количества на 30 процентов.

Усилен мониторинг ввоза товаров в страну на государственной границе с государствами – членами ЕАЭС.

Расхождение по зеркальной статистике с Китайской Народной Республикой снижено с 53 до 48 процентов.

В целом за счет усиления мер администрирования обеспечено поступление более 900 миллиардов тенге.

Во время рассмотрения отчета были представлены замечания по исполнению доходной части.

Первое. Снижение доли корпоративного подоходного налога с юридических лиц. Несмотря на высокую динамику поступлений КПП, снижение его доли в основном объясняется увеличением доли НДС на 11 процентных пункта.

Второе. К замечанию об исполнении доходной части республиканского бюджета за счет авансирования платежей. Вопрос носит методологический характер и соответствует международной практике, включая страны ОЭСР. Механизм авансирования удобен для самих субъектов крупного и среднего бизнеса.

Что касается переплаты, в прошлом году удалось значительно сократить ее размер. Работа в этом направлении будет продолжена.

Третье. Отмечено снижение налоговых поступлений консолидированного бюджета по отношению к ВВП с 17,9 процента до 17,6 процента в 2019 году. Это обусловлено в основном снижением мировой цены на нефть на 10 процентов.

По вопросу налоговых льгот и преференций Правительством проводится активная работа по их оптимизации, которая завершится осенью.

По расходам. В истекшем году за счет расходов бюджета были реализованы 53 стратегических направления путем финансирования 344 бюджетных программ. Профинансировано 13 государственных программ.

В частности, в рамках Государственной программы «Нұрлы жол» было создано тысячи постоянных рабочих мест. Объем транзитных грузов составил 19,5 миллиона тонн. Построено и реконструировано 115 километров сетей теплоснабжения, водоснабжения и водоотведения.

По Государственной программе «Нұрлы жер» более 19 тысяч квартир введено в эксплуатацию для социально уязвимых слоев населения.

В рамках программы «Еңбек» 22 тысячи молодых людей охвачены техническим профессиональным обучением, 19 тысяч человек получили микрокредиты и гранты, порядка 6 тысяч молодых людей впервые открыли или расширили собственное дело.

Важно отметить, что Правительством в прошлом году расширены и усилены существующие меры по обеспечению занятости, поддержке многодетных семей и молодежи.

Во исполнение поручения Главы государства погашены 716 тысяч беззалоговых потребительских займов социально уязвимых слоев населения в банках второго уровня и микрофинансовых организациях.

Налоговой амнистией по списанию пени и штрафов при условии уплаты основного долга воспользовались около 56 тысяч субъектов малого и среднего бизнеса и более 750 тысяч физических лиц.

Государство выполнило свои социальные обязательства в полном объеме.

Вместе с тем, как отмечает Счетный комитет, действительно 86 процентов республиканского бюджета занимают текущие расходы, только 14 процентов оказывают влияние на развитие экономики. В этой связи структуру расходов нужно постепенно сбалансировать.

С текущего года уже в пилотном режиме внедряем оценку ожидаемого экономического эффекта от расходов на стадии планирования. Также подготовлены меры по совершенствованию системы государственного планирования. Теперь будет запрещена корректировка индикаторов государственных программ и стратегических планов. В государственных программах будут предусмотрены виды встречных обязательств предпринимателей, получающих финансовую поддержку.

Правительством разработан законопроект, направленный на улучшение бюджетного процесса. В частности, пересматривается механизм стратегического и бюджетного планирования, внедряется система оценки ожидаемого экономического эффекта от бюджетных инвестиций.

По управлению государственными активами. В Национальный фонд всего поступило 4,5 триллиона тенге. На конец 2019 года активы фонда составили 27,5 триллиона тенге.

В рамках отчета было отмечено, что стало привычным финансировать приоритетные направления бюджета в основном за счет трансфертов из Национального

фонда. В этой связи на законодательном уровне ожидается усиление сберегательных функций фонда.

По предложениям депутатов изменена дивидендная политика субъектов квазигоссектора. С текущего года субъекты квазигосударственного сектора обеспечивают выплату дивидендов в республиканский бюджет по итогам 2019 года в размере до 100 процентов от своего чистого дохода.

В рамках мер по усилению контроля за использованием бюджетных средств начата работа по возврату в доход бюджета неиспользуемых остатков на счетах квазигосударственных субъектов. На 1 июня текущего года в республиканский бюджет возвращено 8,6 миллиарда тенге.

Уважаемые депутаты! Таковы основные показатели республиканского бюджета на 2019 год и пути решения проблемных вопросов.

При рассмотрении отчета было высказано свыше 400 вопросов и предложений по всем отраслям экономики. Рекомендации депутатов будут тщательно рассмотрены, по ним будут приняты соответствующие меры.

Прошу поддержать отчет Правительства.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Татьяна Михайловна, присаживайтесь.

Құрметті әріптестер, келесі сөз Қазақстан Республикасы Ұлттық Банк Төрағасының орынбасары Ақылжан Мәлікұлы Баймағамбетовке беріледі.

БАЙМАҒАМБЕТОВ А.М. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті Сенат депутаттары! 2019 жылы Үкімет пен Ұлттық Банк іс-қимылдарының келісімділігін жақсарту үшін 2019 жылға арналған макроэкономикалық саясат шараларын үйлестіру туралы келісім шеңберінде бірлескен жұмыс жүргізді.

Ұлттық Банк, Үкімет және жергілікті атқарушы органдар бірлесе отырып, 2019 жылдың қорытындысы бойынша инфляцияны 4-6 пайыз нысаналы дәлізде ұстап қалды. 2019 жылдың соңында инфляция 5,4 пайыз болды. Инфляцияға өткен жылдың қорытындысы бойынша 9,6 пайызға қымбаттаған азық-түлік тауарлары ең үлкен үлес қосты. Бұл жекелеген тамақ өнімдері нарықтарындағы сұраныс пен ұсыныстың дисбалансына байланысты болды.

Баға тұрақтылығы бойынша мандатының шеңберінде Ұлттық Банк 2019 жылы базалық ставканы 9-9,25 пайыз деңгейінде орнатты. Нақты және күтілетін жылдық инфляцияны ескере отырып, базалық ставканың осы деңгейі инфляция бойынша мақсаттарға қол жеткізуге және тұрақты экономикалық өсуді қолдауға ықпал ететін бейтарап деңгей ретінде бағаланды.

Ақша-кредиттік реттеу құралдарын жетілдіру үшін депозиттік аукциондар енгізілді, ең төменгі резервтік талаптар өзгертілді, шығарылатын ноталардың мерзімі ұлғайтылды. Бұл банктік өтімділікті тиімді алуға және оның инфляцияға әсерін және валюта нарығына ағынын шектеуге мүмкіндік берді.

Уважаемые сенаторы! В области курсовой политики Национальный Банк придерживался режима свободно плавающего обменного курса тенге. В результате

принятых совместных с Правительством мер по повышению сбалансированности валютного рынка обменный курс тенге за 2019 год укрепился на 0,4 процента до 382,6 тенге за 1 доллар США на конец года. Валовые международные резервы в прошлом году увеличились на 2 процента до 90,7 миллиарда долларов США, в том числе золотовалютные резервы составили 29 миллиардов долларов США, активы Национального фонда увеличились на 6,5 процента до 61,7 миллиарда долларов США на фоне благоприятной конъюнктуры мировых рынков и инвестиционного дохода.

В 2019 году депозиты в банковской системе увеличились на 2,5 процента, достигнув 19 триллионов тенге. При этом вклады в национальной валюте выросли на 13,1 процента до 10,8 триллиона тенге за счет высоких ставок в тенге и относительной стабильности обменного курса, а в иностранной валюте, напротив, снизились на 8,7 процента до 8,2 триллиона тенге. В результате долларизация депозитов составила 43,1 процента в декабре 2019 года по сравнению с 48,4 процента годом ранее.

Кредиты экономике за 2019 год, несмотря на значительные объемы списаний неработающих займов в рамках оздоровления банков, увеличились на 5,9 процента до 13,9 триллиона тенге. Долгосрочные кредиты выросли на 6,5 процента до 11,8 триллиона тенге. Краткосрочные кредиты увеличились на 2,7 процента до 2 триллионов тенге. Ставка по тенговым кредитам для бизнеса снизилась до 12 процентов в среднем за 2019 год по сравнению с 12,4 процента в среднем за 2018 год.

Позитивная динамика предыдущего года продолжилась и в начале текущего года. В январе-феврале текущего года инфляция формировалась внутри целевого коридора, финансовый рынок развивался стабильно.

Однако внешний шок с марта 2020 года, связанный со снижением цен на мировых сырьевых рынках и распространением коронавирусной инфекции, оказал негативное влияние на казахстанскую экономику.

Под воздействием карантинных мер в Казахстане и в странах-торговых партнерах, а также ослабления тенге годовая инфляция превысила верхнюю границу целевого коридора 4-6 процентов и в мае составила 6,7 процента.

После повышения базовой ставки до 12 процентов для предупреждения распространения внешних шоков Национальный Банк адаптировал денежно-кредитную политику под «новую реальность». Базовая ставка была снижена до 9,5 процента в целях поддержания деловой активности и создания более благоприятных условий для кредитования банками экономики. Последующими решениями 27 апреля и 8 июня текущего года базовая ставка была сохранена на текущем уровне.

Для устранения дисбаланса на внутреннем валютном рынке был принят комплекс мер для увеличения предложения иностранной валюты. В частности, было введено требование для субъектов квазигосударственного сектора по обязательной продаже 50 процентов экспортной валютной выручки и переводу валютных депозитов на счета в банки Казахстана.

Усилено регулирование обменных операций в целях исключения спекуляций. Принятые меры, а также постепенное улучшение ситуации на внешних рынках способствовали укреплению тенге на 9,9 процента с максимального значения 448,52 тенге на 1 апреля текущего года до 404,22 тенге за доллар США на 17 июня текущего года.

Текущий счет платежного баланса, по предварительной оценке, за первый квартал сложился с профицитом 1,2 миллиарда долларов США. Экспорт товаров вырос на 581 миллион долларов США за счет увеличения количественных поставок нефти и газового конденсата. Импорт сократился на 148 миллионов долларов США в результате сокращения приграничной торговли на фоне введенных карантинных мер.

Золотовалютные резервы с начала текущего года по 1 июня увеличились на 8,8 процента до 31,5 миллиарда долларов США. Активы Национального фонда снизились на 5,3 процента на фоне падения рынка акций на 8 процентов, а также продажи валюты из Национального фонда в размере 3,8 миллиарда долларов США для выделения дополнительного гарантированного трансферта в бюджет. Валовые международные резервы на конец мая составили 90 миллиардов долларов США.

Были приняты дополнительные меры для защиты тенговых активов населения. Так, была повышена рекомендуемая ставка по вкладам в БВУ, что вовремя сдержало рост долларизации с минимальными потерями. В результате по итогам апреля текущего года депозиты в банковской системе выросли с начала текущего года на 3,3 процента до 19,6 триллиона тенге, в том числе в национальной валюте – на 2,8 процента до 11,1 триллиона тенге, в иностранной валюте – на 4 процента до 8,5 триллиона тенге. Уровень долларизации депозитов составил 43,4 процента в апреле текущего года.

Кредиты экономике за январь-апрель 2020 года увеличились на 1,4 процента (или на 187,7 миллиарда тенге) до 14,1 триллиона тенге на конец апреля текущего года. Ставка по тенговым кредитам для бизнеса составила 12,1 процента в апреле текущего года, сохранившись на уровне декабря предыдущего года.

В рамках реализации антикризисных инициатив Главы государства программы финансирования экономики были адаптированы под складывающиеся условия в период кризиса. Так, Национальным Банком расширено финансирование Программы льготного кредитования приоритетных отраслей экономики на 400 миллиардов тенге до 1 триллиона тенге, которые направлены на обеспечение продовольственной безопасности и снижение импортозависимости. Дополнительно в рамках программы выделено 100 миллиардов тенге на проведение весенне-полевых работ сроком на один год.

Была разработана и запущена Программа льготного кредитования для поддержки субъектов МСБ и индивидуальных предпринимателей, пострадавших от введения чрезвычайного положения. Банкам выделены обусловленные вклады на пополнение оборотного капитала субъектам МСБ, пострадавшим в результате распространения коронавируса, сроком до 12 месяцев по ставке не более 8 процентов годовых на общую сумму 600 миллиардов тенге.

В целях содействия Правительству по поддержке рабочих мест в рамках Дорожной карты занятости на 2020 – 2021 годы Национальным Банком будет выделено до 700 миллиардов тенге при условии эффективного освоения бюджетного финансирования на сумму 300 миллиардов тенге.

Таким образом, общая сумма финансирования данной программы достигнет 1 триллиона тенге, что позволит дополнительно создать порядка 250 тысяч новых рабочих мест, а также создать основы для открытия в последующем более 100 тысяч постоянных рабочих мест.

Құрметті депутаттар! Ұлттық Банк ақша-кредит саясаты, сондай-ақ Үкіметпен белсенді ынтымақтастық шеңберінде 2020 жылы елдің экономикасы үшін жағымсыз салдарды жеңілдету және макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін барлық қажетті құралдарды пайдалануды жалғастырады.

Баяндама аяқталды. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Ақылжан Мәлікұлы, орныңызға отырыңыз.

Следующее слово предоставляется Председателю Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета Годуновой Наталье Николаевне.

ГОДУНОВА Н.Н. Құрметті Маулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Бюджет 2019 года исполнен в пределах заданных параметров. Этому способствовали как достаточно благоприятная макроэкономическая ситуация в стране в прошлом году, так и меры, которые предпринимались Правительством. Об этом сейчас было уже сказано.

Сегодня мы рассматриваем отчет об исполнении бюджета за прошлый год, но в совершенно иной ситуации. С одной стороны, мы констатировали долгожданный рост экономики, с другой стороны, имеем очень непростое положение в этом году и в мире, и у нас. Поэтому сейчас, принимая во внимание, что выявленные нами нарушения исчерпывающе были обсуждены на рабочих группах, комитетах Сената, разрешите больше остановиться на системных вопросах.

Первое. Улучшены позиции по макроэкономической стабильности Казахстана в рейтинге глобальной конкурентоспособности Всемирного экономического форума до 60-го места. Однако снижение нефтяной зависимости не достигнуто. На протяжении 10 лет доля обрабатывающего сектора не превышает 11 процентов. В структуре экспорта минеральные продукты составляют 70 процентов.

Реальные доходы населения возросли на 5,5 процента. Мы считаем, что это хорошее достижение, потому что несколько лет не было роста реальных доходов, мы показывали увеличение номинальных доходов, инфляция съедала все. Однако в расходах населения до 50 процентов увеличилась доля продовольственных товаров.

При этом растут кредиты населения в банках. В 2019 году рост потребительских кредитов опережал рост номинальных доходов населения почти на 15 процентов.

И вообще, несмотря на значительную поддержку со стороны государства, за последние пять лет отмечается снижение роли банковского сектора в экономике страны. Его активы к ВВП снизились с 60 процентов в 2015 году до 40 процентов по итогам прошлого года. Ссудный портфель банков страны к ВВП уменьшился почти вдвое. Продолжают расти проблемные займы.

Доступных и длинных денег для бизнеса как не было, так и нет. И никто не считал, какое количество ресурсов бизнесу необходимо.

Уровень монетизации продолжает снижаться, по итогам 2019 года 31 процент, тогда как еще в 2016 году он составлял 42 процента. И мы говорили о том, что 42 процентов мало, в среднем в мире уровень монетизации составляет 122 процента.

Откуда экономика будет насыщаться деньгами? А не будет денег, как сохранить даже текущие темпы развития?

Государственный долг, как и долг Правительства, действительно находится в безопасных пределах, но статья расходов на их обслуживание и погашение растет. По правительственному долгу такие затраты достигли почти 1,4 триллиона тенге. И в ближайшие годы эти расходы в связи с наступлением сроков выплаты по обязательствам будут расти дальше. Однако вместе с вами нам удалось добиться того, чтобы была налажена работа по отслеживанию займов у международных финансовых организаций, по проектам ГЧП, квазигосударственного сектора и местных исполнительных органов. То есть мы хотя бы картину видим.

Второе. В доходной части бюджета качественно мало что изменилось. В структуре налоговых поступлений продолжает сокращаться доля основного системообразующего налога – КПП. Исполняющий обязанности Министра финансов сейчас пыталась ответить на этот вопрос. В 2019 году она составляла менее 30 процентов, в 2015 году была 37 процентов. Такая негативная тенденция напрямую отражает состояние бизнеса, потому что в качестве общенациональной задачи мы ставим все-таки структурные реформы, а не достижение абсолютных показателей.

Кстати, сумма, подлежащая возмещению НДС (это я отвечаю на реплику Татьяны Михайловны), на 1 января 2020 года увеличилась в два раза по сравнению с январем 2019 года до 540 миллиардов тенге против 284 миллиардов тенге.

Переплата в государственный бюджет в целом составила 2 триллиона тенге с уменьшением к уровню 2018 года на 158 миллиардов тенге. Это то, что не должно было быть уплачено государству. Часть из этого возьмется в зачет или будет возмещена бизнесу в первом полугодии текущего года.

Получается, что мы отвлекаем из оборота добросовестных предпринимателей, а возвращая излишне уплаченные в прошлом году средства, создаем нагрузку на бюджет уже текущего года.

Меры по снижению переплат тоже вызывают вопросы. В целях улучшения своих показателей некоторые территориальные органы государственных доходов занижают переплаты. Только по восьми налогоплательщикам выборочным аудитом Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета установлено такое необоснованное уменьшение на 30 миллиардов тенге. Понятно, что мы смотрели крупные.

Наверное, назрела необходимость пересмотреть подходы по уплате КПП не авансовыми платежами, а на основе квартальных расчетов по фактическим результатам деятельности. При этом снижение уровня переплаты по платежам должно являться показателем эффективной работы органов государственных доходов.

Татьяна Михайловна, международная практика имеется разная. Это та, о которой Вы говорили, и практика уплаты КПП по итогам всего года. Поэтому надо смотреть то, что приемлемо, чтобы не ущемлять ни государственные интересы, ни бизнес. Позитивные результаты достигнуты в снижении недоимки в бюджет на 17 процентов.

Что касается качества данной работы, то уменьшение в большей части обеспечено за счет признания налогоплательщиков банкротами, это больше, чем на половину.

В налоговом администрировании при высоком уровне цифровизации процент взыскания доначисленных сумм по налоговым проверкам в 2019 году по сравнению с предыдущим годом снизился почти в три раза.

Не проводится оценка эффективности применяемых налоговых льгот и преференций. Главная причина – отсутствие у отраслевых органов информации в разрезе таких льгот, отраслей и показателей деятельности их получателей. То есть это тоже методологическая проблема.

Стремясь упростить работу для бизнеса, мы теряем контроль за государственными интересами. Считаем, что надо пересмотреть подходы и внести ясность в отчетность получателей льгот и мер государственной поддержки. Бизнес должен иметь встречные обязательства перед государством.

Третье. При исполнении расходной части бюджета за 2019 год неэффективно использовано 428 миллиардов тенге, что в три раза больше предыдущего года. Понятно, что, с одной стороны, мы увеличиваем охват аудитом эффективности, а не аудитом соответствия, за счет этого сумма растет. Посмотрите динамику. К неэффективно использованным отнесены:

неосвоение – 5,3 миллиарда тенге;

возврат использованных не по целевому назначению целевых трансфертов – 56 миллионов тенге;

возврат неиспользованных целевых трансфертов, выделенных из республиканского бюджета и не разрешенных к доиспользованию в отчетном году, – 2,2 миллиарда тенге;

неиспользованные и использованные не по целевому назначению бюджетные кредиты, выданные из республиканского бюджета, – 2,5 миллиарда тенге;

выявлены нарушения органами аудита, то есть нами, ревизионной комиссией, подразделениями Министерства финансов в сумме 387 миллиардов тенге.

Кроме этого, остатки средств субъектов квазигосударственного сектора на контрольных счетах наличностей – 30 миллиардов тенге, о которых мы говорим из года в год.

По мнению экспертов, в недиверсифицированных экономиках доходы от сырьевых ресурсов уже не будут способны покрывать потребности страны. Уже сейчас средства Национального фонда занимают одну треть в доходах бюджета и четвертую часть в его расходах.

Очень важным считаем пересмотр организации исполнения самого бюджета, процесс должен быть максимально прозрачен и оцифрован. В этом году по предложению депутатов в пилотном режиме мы попытались посмотреть расходование государственных ресурсов через призму эффективности. Был проанализирован экономический эффект от вложенных государственных инвестиций.

Что мы взяли? Обычно мы говорим только о бюджете развития. Мы взяли, кроме бюджета развития, затраты капитального характера, субсидирование и кредитование, то есть то, что влияет на развитие.

Доля таких расходов в общем объеме республиканского бюджета за 2019 год составила менее 14 процентов. Тогда как именно они позволяют генерировать ресурсы для дальнейшего роста экономики. При этом в структуре данных расходов затраты на строительство, целевые трансферты на развитие не превысили и половины, составив немногим более 40 процентов, то есть мы приходим к 5-6 процентам.

При этом в стране накопилось много начатых, но не завершенных по различным причинам проектов, имеющих важное значение для населения. Вместе с акиматами мы насчитали 43 таких проекта общей стоимостью 52 миллиарда тенге, затраты понесены больше, чем на половину, это 34 миллиарда тенге, а их завершение даже не прогнозируется. По отдельным проектам сроки затянуты свыше пяти лет. Все сенаторы прекрасно знают, в каком регионе какие объекты. Понятно, что на них нужны дополнительные ресурсы, а в регионах их нет.

Данные факты противоречат поручениям Главы государства по приоритетному финансированию проектов, имеющих максимальный социально-экономический эффект.

По оценкам Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, при стопроцентном исполнении республиканского бюджета не достигнуто 9 процентов прямых и 16 процентов конечных результатов. Если индикаторы спланированы правильно, как говорят министерства, то возникает другой вопрос: где деньги?

Наряду с этим оценены семь государственных программ, реализация которых завершилась в 2019 году. Влияние затраченных средств на достигнутые результаты проанализировано с учетом отложенного эффекта и в долгосрочной перспективе, чего, к сожалению, пока еще нет в оценках уполномоченных органов.

Конечно, хочется надеяться, что наступит время, когда методики оценки реализуемых государственных программ будут разрабатываться не органами государственного аудита от безысходности, а профильными министерствами. А поскольку Правительство не обладает такими методиками и инструментами, мы оценили эффект на основе статистических и ведомственных данных в среднем за 7 лет. При этом учитывалась доля государственных инвестиций в развитии конкретной отрасли экономики.

Каковы выводы? Общий мультипликативный эффект оценен на среднем уровне при значительном потенциале роста. 1 тенге инвестиций в основной капитал принес выпуск продукции в среднем в размере 90 тиын.

Всемирный Банк подсчитал мультипликатор бюджетных расходов (то есть агрегированный показатель), который по Казахстану еще в 2015 году оценивался на уровне 0,2-0,3 коэффициента. То есть на каждый потраченный бюджетный доллар возвращается в качестве реального эффекта только 20-30 центов. Это вдвое ниже развивающихся стран, где данный показатель достигает 0,6. Хуже всего, что большинство создаваемых рабочих мест у нас временные.

И еще. Отраслевые министерства оценивают результат реализации государственных программ по итогам развития всей отрасли. Мы же хотим видеть результат от вложенных государственных денег, тогда как инвестиции государственных средств в экономику составляют 12 процентов с трендом на уменьшение. То есть выезжают по показателям за счет частных инвестиций. Обманываем только самих себя.

Четвертое. Несмотря на очень незначительное сопротивление, при поддержке депутатов Сената начато выполнение поручений Елбасы и Главы государства о регламентации ответственности первых руководителей государственных органов за неэффективное планирование и расходование государственных ресурсов. Такая ответственность была закреплена в Бюджетном кодексе и Кодексе Республики Казахстан об административных правонарушениях пока только по двум дефинициям.

Считаем крайне важным продолжить эту работу, поскольку такие нарушения, как недостижение результатов или отсутствие запланированного эффекта при полном освоении финансов, еще не вошли в действующее законодательство. А без их включения ни о чем другом, как о формальном исполнении поручений Президента, мы сказать не сможем.

Что мы имеем на сегодняшний день? Конечно, есть динамика по дисциплинарным нарушениям. По выявленным Счетным комитетом по контролю за исполнением республиканского бюджета нарушениям из числа дисциплинарно наказанных 58 процентов, это рядовые исполнители. В предыдущем году было 82 процента, я вам докладывала. То есть показатель снизился с 82 до 58 процентов, хотя эта динамика нас не устраивает. Поэтому надо ужесточать дисциплинарную ответственность, вносить изменения в Закон «О государственной службе Республика Казахстан».

Пятое. Мы уже отмечали формирующуюся проблему по проектам государственно-частного партнерства. 75 проектов ГЧП реализуются без строительства и модернизации объектов.

Увеличение количества проектов ГЧП приводит к росту государственных обязательств, которые не соразмерны с объемами привлекаемых инвестиций. На привлечение 1 тенге частных инвестиций затрачивается 2 тенге бюджетных средств. И это на фоне незначительных встречных обязательств частного инвестора.

По нашим оценкам, основная нагрузка на бюджет по республиканским проектам придется на 2023 и последующие годы в среднем 58 миллиардов тенге ежегодно, на местные бюджеты на 2020 – 2021 годы в среднем 70 миллиардов тенге ежегодно по всем регионам.

Поэтому первоочередными разработкой методики расчета социально-экономического эффекта реализации проектов ГЧП и поэтапное снижение нагрузки на государственный бюджет.

На квазигоссекторе я останавливаться не буду, мы подробно его обсуждали, и Татьяна Михайловна сказала. Единственное, не соглашусь с тем, что устранены все недостатки в дивидендной политике. Все-таки дивидендную политику надо пересматривать практически всем национальным холдингам.

Кроме того, средства, выделяемые из республиканского бюджета, стали источником доходов для многих компаний. Вы знаете, они получают их под 1 процент из республиканского бюджета, а предприниматель, на которого направлена государственная поддержка, получает кредитные средства в среднем от 6 до 9 процентов.

И последнее. В заключении Счетного комитета к отчету Правительства впервые появилась предварительная информация об аудите консолидированной финансовой отчетности, который согласно закону мы должны проводить с этого года. Но это тема для отдельного большого разговора, так как трудно говорить о достоверности консолидации при отсутствии проверки правильности составления такой отчетности отдельными администраторами. Предстоит решить ряд методологических и организационных задач, препятствующих объективной консолидации бюджета и принятию на ее основе эффективных экономических решений.

В целом Счетным комитетом отмечены возможности для повышения экономической отдачи от бюджетных инвестиций, улучшения налогового и таможенного администрирования. Это достаточный резерв для развития экономики Казахстана в кризисный период.

Заключение Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета подробно рассмотрено. Депутаты детально останавливались на наших выводах и рекомендациях. Спасибо за поддержку большинства из них. Мы также благодарим коллег из министерств за конструктивный диалог в вопросах повышения эффективности исполнения бюджета.

В этом году по поручению Главы государства Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета сосредоточится на контроле использования антикризисных средств и продолжит аудиты компаний квазигосударственного сектора.

ТӨРАҒА. Спасибо, Наталья Николаевна, присаживайтесь.

Құрметті әріптестер, енді сұрақтар мен жауаптарға көшейік. Сұрақ қою үшін депутаттар алдын ала жазылған болатын, сол тізім бойынша сұрақ қоюды ұсынамын. Қарсылық жоқ па?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Онда сұрақ қою үшін сөз депутат Сүлеймен Ләззат Жаңылысқызына беріледі.

СҮЛЕЙМЕН Л.Ж. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Менің сұрағым осы Сенат залында жиі көтерілетін мәселелердің бірі ауыл мәселесіне байланысты. Үш сұрағым бар, оның екеуі Премьер-Министрдің ауыл шаруашылығына басшылық жасайтын орынбасарына, біреуі Ауыл шаруашылығы вице-министріне.

Құрметті Роман Васильевич, Есеп комитетінің қарастырылып отырған есебі бойынша аймақтарды дамыту бағдарламаларына өте қатаң сын айтылған. Олар жиі нақтыланады, әкімшілердің айқын мақсаттары жоқ, яғни аймақтардың тиімді дамуына әсер етерінің өзі де екіталай.

Шынында да бағдарлама көп (атын айтпай-ақ қояйын, бәріңіз білесіздер), олардың бәрі өз бетінше іске асуда. Кейбір жағдайда бір мердігер келіп үйдің іргетасын, бір мердігер келіп төбесін жауып жатқан сияқты арасында үйлесім болмай жататын фактілерді де елге барғанда кездестіреміз.

Мультипликативтік эффект өте әлсіз, ал Мемлекет басшысы алдағы бес жылда тағы да ауылды қолдауға 900 миллиард теңге бөлінетінін айтты.

Сұрағым: Қазақстан агроөнеркәсібіне кешенді диагностика қашан жасалады?

Қаржы вице-министрі енді бағдарламаларды нақтылауға рұқсат берілмейді деп жаңа өзінің баяндамасында айтып кетті. Осы орайда бұл мәселе тіпті өзекті болады. Сондықтан да халықтың өзімен ақылдасып шешілген сауатты әкімшілендіруді қамтамасыз ету үшін Үкімет тарапынан қандай шаралар қабылданады?

Барлық жұмысты жүйелеп, цифрлық картаға шығарып, мемлекеттің жасайтын шаруаларын қай уақытта қай мәселе шешілетінін халық онлайн көріп отыратындай жағдай жасауға болмай ма?

Роман Васильевич, екінші сұрағым келесі. Мемлекеттің мақсаты ауылдық жерлерде адамдарды тұрақтандыру, оларға жұмыс беру, олардың өмір сапасын жақсарту.

Президент Тоқаев қала мен ауыл арасындағы теңсіздікті реттеуді тапсырды.

2019 жылы инфрақұрылымдық жобаларға арналған «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасына мақсатты трансферт ретінде 30 миллиард қаражат 100 пайыз игерілді. Біз мына есептен 53 ауылдағы 452 жоба туралы оқыдық.

«Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы бойынша ғана 2019 жылы 4 мың 700 жаңа жұмыс орны ашылған, оның бір мыңы ғана тұрақты жұмыс орны. 2020 жылға жоспар бойынша оны төрт есе көбейтіп, 16 мың 200 жұмыс орны ашылмақ делінген. Ал уақытша жұмыс орны дегеніміз, бұл мәселені шешу емес, өзімізді өзіміз алдау сияқты болып көрінеді. Сондықтан да азаматтар тұрақты еңбек орнымен қамтылмаса, бұл салынып жатқан инфрақұрылымдық объектілерді кім пайдаланады?

Сұрағым: Үкіметтің ақпаратына сәйкес 2020 – 2026 жылдарға «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасының жаңартылған жобасы іске аспақ, сол жобаның шеңберінде ауыл адамдарын тұрақты еңбек орындарымен қамтамасыз ету проблемасы қалай шешілмек?

Сұрақтарымды түгел айтайын, келесі сұрағым Ауыл шаруашылығы вице-министріне.

Айдарбек Сейпілұлы, Есеп комитеті 2019 жылы азық-түлік тауарлары бағасының өсуін көрсетіп отыр, оның ішінде жармалар 16 пайызға, сиыр еті 16 пайызға, жылқы еті 15 пайызға артығыменен көтерілгенін айтып отыр, ал экспорт екі есе асқан. Ал осыдан 20 жыл бұрын ауылға барғанда маңдай терімен тапқан өнімін өткізе алмай шаршап жүрген шаруаны көретінбіз, 10 жыл бұрын да солай болатын, қазір де осы жағдай өзгерді деп айту қиын. Сондықтан да шаруалардың өнімін сатып алуды мемлекет пен жеке кәсіпкерлер серіктестігі арқылы үйлестірмесе шешілмейтіні түсінікті болды ғой деп ойлаймын.

Ауыл шаруашылығын қаржыландыру жылдан-жылға артып келе жатыр, бірақ қайта өңдеуге субсидиялардың көлемі 2019 жылы 3,8 миллиард қана, «ҚазАгро» АҚ портфелінде қайта өңдеуге кредиттің 8 пайызы ғана бөлінген.

Менің сұрағым. Осы диспропорция қашан еңсеріледі? Ауылдық жерлерде 2019 жылы ет, сүт, жүн қабылдайтын, қайта өңдейтін зауыттар ашылды ма? Осындай шағын кәсіпорындардың нешеуі іске қосылды? Нәтижесі бар ма және болашаққа жоспарлар бар ма?

Осындай сұрақтарым бар, жауап берсеңіздер.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, регламентті сақтауларыңызды сұраймын. Өйткені бүгін сұрақ қоятын әріптестеріміз көп, сөз сөйлеуге жазылған сенаторлар бар, сондықтан регламентті сақтауымыз керек. Рақмет.

Слово для ответа на два первых вопроса предоставляется Заместителю Премьер-Министра Республики Казахстан Скляру Роману Васильевичу.

СКЛЯР Р.В. Сұрағыңызға рақмет. Өзіңіз білетіндей, «Ауыл – ел бесігі» бағдарламасы Елбасының бастамасы.

Жалпы елімізде даму потенциалы бар барлығы 3,5 мың ауыл анықталған. Осы жылдың аяғына дейін сомасы 98 миллиард теңгеге 900 жоба жүзеге асырылады. Оның ішінде жолдар мен көшелер, әлеуметтік инфрақұрылым нысандары жөнделеді.

Сіз өте дұрыс айтасыз, 2020 жылы 16 мыңнан астам жұмыс орны құрылады. Как Вы отметили, действительно есть постоянные и временные рабочие места. Мы внимательно следим за теми проектами, которые согласовывают с нами местные исполнительные органы. Ожидаем значительного увеличения постоянных рабочих мест именно на тех объектах, которые будут реконструированы либо заново построены, в том числе и по водоснабжению.

Касательно вопроса по онлайн-отслеживанию данных процессов. Данная работа в некоторых регионах ведется. Эту работу постоянно отслеживает Министерство национальной экономики. Текущую ситуацию мы знаем, владеем. Все средства будут полностью освоены. И результаты каждого вложенного тенге мы будем внимательно анализировать.

Что касается программ развития. Действительно, программы «Нұрлы жер», «Нұрлы жол», ГПИР, «Еңбек», Дорожная карта бизнеса и другие в большей степени направлены на комплексное развитие регионов. А координацию данных программ мы осуществляем в рамках Программы развития регионов и прогнозной территориальной схемы развития, которые объединяют эти программы и ими координируются.

Ежегодно мы проводим анализ вложенных средств в данные программы, иногда вносим коррективы по ходу их выполнения. Данные вопросы находятся у нас на постоянном контроле. Спасибо.

ТӨРАҒА. Үшінші сұраққа жауап беру үшін сөз Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы Айдарбек Сейпілұлы Сапаровқа беріледі.

САПАРОВ А.С. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті Ләззат Жаңылысқызы! Біріншіден, сұрақтарыңызға рақмет.

Бағдарлама туралы қосымша айтып кетейін. Өздеріңізге белгілі, 2017 – 2021 жылдарға арналған ауыл шаруашылығының бесжылдық бағдарламасы өңірлермен бірге келісіліп жасалған. Ал жалпы кемшіліктер бар, оны айтып кету керек. Сондықтан былтырғы жылы үш ай бойы сол мәселерді бизнеспен, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасымен талқылап, желтоқсан айында сол бағдарламаға біз өзгерістер енгіздік. Қазір бағдарламамыз түзелді, облыстармен бірге индикаторлар көрсеткіштері белгіленді, бұл жөнінде жұмыс жүріп жатыр.

Жаңа субсидия туралы айтып кеттіңіздер, шынында да проблемалар болды, қаржы жетіспеді. Былтыр Сенат пен Мәжілістің аграрлық комитеттерінен жұмыс тобы құрылды, сол жерде субсидияның тиімділігі айқындалып, шешім қабылданды. Асқар Ұзақбайұлы тапсырма беріп, Үкіметтен 78 миллиард теңге қосымша қаржы бөлінді. Сондықтан жылдан-жылға келе жатқан қарыздардың барлығы жабылды. Бұл мәселе шешілді, енді жаңа жылдан бастап, бұл жұмыс жақсы деңгейде жүріп жатыр.

Жалпы, бұл субсидияға байланысты қаншама жобалар ашылады, оның қаншама жобалық бағасы болады, соған байланысты Үкіметтен екінші жарты жылда қосымша тағы да мүмкіндік сұрармыз. Бұл бағдарлама бойынша.

Ал алыпсатарлар туралы. Шаруашылық өнімін сатуға арналған ОРЦ туралы қазір талқылау жүріп жатыр. Жалпы Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша Алматы, Жамбыл, Түркістан облыстарында «Егістіктен дүкен сөресіне дейін» деп аталатын пилоттық жоба іске асырылып жатыр. Бұл жобаның нәтижесі жақсы болса, әрмен қарай бұл пилоттық жоба басқа облыстарда да жалғасады.

Бұл жерде айтып кету керек, өнімнің бағасын ұстау үшін бізде бес жүзге жуық сервистік-дайындау орталығы бар. Олар жұмыс жасап жатыр. Бұлар үй шаруашылықтарынан, шағын шаруашылықтардан өнімді жинаған кезде НДС проблемасы болатын. Қазір сол НДС сервистік-дайындау орталығына субсидияланады. Соның арқасында ортада жүрген алыпсатарларды да жоюға болады.

Бұл мәселе де ақырын шешіліп жатыр. Сауда және интеграция министрлігімен бірге өзіміздің жұмыс жоспарымыз бар, осы жұмысты біз әрі қарай жалғастырамыз.

Жаңа қанша қайта өңдеу орындары ашылды деп жатырсыздар. Біраз ет өңдеу орындары ашылды, 14 ет комбинаты ашылды, сүт өңдеу бойынша үлкен 6 жоба ашылды. Бұл жерде жұмыстар жүргізіліп жатыр, әлде де биыл үш ет комбинатын биыл бітіреміз, күзге қарай бұны да тапсырамыз деген ойымыз бар.

Жалпы әрмен қарай сол бағдарлама бойынша жұмысымызды жалғастырамыз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Келесі сөз депутат Нұралиев Әбдәлі Тоқбергенұлына беріледі.

НҰРАЛИЕВ Ә.Т. Рақмет, құрметті Төраға.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі мен Ауыл шаруашылығы министрлігіне арналады.

Бүгінгі қаралып отырған Үкімет есебіне сәйкес «Су ресурстарын пайдаланудың тиімділігін арттыру» бағдарламасы бойынша апаттық жағдайдағы су шаруашылығы жүйелерін қайта жаңарту үшін 5,56 миллиард теңге, ал гидротехникалық құрылыстарды жаңартуға 1,6 миллиард теңге бөлініп, олардың игерілу көрсеткіші 99,7 пайызды құрап отыр.

Өздеріңізге белгілі, жақында ғана Өзбекстандағы Сардоба су қоймасы бөгетінің бұзылуы салдарынан қауіп-қатерлері бар нысандарды (ескі зираттар, ауру малдардың көмінділері) су-басу, жуып-шаю фактілері орын алып, эпидемиологиялық жағдайдың нашарлауына алып келе жаздады. Осыған байланысты сұрақ.

Бірінші. Гидротехникалық құрылыстарды нығайту және елді мекендерді су басу қаупін азайту бойынша жыл сайын жоспарланған қаржы мөлшері қаншалықты жеткілікті?

Екінші. Орын алған су тасқындарына қатысты эпидемиологиялық жағдайдың нашарлауын алдын алу бойынша қандай шаралар көзделіп отыр? Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің міндетін атқарушы Ахметжан Әбдіжәмілұлы Пірімқұловқа беріледі.

ПІРИМҚҰЛОВ А.Ә. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті Әбдәлі Тоқбергенұлы! Гидротехникалық құрылыстарды пайдалану қауіпсіздігін жақсарту үшін 2017 – 2021 жылдары 41 авариялық су қоймасын реконструкциялау көзделген. Оның негізгі мақсаты – су шаруашылығы құрылыстарын қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз ету болып табылады.

Барлығы 9 облыста 20 объект бойынша жұмыстар жүргізілуде.

2016 жылдан 2019 жылға дейінгі аралықта 11 нысан аяқталды және пайдалануға берілді. Қалған 9 жобаның ағымдағы жылы 6 нысаны пайдалануға берілетін болады, 3 нысан 2021 жылы аяқталады. Қалған 21 нысан бойынша жобалық-сметалық құжаттама әзірленуде.

«Ветеринария туралы» Заңға сәйкес мал қорымдарын қауіпсіз күтіп-ұстау және қайта жаңарту, бақылау мәселелері жергілікті атқарушы органдарға, сондай-ақ Ауыл шаруашылығы министрлігінің ветеринариялық қызметіне жатады.

Түркістан облысындағы Ақсу өзенінің су қорғау белдеуі шегінде Сібір жарасы мал өлігі көмілген бір орын бар. 2017 жылы Түркістан облысының бюджетінен мал қорымын темір бетон бөгетімен қоршау үшін қаражат бөлінді. Қазіргі уақытта тікелей өзеннің маңында орналасқан жоғарыда аталған бір ғана мал қорымы туралы белгілі болып отыр. Рақмет.

ТӨРАҒА. Жақсы.

Екінші сұраққа жауап беру үшін сөз Айдарбек Сапаровқа беріледі.

САПАРОВ А.С. Түркістан облысындағы апатқа байланысты Ауыл шаруашылығы вице-министрі бірінші күні бірден сол жерге ұшып барып, сол жерде комиссия құрылды. Жұмысты 160 ветеринар қызметкер мен әскери қызметкер бірге атқарды.

Бұл жерде жалпы өлген малды инсинераторға апарып, өртеп, тазалық жұмыстары жасалды. Ал жалпы «Сибирское захоронение» сол жаңағы ауданда болған, бірақ оған (18 километрдей жер) су жеткен жоқ. Жергілікті жер таза қалпында қалды.

Бүгінгі күні де бақылау жүріп жатыр. Мал шаруашылығын қалпына келтіру үшін сол жергілікті жердегі басшылармен жұмыс жасап жатырмыз. Жалпы барлығы тазартылды, орнына келді. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Келесі сөз депутат Нұрсипатов Нұржан Нұрланбекұлына беріледі.

НҰРСИПАТОВ Н.Н. Рақмет, құрметті Төраға.

Менің бірінші сұрағым Қорғаныс министрлігінің басшыларына бағытталады.

Үкіметтің есебінде «Мәдениет министрлігіне ішкі саяси тұрақтылықты қамтамасыз етуге және қазақстандық патриотизмді нығайтуға 19 миллион теңгеден аса қаражат

қарастырылған. Мақсат орындалды. Тікелей және соңғы көрсеткіштер 100 пайызды құрады» делінген.

Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі «Жасыл ел» жобасы шеңберінде жастардың патриоттық рухы 2018 – 2019 жылдар аралығында 89 пайыздан 92 пайызға көтерілді деп баяндайды. Алайда Үкімет есебінде Қорғаныс министрлігіне жастарды әскери-патриоттық тәрбиелеуге қатысты не бағдарлама, не бөлінген қаражат туралы ақпарат жоқ. Бұл бір.

Екінші. «Әскери-патриоттық тәрбие» ұғымы қолданыстағы заңнамада, яғни «Қазақстан Республикасының қорғанысы және Қарулы Күштері туралы», «Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы» заңдарда қарастырылмаған.

Аталған заңдардың 1993 жылғы ескі нұсқасында әскери-патриоттық тәрбиені жүргізу Қорғаныс министрлігінің басты міндеттерінің бірі болып табылатын, алайда бұл норма заңдардың жаңа редакциясынан алынып тасталынған.

Сұрақ: 2019 жылғы бюджетте әскери-патриоттық тәрбие жұмыстарын жүргізуге қарастырылған қаражаттың көлемі қандай және оның орындалуы туралы ақпарат берсеңіздер? Өскекен ұрпаққа әскери-патриоттық тәрбие беру Қорғаныс министрлігінің басты міндеті екенін заңнамалық тұрғыда бекіту уәкілетті органның жоспарында бар ма?

Көтерілген мәселеге байланысты Мәдениет министрлігі мен Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі өкілдеріне арналған келесі сұрақтар туындап отыр.

Жыл сайын қазақстандық патриотизмді нығайтуға қаржы бөлініп, тиісті ісшаралар жүзеге асырылатыны белгілі.

Сұрақ: ел тұрғындарының патриоттық рухы қандай әдістеме, тәсілдермен зерделеніп, сарапталып, өлшенеді? Қазақстан азаматтарының отансүйгіштік деңгейіне кімдер және қалай баға береді?

Осы сұрақтарға нақты жауап берілсе деймін. Егер екінші сұраққа жауап көп уақыт алатын болса, онда жазбаша ақпарат беруге болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Жақсы.

Сөз Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрі Нұрлан Байұзақұлы Ермекбаевқа беріледі.

ЕРМЕКБАЕВ Н.Б. Құрметті депутаттар, Қорғаныс министрлігі әскери-патриоттық жұмысты белсенді және тұрақты негізде жүргізуде. Бұл жұмысты үйлестіруші орган – Қарулы Күштердің ұлттық әскери-патриоттық орталығы болып табылады.

Жалпы 2018 жылдың қараша айында жалпыұлттық «Жас сарбаз» қозғалысы құрылды. Бұл қозғалыс жұмысының арқасында 1,5 жылдың ішінде осы күнге дейін әскери-патриоттық ұйымдар саны 6700-ге жетті. Ал жасөспірімдер мен қыздарды қамту деңгейі 200 мыңнан астам адамды құрады.

Елдің 9 өңірімен ынтымақтастық және іс-әрекет меморандумдары жасалды. Қаражатқа келетін болсақ, 2019 жылы әскери-патриоттық және тәрбиелеу жұмысына 133 миллион теңге бөлінді. Бұл қаражат қандай бағыттарға жұмсалып отыр? Ең алдымен «Жас Ұлан» республикалық клубтарының және мектептің тәрбиеленушісі, «Жас сарбаз» сыныптары, әскери-патриоттық клубтар арасында «Айбын» әскери-патриоттық жиынын

өткізуге, техникалық тәрбие құралдарын сатып алуға, түрлі конференция, семинар, дөңгелек үстелдер өткізуге, әскери-патриоттық тәрбиелеуге бағытталған деректі фильмдерді, бейнероликтерді түсіру, мерзімді басылымдарға жазылу сияқты мақсаттарға бағытталып отыр.

Ары қарай бұл әскери-патриоттық жұмысты дамыту туралы айтатын болсақ, өкінішке қарай, 2021 жылға 195 миллион теңге ғана бөлінді. Осы қаражатқа тек деректі фильмдер, бейнероликтерді және мерзімді басылымдарды жазуға болады. Сондықтан біздің ұсынысымыз – жергілікті атқарушы органдар Қарағанды облысы үлгісі бойынша осы әскери-патриоттық жұмысқа және «Жас сарбаз» қозғалысын қолдауға белсенді, анағұрлым тұрақты қатысса дейміз.

Екінші сұрағыңыз «Қорғаныс және Қарулы Күштер туралы» 2017 жылғы Заңда 1993 жылғы заңға қарағанда кейбір айырмашылық бар, шын мәнінде. Бірақ әскери-патриоттық және тәрбиелеу жұмысының мақсаттары мен қағидаттары бұл жаңа заңда да бар. Бірақ бұл жұмыс заңда Қарулы Күштердің Бас штабына жүктелген.

Одан басқа 1995 жылы жаңа Конституция күшіне енгізілгеннен кейін жалпыға ортақ, жалпыға міндетті тәрбиелеу қағидалары белгіленді. Осы қағидаларды біз негізге ала отырып, тәрбиелеу жұмысын жалғастырып жатырмыз.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Қойылған сұраққа Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі жазбаша түрде жауап беруіне болады. Депутат Нұрсипатовқа жазбаша түрде жауаптарыңызды бересіздер.

Құрметті әріптестер, келесі сөз депутат Қапбарова Айгүл Жарылқасынқызына беріледі.

ҚАПБАРОВА А.Ж. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Ақпарат және қоғамдық даму министріне арналады.

Құрметті Аида Ғалымқызы, сізге менің екі сұрағым бар.

Бірінші сұрақ. 2011 жылы жалпы сомасы 51 миллиард 358 миллион 481 мың теңгеге "Қазақстан Республикасында цифрлық эфирлік телерадио хабарларын таратуды енгізу және дамыту" жобасы бойынша қаржылық-экономикалық негіздеме әзірленді. Білетініміздей, жоба «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі ішаралар жоспарына енгізілген болатын. Жобаға сәйкес 827 радиотелевизиялық станцияны жаңғырту мен салуды аяқтау жоспарланып, 2015 жылы ел халқының 95 пайызын цифрлық таратумен қамту мақсаты қойылған.

Үкімет есебіне сәйкес 2019 жылдың 1 шілдесінде бұл жобаның екінші кезеңі тұрғындардың 84,3 пайызының қамтылуымен аяқталды.

Сұрақ: осы жобаны іске асыру мерзімін жылжыту және қайта ауыстыру себебі неде? Жоба нысаналы көрсеткіштерге қашан қол жеткізеді және аяқталуы қай кезеңге белгіленіп отыр?

Екінші сұрақ. Есепті кезеңде министрліктің стратегиялық жоспарында бес бағыт қамтылған.

Олардың бірі сындарлы мемлекеттік-конфессиялық қатынастарды қалыптастыру, жалпыұлттық бірлікті қамтамасыз ету және шетелдегі және Қазақстан Республикасына қоныс аударған қандастарымызға көмек көрсету болып табылады. Осы бағыт бойынша дін саласына қаралған қаражатты игеру 100 пайызды құраған. Соның ішінде шетелдегі және елімізге қоныс аударған қандастарымызға қолдау көрсету жайлы нақтылағым келеді. Шетелде жүрген және елге қоныс аударып жатқан қандастарымызды қолдау үшін қандай шаралар қабылдануда? Өткен жылдан бастап бұл салада мемлекеттік бағдарлама, заңды қабылдау туралы және Қазақ картасы жайында мәселелер көтерілді. Бұл бағытта министрліктің ұстанымы қандай? Рақмет.

ТӨРАҒА. Екі сұраққа жауап беру үшін сөз Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрі Аида Ғалымқызы Балаеваға беріледі.

БАЛАЕВА А.Ғ. Рақмет, сұрағыңыз өте орынды.

Расында да, өкінішке қарай, бұл жоба өз мақсатына, белгіленген мерзіміне жетпей отыр. Оған бірнеше себеп бар.

Біріншіден, 2015 жылы секвестрға байланысты жобаға тиісті қаражат бөлінген жоқ, яғни осыған дейінгі төрт жылда барлығы 28 миллиард теңгеден астам қаражат есебінен 356 РТС салынса, 2015 жылы бұл жұмыс мүлдем тоқтатылып тұрды.

Екіншіден, өздеріңіз білесіздер, осы кезеңде елімізде валютамыздың үш рет құнсыздануы болды. Ол тікелей біздің жобамыздың құнына әсер етті. Нәтижесінде жоба 17 миллиард теңгеге қымбаттап, осыған орай жұмыс тағы да тоқтатылып қалды. Оның нәтижесі 2017 жылға ауыстырылды.

Үшіншіден, бұл мердігерлердің жауапсыздығы. Жалпы 2016 – 2018 жылдар аралығында 292 РТС құрылысына республикалық бюджеттен 22 миллиард 988 мың теңге бөлінген болатын. Алайда сол мердігерлердің әсерінен жүзеге тек қана 119 РТС пайдалануға енгізілді. Әрине, бұл жайттар бойынша сот шешімдері «Қазақтелерадио» АҚ-ның пайдасына шешіліп, тиісті қаражат қайтадан бюджетке қайтарылды. Дегенмен де бұл жұмыстың тоқтап қалуына себебін тигізді.

Жалпы біз бұл жұмысты жіті бақылауда ұстап отырмыз, қалған 352 РТС құрылысын 2022 жылға дейін аяқтауды жоспарлап отырмыз.

ТӨРАҒА. Аида Ғалымқызы, екінші сұрақ қандастарымызға байланысты.

БАЛАЕВА А.Ғ. Екінші сұрақ өте маңызды сұрақ. Жалпы қандастарымызды қолдау қашан да мемлекеттік саясаттың маңызды басымдықтарының бірі. Бұл жерде мақсат отанға оралған, барлық шетелде жүрген қандастарымызды қолдау. Біз оны бөліп-жармаймыз, сол мақсатта жүйелі жұмысты жүргізу үшін 2018 жылы «Отандастар» қоры құрылған болатын. Қор белсенді жұмыс жасап жатыр, қордың жұмысына қомақты қаржы бөлінді. Соңғы 1,5 жылда 400 мыңға жуық отандасты қамтыған 3 мыңнан астам ісшара өткізілді. Атап айтқанда, білім саласында балаларға арналған лагерьлер ұйымдастырылды, қандастарға бейімделген қазақ тілін оқыту бойынша бірыңғай әдістемелік құралдар

әзірленді. Әлемдегі 12 мемлекеттің 23 қаласында қазақ тілін оқыту үшін 31 онлайн класс ашылды. Олар қазір белсенді жұмыс істеп жатыр.

Шетелде 250 қазақ орталығымен ынтымақтастық орнатылды. Қазір солармен бірге қазақ мәдени іскерлік үйлерін құру бойынша жұмыс жасалып жатыр.

Бұл жұмыс әрі қарай жүйелі түрде жалғасын табады, сондықтан біз 2021 – 2025 жылдарға арналған шетелдегі және ерікті түрде қоныс аударатын қазақтарды қолдау жөніндегі бағдарламаны әзірледік. Сонымен қатар «Шетелде тұратын отандастарды мемлекеттік қолдау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын да әзірледік.

Бұл жұмыстың қазір бюджеттік бағытын қарастырып жатырмыз, Экономикалық зерттеу институтымен бірлесіп кететін шығын мөлшерлерін анықтап отырмыз.

Әрине, бұл құжаттар көп қаржыны қажет етеді, бірақ қандастарымызды елге көбірек тарту ниетіміз бар. Барлық экономикалық бағыттардың бәрі белгіленгеннен кейін әрі қарай жұмысты жалғастыратын боламыз.

ТӨРАҒА. Аида Ғалымқызы, бұл мәселемен біздің сенаторларымыз айналысып жүр, қандастарымызға көмек беру мәселесін жиі көтеріп жатады. Осы салада үш негізгі мәселе бар.

Бірінші мәселе – азаматтық алу үшін құжаттардың тізімін азайту және осы рәсімді жеңілдету мәселесі.

Бүгінгі күні осында келген қандастарымыз жарты жылға дейін жүреді, кейбіреулерінің шаруалары бір жылға дейін созылып кетеді: ана жақтан бір қағаздарды алдыру керек, мына жақтан қағазды жинау керек. Сондықтан осы рәсімді жеңілдету мәселесін біздің қандастарымыз жиі көтереді. Бұл жерде де Үкіметтің тарапынан жұмыстардың басталғанын білеміз, нақты нәтижелер болады деп сенеміз.

БАЛАЕВА А.Ғ. Иә, Ішкі істер министрлігімен бірге жұмыс істеп жатырмыз.

ТӨРАҒА. Қандастарымыздың көтеретін екінші мәселесі – жұмысқа тұру мәселелері.

Шетелден келеді, кейбіреулері біздің ортаға бейімделу керек, бір мәселелер туып қалуы мүмкін, сондықтан жұмысқа тұру да үлкен сұрақтардың бірі. Осы мәселені біздің қандастарымыз жиі көтеріп жүр. Сондықтан бұл жерде жергілікті мемлекеттік органдардың тарапынан нақты жұмыстар керек, жанашырлық керек. Бұл екінші мәселе.

Үшінші мәселе – бұл ең негізгі мәселе, баспана алуға байланысты олқылықтардың туып жататыны жөнінде осында жазған хатында қандастар жиі көтереді. Мысалы, бүгінгі күні мемлекеттің тарапынан берілетін субсидияның көлемі 833 мың теңге. Енді 833 мың теңгенің баспана алуға жетпейтіні түсінікті, несие алар болса бастапқы қаржысын төлеуге де жетпейтін қаржы. Бұл мәселе ең үлкен сұрақтардың бірі. Сондықтан бұл тек Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі ғана айналысатын шаруа емес, бұл мәселемен түгел Үкімет айналысу керек. Президенттің осы бағыттағы нақты тапсырмалары бар. Сондықтан қандастарымызға қолжетімді баспанамен қамтамасыз ету бағдарламаларының аясында (бірнеше бағдарлама бар) баспана мәселесін шешуге мүмкіндіктер жасап беру мақсатқа сай деп есептейміз.

Әлихан Асханұлы, осы бағыттарда нақты ұсыныстар болса, оны сенаторлар да, Мәжілістегі біздің әріптестеріміз де қолдайды деп сенеміз. Кезекті бюджетті қараған кезде бұл мәселелерді де ескерейік. Жалпы баспана мәселесін шешу мен субсидиясын көбейтіп беру қазіргі жағдайда қиындау болатын шығар, бірақ басқа жолдарын қарастырайық. Арнайы бағдарламаларға қосылып жатса, алғашқы жарнасын төлеуге көмектер болып жатса, төменгі пайызбен несие алып, баспана мәселесін шешіп жатса, бұл үлкен көмек болар еді. Сондықтан осы бағыттарда бәріміз бірігіп жұмыс істейік. Рақмет.

Следующее слово предоставляется депутату Ершову Сергею Михайловичу.

ЕРШОВ С.М. Спасибо, Маулен Сағатханұлы.

У меня вопрос к Министру цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан и Министру образования и науки.

В рамках Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2016 – 2019 годы средства на подключение школ к широкополосному доступу в интернет с 2017 года переданы из республиканского бюджета в местный бюджет в виде трансфертов общего характера.

Так, за последние три года было выделено более 12 миллиардов тенге: в 2017 году – 3 миллиарда 600 миллионов тенге, в 2018 году – 4 миллиарда 157 миллионов тенге, в 2019 году – 4 миллиарда 318 миллионов тенге.

Сумма немаленькая, при этом в этой сфере до сих пор есть проблемы. Так, не все школы подключены к интернету, хотя для всех школьников разработаны кейсы для учебы. Не понятна тарифная политика операторов связи для школ на обеспечение доступа к интернету. Почему-то государственные общеобразовательные школы, как и организации здравоохранения, структуры местных исполнительных органов получают телекоммуникационные услуги от национального оператора связи по завышенным тарифам.

Несколько месяцев назад мы обращались с депутатским запросом, где затрагивалась и эта проблема, но четкого и ясного ответа не получили.

В этой связи вопрос. Почему государство ежегодно выделяет большие деньги, а проблема в полном объеме не решается? Хотел бы знать причины и каковы перспективы. Спасибо.

ТӨРАҒА. Сөз Қазақстан Республикасы Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Асқар Қуанышұлы Жұмағұлиевқа беріледі.

ЖҰМАҒАЛИЕВ А.Қ. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Уважаемый Сергей Михайлович, по данному вопросу я хотел бы сказать, что на сегодняшний день в восьми регионах подключение к интернету стопроцентно имеется, в целом работа местными исполнительными органами осуществлена. В других регионах на сегодняшний день рубеж подключения школ к интернету на 90 процентов осуществлен.

Я думаю, что дальше Министр образования и науки расскажет, каким образом местные исполнительные органы подключат сельские школы согласно требованиям, которые на сегодняшний день Министерство образования и науки выставило акиматам.

В то же время хотел бы отметить, что техническая возможность у операторов связи подключить школы имеется стопроцентно по всей территории Республики Казахстан, где-то это проводная связь, там, где нет проводной связи, имеются соответствующие спутниковые технологии, которые без проблем обеспечат необходимым интернетом, а именно скорость свыше 4 мегабит в секунду.

Что касается тарифов. Хотел бы сказать, что к тарифам мы подошли с операторами связи в период чрезвычайного положения в рамках меморандума. В чем сегодня заключается тарифообразование? В том, что сегодня использование гражданином, школьником, преподавателем всех ресурсов, которые требуются для дистанционного образования, осуществляется на бесплатной основе, без лимита. Даже при нулевом балансе можно получать доступ к данным ресурсам. Соответствующие ресурсы нам доведены от Министерства образования и науки, их перечень можно увидеть на сайтах операторов связи.

Сегодня также имеются специальные тарифы для наших граждан, учеников, преподавателей по мобильной связи. Есть скидка 50 процентов на абонентскую плату.

Мы будем в этом отношении еще работать с операторами связи с тем, чтобы максимально подойти к 1 сентября в таком формате, когда тарифы будут максимально удовлетворять запросы граждан.

Третье, о чем хотелось бы сказать. Когда мы говорим об интернете в школах, мы должны думать о том, чтобы вне школы ученики и преподаватели могли пользоваться интернетом. В этой связи сегодня два масштабных проекта реализовываются.

Один проект по ГЧП, это оптико-волоконные линии связи до населенных пунктов. 1250 населенных пунктов сегодня определены в рамках данного проекта. На сегодняшний момент 771 сельский населенный пункт подключен, 479 сельских населенных пунктов будут подключены до конца 2020 года.

Второй проект касается мобильного широкополосного доступа. Согласно меморандуму определено 1035 пунктов. На сегодняшний день 211 уже подключили, есть уверенность в том, что оставшиеся 824 подключим до конца 2020 года, будем обеспечивать соответствующим широкополосным интернетом не только в школах, но и в населенных пунктах.

Таким образом, к завершению года 99,3 процента населения будет охвачено мобильным широкополосным доступом.

Что касается населения (0,7 процента), которое проживает без мобильного широкополосного доступа, то там будет обеспечиваться через АО «Казпочта» либо через телевизионные каналы Министерством информации и общественного развития. Спасибо.

ТӨРАҒА. Осы мәселе бойынша жауап беру үшін сөз Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушы Шолпан Таңатқызы Кариноваға беріледі.

Нақты және қысқаша жауап берсеңіз.

КАРИНОВА Ш.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Спасибо за вопрос, уважаемый Сергей Михайлович.

В настоящее время 7058 школ имеют стабильное подключение к интернету, 303 организации образования имеют слабый интернет (менее 4 мегабит), 52 организации не имеют технических возможностей подключения к интернету.

С 2017 года по 2019 год в объемах трансфертов общего характера доводились средства из республиканского бюджета, целевым назначением которых было увеличение скорости подключения к интернету и улучшение качества интернета. Поэтому местными исполнительными органами данные средства направлялись на обеспечение широкополосного доступа к интернету и увеличение точек подключения в школах.

С 2020 года на дальнейшее обслуживание и обеспечение средства выделяются из местных бюджетов. При этом необходимо сказать, что закуп услуг связи осуществляется местными исполнительными органами на конкурсной основе согласно Закону «О государственных закупках».

Сергей Михайлович, Вы правильно отмечаете, проблемы с качеством интернета еще остаются, поэтому дальнейшее улучшение качества связи будет выполняться совместно с Министерством цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Дүйсембаев Ғұмар Ислямұлына беріледі.

ДҮЙСЕМБАЕВ Ғ.И. Рақмет, құрметті Төраға. Менің сұрағым Ұлттық экономика министріне.

В заключении Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета к отчету Правительства за 2019 год по анализу эффективности реализации проектов государственно-частного партнерства высказан ряд замечаний, часть из них Наталья Николаевна в своем выступлении озвучила, я хотел бы добавить.

Это неувязка со стратегическими целями социально-экономического развития, отсутствие целевых ориентиров развития проектов для местных исполнительных органов, нет учета инвестиционных потенциалов регионов. Доля государственных обязательств на 1 июня 2020 год уже составила 1 триллион 176 миллиардов тенге. В договорах государственно-частного партнерства распределение обязанностей между государством и частным инвестором не сбалансировано и зачастую полностью ложится на государство.

Учитывая злободневность темы государственно-частного партнерства, практически все проблемы, связанные с его реализацией, уже поднимались депутатами Мажилиса. Поэтому нам сегодня надо обсуждать не только допущенные упущения, но и решать имеющиеся проблемы с учетом сложившейся непростой ситуации как в мире, так и у нас.

Отсюда вопросы. Каковы новые подходы по совершенствованию механизма государственно-частного партнерства с учетом сложившейся ситуации? Есть ли алгоритм действий по его реализации с учетом принимаемых в настоящее время антикризисных мер в стране?

ТӨРАҒА. Сөз Ұлттық экономика министрі Руслан Ерболатұлы Дәленовке беріледі.

ДӘЛЕНОВ Р.Е. Спасибо за вопросы.

Уважаемый Маулен Сагатханович, уважаемые депутаты! Конечно, видение по изменению подходов государственно-частного партнерства имеется, реализовывается. В сфере государственно-частного партнерства имеются вопросы качества проектов, упрощения процедур контроля обязательств, которые принимаются на уровне местных исполнительных органов и на республиканском уровне.

Касательно качества проектов. Уже произведена классификация, принят приказ. Делятся на три категории:

- 1) проекты, которые требуют полного возмещения;
- 2) проекты, требующие частичного возмещения;
- 3) проекты, которые идут без возмещения из бюджета, то есть за счет тарифов.

Согласно правилам, которые приняты по рекомендации Парламента, приоритет отдается второй и третьей категориям. На сегодняшний день 67 процентов всех проектов соответствуют второй и третьей категориям, то есть частичное возмещение или без возмещения из бюджета.

Что касается процедур. Они сокращены с семи до трех месяцев. Кроме того, внедряется программное государственно-частное партнерство, когда упрощенной процедурой может устанавливаться государственная программа. Также внедрено казначейское регистрирование долгосрочных договоров, что позволяет дать стабильность инвесторам.

Что касается контроля обязательств. Введен двойной лимит, лимит на принятие обязательств, и, самое главное, лимит на погашение, потому что можно принять много обязательств, поставить на первый год погашение. Поэтому график погашения тоже контролируется.

Кроме того, внедрен мониторинг не только проектов, которые подписаны, но и тех, кто ведет переговоры, все они доступны на сайте и отслеживаются.

Какие применяются новые подходы? Особенно в этот период очень важным источником является привлечение инвестиций государственно-частного партнерства, мы это осознаем.

Есть большая перспектива в сфере здравоохранения, где применяется новый подход, соответствует международной практике. Это строительство больниц.

Подготовлены поправки, чтобы частный партнер мог состоять из двух компонентов, один партнер строит больницу и обслуживает, другой партнер предоставляет медицинские услуги. Это позволяет строить большие больницы по государственно-частному партнерству. Уже три проекта на сумму 300 миллиардов тенге подготовлены и будут привлечены.

Что касается новых подходов. Внедряется пакетное решение, это когда подготавливается пакет государством, объявляется аукцион. Победителем считается инвестор, который предлагает наилучшие условия. Это новая форма, которая позволяет увеличить поток инвестиций без обязательств государства. Это первое.

Второе. Возвратное государственно-частное партнерство – это когда инвестор сам строит, а потом объявляет конкурс, чтобы получать возврат средств из бюджета.

Третье. Масштабная цифровизация процессов государственно-частного партнерства.

Уважаемые депутаты, эти поправки нами готовятся. Мы будем обращаться в Парламент с такими поправками уже осенью этого года. Спасибо.

ТӨРАҒА. В целом государственно-частное партнерство – это достаточно хороший механизм, но практическая реализация вызывает ряд вопросов. Наталья Николаевна привела показательные цифры, с которыми сложно спорить. 75 процентов государственно-частного партнерства направлено не на строительство новых объектов, а на обслуживание действующих или старых объектов.

Вторая цифра. На 2 тенге государственных средств привлекается максимум 1 тенге частных средств. Другие цифры тоже достаточно показательные. Поэтому очевидно, что нужно менять подходы. Если соответствующие поправки в законодательство готовятся, это хорошо. Может быть, до оформления и внесения в Парламент этих поправок нам стоит провести круглый стол или рассмотреть этот вопрос в рамках правительственного часа, вместе с сенаторами прокатать данный вопрос. Все сенаторы опытные, многие работали в регионах. Поэтому я думаю, что они могли внести тоже интересные предложения по доработке соответствующего закона.

Коллеги, может быть, на следующую сессию запланируем такое мероприятие совместно с Министерством национальной экономики.

Құрметті әріптестер, келесі сөз депутат Шелпеков Бақтыбай Ақбердіұлына беріледі.

ШЕЛПЕКОВ Б.А. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Өздеріңізге белгілі, бүгінгі таңдағы коронавирус салдары әлемде, оның ішінде елімізде экономикалық-әлеуметтік маңызды жүйелерге әсер етуде.

Осындай қиын-қыстау уақытта Ұлттық қордың ел ахуалында алар орны зор екеніне тағы да көзіміз жетті.

Сондықтан Ұлттық қордың келешегі біздерді бұрынғыдан да бетер толғандырады.

Оған себеп Есеп комитетінің Сенатқа берген тұжырымдамасы және басқа да ақпараттық деректер.

Біріншіден, Ұлттық қордан 2018 жылы 2,6 триллион теңге мемлекеттік бюджеттің шығыс бөлігін құраса, 2019 жылы қордан бөлінетін қаржы 3 триллион 100 миллиард теңгеге жетіп, 500 миллиард теңгеге ұлғайған.

Екіншіден, 2019 жылдың 9 айындағы қордың қаржысын игеруден келген инвестициялық түсім 2018 жылдың 9 айымен салыстырғанда 36 пайызға төмен.

Бірінші сұрақ Премьер–Министрдің бірінші орынбасары Әлихан Асханұлы Смайыловқа.

Ұлттық қор қаражатын бюджеттің шығыс бөлігіне жұмсауды азайту мақсаттарыңыз бар ма және қор қаражатын келешекте толықтыру туралы пікіріңіз қандай?

Екінші сұрақ Ұлттық Банк Төрағасының орынбасары Баймағамбетов Ақылжан Мәлікұлына.

Ұлттық қор қаражатын игеру тұсында түсетін өсімді ұлғайту үшін басқарудың тетігінде ұтымды өзгерістер қолдану туралы ойларыңыз бар ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз Қазақстан Республикасы Премьер–Министрінің бірінші орынбасары Әлихан Асханұлы Смайыловқа беріледі.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Сұрағыңызға рақмет. Расында да былтыр Ұлттық қордан 3 триллионнан астам теңге тартылды, биыл кепілдендірілген трансферттің үстіне тағы да 2 триллион теңгеден астам қаражат тартылды. Ол біріншіден, коронавирустың салдарына байланысты туындаған мәселелер. Бұл қаражат әлеуметтік-экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз етуге, өзекті әлеуметтік мәселелерді шешуге, кәсіпкерлікті қолдауға, жұмыспен қамту жұмыстарына бағытталды.

Екіншіден, Ұлттық қордан тартылатын қаражатты қысқарту біздің басты міндетіміздің бірі және Ұлттық қордың жинақтау функциясын күшейту. Сол үшін біз Ұлттық қор концепциясына тиісті өзгерістер енгіздік. Ол өзгерістер контроциклдік бюджет саясатын іске асыруға бағытталған. Қазіргі уақытта біз тиісті өзгерістерді Бюджет кодексіне енгізудеміз.

Үшіншіден, салық және кеден әкімшілендіруді цифрландыру жұмыстарының есебінен және салық саясатын жетілдіру есебінен біз бюджеттің өз кірістерін ұлғайту бойынша жұмыс жасап жатырмыз.

Төртіншіден, жекешелендіру мәселесі. Бұл жұмысты кеңейту жоспарымызда бар. Жекешелендіруден түсетін түсімдер Ұлттық қорға жіберілетін болады.

Осы шаралар Ұлттық қордан тартылатын кепілдендірілген трансфертті азайтуға мүмкіндік береді және Ұлттық қорды үлкейтуге мүмкіндік береді. Рақмет.

ТӨРАҒА. Екінші сұраққа жауап беру үшін сөз Қазақстан Республикасы Ұлттық Банк Төрағасының орынбасары Ақылжан Мәлікұлы Баймағамбетовке беріледі.

БАЙМАҒАМБЕТОВ А.М. Рақмет, Маулен Сағатханұлы.

Құрметті депутаттар, құрметті Бақтыбай Ақбердіұлы, сұрағыңызға рақмет. Ұлттық қордың кірістілігі өте маңызды мәселе. Біз Ұлттық Банкте бұл тақырыпқа ерекше назар аударамыз.

2019 жылдың соңында Ұлттық қордың халықаралық активтері 61,7 миллиард АҚШ долларын құрады. Биылғы жылғы доллардағы кірістілік 7,42 пайызды құрады. Ал инвестиция басталғаннан бері 5,49 пайызды құрады.

Рұқсат болса, мен сұраққа жауап беруді орыс тілінде жалғастырайын.

Основные цели управления активами Национального фонда – это сохранность, поддержание достаточного уровня ликвидности и обеспечение его доходности при умеренном уровне рисков в долгосрочной перспективе.

Исторически активы Национального фонда преимущественно были инвестированы в активы с низким уровнем риска, такие, как облигации развитых стран. Это

способствовало снижению потерь при падении рынка, но при их росте, естественно, ограничивала их прибыль.

Что в настоящее время делается? Национальный Банк реализует поэтапный переход от консервативного стратегического распределения активов Национального фонда к более сбалансированному. Это предполагает увеличение диверсификации активов фонда.

Что было сделано в этом направлении? Во-первых, в 2019 году были созданы портфели облигаций развивающихся стран и корпоративных облигаций инвестиционного уровня, учитывая потенциал их долгосрочного роста.

Во-вторых, постепенно планируется увеличить долю акций с 20 до 30 процентов, также создать портфель альтернативных инструментов за счет сокращения доли облигаций в портфеле.

В-третьих, продолжается работа по формированию портфеля золота в фонде с долей до 5 процентов от сберегательного портфеля. К слову, по состоянию на конец апреля объем портфеля золота составил порядка 1,9 миллиарда долларов США, или 3,8 процента от сберегательного портфеля фонда. Соответственно, инвестиционный доход фонда с начала создания составил более 14 миллиардов долларов США, это почти четверть от его текущего размера активов.

Мы верим, что эти меры позволят повысить доходность фонда в долгосрочной перспективе. Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Келесі сөз депутат Нөкетаева Динар Жүсіпәліқызына беріледі.

НӨКЕТАЕВА Д.Ж. Рақмет, Маулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер, менің сұрағым Мәдениет және спорт министріне.

Құрметті Ақтоты Рахметоллақызы! Есептік кезеңде ұлттық туристік өнімді қалыптастыру мен оны халықаралық және ішкі нарықта ілгерілету үшін үш жылға 3 миллиард 778 миллион теңге қарастырылып, ол 100 пайызға игерілген. 2017 жылы 406 миллион болса, 2018 жылы 4,1 миллиард теңге, 2019 жылы 3,8 миллиард теңгені құрады.

Қаражат туризм индустриясын және экономиканың ілесіп салаларында жұмыс орындарын мейлінше ұлғайту және ел экономикасына туристік қызметтің үлесін арттыру мақсатында туризм индустриясын дамытуды қамтамасыз ету үшін бөлінген.

Алайда тікелей нәтиже көрсеткіштерін атап қарасақ, Қазақстан қатысқан халықаралық туристік көрмелердің саны 9, елде ішкі және сыртқы келу туризмі бойынша өткізілетін туристік іс-шаралардың саны 10, қызмет көрсетілетін және қолдау көрсетілетін туристік порталдардың саны 1, алайда жоспар 100 пайызға орындалып отыр. Яғни бюджеттік бағдарламаның тікелей нәтиже көрсеткіштері қаражаттың жұмсалыу мақсатына сай келмейді және оның толыққанды орындалуына әсер етпейді.

Осыған орай менің сұрағым: бюджеттік бағдарламаның тікелей нәтиже көрсеткіштері бюджеттік бағдарламаның мақсатына сай келді ме? Игерілген бюджет қаражаты ел экономикасында туристік қызметтің үлесін арттырды ма және туризм

индустриясын дамытуды қаншалықты қамтамасыз ете алды деп ойласыз? Бюджет қаражаты тиімді жұмсалды деп есептейсіз бе? Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрі Ақтоты Рахметоллақызы Райымқұловаға беріледі.

РАЙЫМҚҰЛОВА А.Р. Қайырлы күн, құрметті депутаттар, құрметті Мәулен Сағатханұлы!

Сұрағыңызға рақмет, Динар Жүсіпәліқызы. Өзіңіз айтқандай, бюджеттік бағдарламаның іске асырылуына 2019 жылы 3,7 миллиард теңге қарастырылған. Жалпы статистикалық көрсеткіштерге қарасақ, біз статистикалық көрсеткіштер және көзделген нәтиже көрсеткіштеріне жеттік, 100 пайыз игерілді. Сонымен қатар барлық түпкілікті нәтижелерге келдік.

Өзіңіз айтқандай, бұл ең алдымен халықаралық деңгейдегі біздің туристік әлеуетімізді насихаттау, «Kazakhstan Travel» атты порталымызды дамыту және әрі қарай ілгерілету сияқты жұмыстарға бөлінген ақшалар, сонымен қатар отандық және шетелдік туристік операторларға біздің еліміздің туристік әлеуетін көрсететіндей және бұқаралық ақпарат құралдарға ақпараттық турларды ұйымдастыру жолдарына бөлінген бюджеттік ақшалар еді.

Статистикалық нәтижелер мен түпкілікті нәтижелерімізге қарасақ, біздің азаматтарымыздың ішкі туризмге әлеуетінің 2019 жылы 35 пайызға өскені көрінеді және сыртқы туризмнің көрсеткіштері 8 пайызға өсті.

Сіздің айтуыңыз әбден дұрыс, біз өзіміздің жұмысымызда осы көрсеткіштерді ілгерілетуге және жоғарылатуға жұмыс істеп келе жатырмыз, сонымен қатар 2025 жылға жалпы ішкі өнімнің туризмдегі көрсеткіші 8 пайыз болғандықтан бүгінгі күні 6 пайыз болып тұр. Сондықтан осы көрсеткішке жету үшін ішкі туризм мен сыртқы туризмді ілгерілетуге өзіміздің жұмысымызды әрі қарай жалғастыра береміз.

Жалпы біз барлық статистикалық көрсеткіштер бойынша оң динамика көрсеттік. Рақмет.

ТӨРАҒА. Ақтоты Рахметоллақызы, бұл жерде Динар Жүсіпәліқызының көтеріп отырған сұрағы – жалпы көрсеткіштерді дұрыстап қалыптастыру мәселесі. Қазір ішкі туризмді дамытуымыз керек, оған барлық мүмкіндіктер бар. Пандемия жағдайында шетелге бара беруге де болмайды. Мысалы, біздің кейбір адамдарымыз бұрын Түркияға барып демалатын болса, қазір Қазақстанның ішінде демалатын ойлары бар шығар. Сондықтан осындай кезде Үкіметтің көмегімен осы салаға тың серпін беру керек деп есептейміз. Ол үшін туристік инфрақұрылымды дамыту мәселесі бар, сол жерде жаңа объектілерді салу мәселесі бар, сол жерге байланысты жұмыс орындарын ашу мәселесі бар. Бұл үлкен кешенді жүйелі мәселе. Сондықтан бұл – осы мәселені дамыту үшін, жалпы осы бағытта дамыту үшін бюджеттік бағдарламаға қатысты көрсеткіштерді де дұрыстап нақтылаған дұрыс болатын шығар деген біздің депутаттардың ойлары. Сондықтан порталдардың ашылуы да керек шығар, көрмелер де керек шығар, басқа да жасап жатқан жұмыстарды біз жоққа шығармаймыз, олардың бәрі керек. Дегенмен де осы

салаға қатысты осы саланың үлкен әлеуметтік маңызын ескеріп, тың серпін беретін қадамдар жасап, соның ішінде бюджеттік бағдарламалардың осы саладағы көрсеткіштерін тағы да бір қарасақ дұрыс болатын шығар деп есептейміз. Осы мәселеге біз әрі қарай келесі сессияның барысында комитет жұмысының аясында ораламыз деп ойлаймын.

РАЙЫМҚҰЛОВА А.Р. Мәулен Сағатханұлы, өзіңіздің айтқан сауалыңызға орай айтсақ, жалпы Үкімет жұмысының барысында 10 айдың ішінде 44 инфрақұрылымдық жоба басталып және осы бүгінгі күнгі үкіметтік бағдарламалардың барысы бойынша 51,5 миллиард ақша инфрақұрылымдық жобаларға, сонымен қатар инженерлік инфрақұрылымдық жобаларға (су, жарық, тағы басқа) арналған үлкен бағдарламалық жұмыстардың нәтижесінде ішкі туризмді және жалпы туризм инфрақұрылымын ілгерілететін жобалар бойынша қазір өте қарқынды жұмыс істеп жатырмыз.

ТӨРАҒА. Жақсы.

Келесі сөз депутат Әділбеков Дәурен Зекенұлына беріледі.

ӘДІЛБЕКОВ Д.З. Рақмет.

У меня вопросы по структуре и диверсификации экспорта. В отчетном году в соответствии с платежным балансом выручка составила 57,7 миллиарда долларов США, в том числе 42 миллиарда долларов США – минеральные продукты, из них нефть – 33,5 миллиарда долларов США. Данные цифры показывают, что структура экспорта не улучшается, носит сырьевой характер, зависит от конъюнктуры цен на мировых рынках.

Для того чтобы уйти от сырьевой зависимости экономики, необходимо перерабатывать сырье и развивать производство в обрабатывающей промышленности. Для развития производства необходимы инвестиции, в первую очередь внутренние. За 2019 год объем кредитов, выданных экономике, к ВВП составил 20 процентов, что на 2 процента меньше по сравнению с 2018 годом.

Если банки второго уровня не будут обслуживать реальный сектор экономики, мы не сможем уйти от экспорта сырья и развивать малый и средний бизнес.

Мой вопрос к руководству Национального Банка Республики Казахстан. Когда банки второго уровня будут кредитовать реальный сектор экономики, в частности обрабатывающую промышленность, чтобы уйти от сырьевой зависимости? То, что сейчас выдают кредиты в рамках мер государственной поддержки по программе «Экономика простых вещей», это не заслуга акционеров частных банков.

В целом банковская система – самое слабое звено на сегодня, о чем свидетельствует Глобальный индекс конкурентоспособности (121-е место, 104-е место) по вопросам устойчивости финансовой системы и надежности банков.

Второй вопрос к Министру торговли и интеграции Республики Казахстан. Объем экспорта несырьевых товаров и услуг за отчетный период не выполнен на 1,8 миллиарда долларов США. По данным экспертов Всемирного Банка, выживаемость экспортных товаров очень низкая, первые пять лет – не более 50 процентов, через пять лет – не более 20-30 процентов.

Как отмечено в заключении Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, немало экспортных товаров с небольшими объемами, приведены примеры.

В связи с этим следующие вопросы. Стоит ли гнаться за показателем расширения номенклатуры экспортных товаров с большими издержками, финансируемых из бюджета? Когда будут оказываться услуги экспортерам из одного окна? Когда обеспечим рост экспорта продукции обрабатывающей промышленности? В течение последних 10 лет доля обрабатывающей промышленности к ВВП страны не превышает 11 процентов.

Пользуясь случаем, Алихан Асханович, прошу Вас оказать содействие в разработке всеми министерствами методики оценки эффективности бюджетных расходов на достижение общенациональных целей, согласованной с Министерством национальной экономики.

В отчетном году мы конструктивно работали с Министерством национальной экономики по совершенствованию бюджетного законодательства. Надо завершить работу по утверждению вышеназванной методики. Это позволит эффективно использовать те финансовые средства, которыми мы располагаем. Надеюсь, и в дальнейшем мы продолжим конструктивно работать. Спасибо.

ТӨРАҒА. Екі сұрақ қойылды. Бірінші сұраққа жауап беру үшін өндірісті дамыту мәселесі, өндірістің әртүрлі бағыттарын дамыту мәселесіне байланысты Ұлттық экономика министрі Руслан Ерболатұлы Дәленовке сөз берейік. Содан кейін бірауыз қосу үшін Ұлттық Банктің өкіліне сөз кезегін береміз, әрі қарай Сауда және интеграция министрі Бақыт Сұлтанов жауап беретін болады.

Руслан Ерболатұлы, сөз кезегі өзіңізде.

ДӘЛЕНОВ Р.Е. Уважаемый Маулен Сагатханович, уважаемые депутаты! Вопрос развития несырьевого экспорта услуг является важным, также и диверсификация его структуры. Для достижения этой цели сегодня реализуется экспортная стратегия, в нее входят меры по диверсификации экспорта.

Первое. Это локализация вокруг крупных инвестиционных проектов, создание экосистемы вокруг них, которые будут способствовать более глубокой переработке и экспорту сырья. То есть это продукция второго и третьего переделов.

Второе. В настоящее время разрабатываются подходы к новому экономическому курсу, в нем особый упор делается на развитие несырьевого экспорта. Наибольшие перспективы имеют продукция сельского хозяйства и производства, где имеется сырьевая база, это металлы, производство третьего и четвертого переделов, строительные материалы. То есть там большой потенциал для экспорта.

Третье. Сектор услуг, туризм. Он имеет большой потенциал. На сегодняшний день с точки зрения неплатежного баланса и экспорта, замещения услуг вывоза в другие страны имеется потенциал развития внутреннего туризма, вокруг которого будет расти малый и средний бизнес, что будет способствовать привлечению туристов из-за рубежа.

Все эти основные изменения найдут отражение в новом экономическом курсе. При этом доля несырьевого экспорта будет расти.

Вводится новый показатель – сальдо несырьевого экспорта, он на сегодняшний день отрицательный. Предполагается в течение пяти лет выйти на положительное сальдо в торговле товарами несырьевого характера. Спасибо.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, Акылжан Маликович, коротко по финансированию банками второго уровня производства, в частности обрабатывающей промышленности.

БАЙМАҒАМБЕТОВ А.М. Спасибо за важный вопрос.

Как вы знаете, снижение показателя по кредитам к ВВП происходит и является обусловленным продолжением проводимой политики финансового оздоровления банков второго уровня и расчисткой их балансов. Эта политика была начата еще в 2016 году. В частности, в 2019 году проблемный портфель сельскохозяйственных кредитов «Цеснабанка» в размере 604 миллиарда тенге был передан в Фонд проблемных кредитов.

На фоне роста кредитования другими банками кредиты за 2019 год увеличились на 5,9 процента, или до 13,8 триллиона тенге. Это очень важный вопрос. Мы совместно с Правительством участвуем в выработке новой программы экономического курса, совместно ставим задачи по диверсификации экспорта. Мы заинтересованы в том, чтобы состояние платежного баланса укреплялось, поскольку это снизило бы давление на валютный курс, в целом облегчило бы проведение денежно-кредитной политики Национального Банка.

Поэтому мы участвуем в программе «Экономика простых вещей», увеличили в соответствии с поручением Главы государства лимиты финансирования, довели до 1 триллиона тенге. В рамках этой программы на 12 июня выдано 428 займов на сумму 211 миллиардов тенге, это длинные деньги. Ставка для конечного заемщика составляет 6 процентов годовых.

Хочу отметить, что в этой программе участвуют также отдельные банки за счет собственных средств. То есть происходит смешивание государственных и частных денег. Кредитование в этом плане оживляется.

Также мы поддерживаем кредитование другими способами, это программа «7 – 20 – 25», программа льготного кредитования субъектов малого и среднего бизнеса. В связи с коронавирусом она очень популярна у клиентов.

В этом плане все необходимые меры мы принимаем и всячески поддерживаем политику Правительства по диверсификации экспорта. Спасибо.

ТӨРАҒА. Сөз Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрі Бақыт Тұрлыханұлы Сұлтановқа беріледі.

СҰЛТАНОВ Б.Т. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті Дәурен Зекенұлы! Өте маңызды және өзекті сұрағыңыз үшін рақмет.

По вопросу нецелевого экспорта. Действительно, в прошлом году мы наблюдали снижение несырьевого экспорта казахстанской продукции на 3,5 процента, этому были объективные причины, в том числе и резкое снижение цен, изменение конъюнктуры, на это повлияло противостояние мировых экономик между собой.

Если посмотреть структуру несырьевого экспорта, то мы можем увидеть, что именно экспорт казахстанских обработанных товаров высокого передела в прошлом году вырос на 35 процентов, приблизился к 2 миллиардам долларов США. Это хороший показатель, который характеризует результаты проводимой политики по индустриализации и диверсификации производства.

Очень важно, что опыт сегодняшнего коронакризиса подтверждает, что важно не только диверсифицировать производство товаров и услуг, но необходимо диверсифицировать рынки сбыта. На это нацелены меры государственной поддержки.

Как вы знаете, в рамках выделенных Елбасы 500 миллиардов тенге на поддержку несырьевого экспорта, в прошлом году при плане 186 миллиардов тенге было освоено 243 миллиарда тенге на эти цели.

Если говорить о количественных показателях, то 92 экспортера получили льготное кредитование на сумму свыше 139 миллиардов тенге, 82 экспортера получили страховую поддержку на сумму почти 100 миллиардов тенге.

Очень важен новый инструмент, 139 экспортеров получили сервисную поддержку, также поддержку по возмещению их затрат на доступ к мировым рынкам почти на 4 миллиарда тенге.

По этому вопросу есть ряд замечаний в отчетах Правительства и Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета. Я хочу отметить, что неосвоение 2 миллиардов тенге мы считаем экономией, потому что впервые в прошлом году этот инструмент использовался. При первоначальном плане поддержать 50 экспортеров нам удалось за счет того, что по просьбе самих же экспортеров были облегчены инструменты, расширена география, поддержать 139 экспортеров, это треть от действующих экспортеров.

В рамках третьей пятилетки индустриализации предусмотрены конкретные меры до 2025 года качественно изменить систему государственной поддержки. Здесь предусматривается включение встречных обязательств для экспортеров. Об этом сегодня говорила Председатель Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета. Здесь будут конкретно ковенанты по выпуску именно высоких переделов, созданию новых рабочих мест.

Мы будем расширять эту линейку. У нас предусмотрены 15 видов государственной поддержки. АО «Kazakh Export» сконцентрирует все меры финансовой поддержки, Министерство торговли и интеграции будет одним окном для экспортеров. Это основная задача, которая поставлена перед нашим министерством. Вчера исполнился год, мы ставим приоритет поддержки экспортеров.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, Алихан Асханович.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. По методике оценки эффективности бюджетных расходов прозвучало и в отчете Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета. Такая методика разработана Министерством финансов. В настоящее время она апробируется на расходах Дорожной карты бизнеса. Эта методика будет утверждена после того, как будут приняты соответствующие нормы в Бюджетный кодекс, который на

сегодняшний день находится в Мажилисе. Там нормами предусмотрено, что нужно обязательное представление оценки экономического эффекта бюджетных расходов, инвестиционных проектов, субсидий при внесении бюджетной заявки. Одновременно с бюджетной заявкой делается оценка эффективности этих расходов. С учетом этого принимается решение о финансировании.

Маулен Сагатханович, в докладе Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета прозвучала критика. Мы по этим вопросам разбирались в Мажилисе, в частности на пленарном заседании на прошлой неделе. Это вопросы по переплате НДС, авансированию КППН, причинам увеличения объемов нарушений. То есть по всем вопросам мы разобрались на прошлой неделе, это есть в стенограмме пленарного заседания. Я удивлен, почему Счетный комитет по контролю за исполнением республиканского бюджета не скорректировал свой доклад.

ТӨРАҒА. Алихан Асханович, видимо, у Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета есть своя позиция, которую Председатель Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета считает правильным донести до депутатов Сената. Это ее право. Мы выслушали доклад Натальи Николаевны, приняли его.

В целом по экспорту обработанной продукции проводится большая работа. Мы признаем эту работу, поддерживаем такую деятельность. В то же время факты – это достаточно упрямая вещь. Мы видим, что снижается доля обработанной продукции в экспорте нашей страны. Видимо, тренд идет на снижение, и на этом фоне у нас очень много институтов, занимающихся развитием внешней торговли и отечественным экспортом.

Я зачитаю названия некоторых институтов, которые работают в этой сфере. Это АО «Казахстанский центр индустрии и экспорта «Qazindustry», АО «Экспортная страховая компания «Kazakh Export», АО «Центр развития торговой политики «Qaztrade», Внешняя торговая палата Казахстана и так далее.

В принципе, все они имеют право на существование. Если бы не было бюджетных средств, которые выделяются этим организациям, например, на увеличение уставного капитала АО «Kazakh Export» в целях поддержки казахстанских производителей несырьевых товаров в 2019 году было выделено 34 миллиарда тенге. То есть из бюджета нашей страны 34 миллиарда тенге выделены в уставный капитал АО «Kazakh Export». Это на фоне снижения нашего несырьевого экспорта.

Конечно, такие ситуации вызывают вопросы у сенаторов. Просим обратить на это внимание при планировании бюджетной деятельности. Я думаю, что эти вопросы в рамках рассмотрения проекта бюджета мы будем поднимать. На фоне сокращения государственных расходов и увеличения уставного капитала таких организаций это не может не вызывать у нас вопросов.

Следующее слово для вопроса предоставляется депутату Бортнику Михаилу Михайловичу.

БОРТНИК М.М. Спасибо, уважаемый Председатель.

Я хочу отметить, что при рассмотрении исполнения республиканского бюджета за 2019 год в нашем комитете мы уделили особое внимание работе бюджетов в рамках поддержки малого и среднего бизнеса.

Я хотел бы адресовать свой вопрос Министру национальной экономики господину Даленову.

Согласно оценке Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета для финансирования программы «Дорожная карта бизнеса – 2020» за период с 2015 по 2019 годы за счет республиканского бюджета и Национального фонда выделено более 270 миллиардов тенге. Несмотря на огромные вложения бюджетных средств и оказанные меры государственной поддержки бизнеса, это не оказало существенного влияния на увеличение числа активно действующих субъектов малого и среднего предпринимательства.

Та же картина складывается и по выпуску продукции субъектами малого и среднего предпринимательства. За рассматриваемый период выпуск товаров и услуг показывает тенденцию снижения, причем это достаточно высокая цифра. Мы видим, что нет впечатляющих результатов по созданию постоянных рабочих мест.

Почему слабо работают меры государственной поддержки малого и среднего предпринимательства? Каков реальный в цифрах социально-экономический эффект от реализации программы «Дорожная карта бизнеса – 2020»?

ТӨРАҒА. Сөз Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрі Руслан Ерболатұлы Даленовке беріледі.

ДӘЛЕНОВ Р.Е. Уважаемый Маулен Сагатханович, уважаемые депутаты! Цифры по эффективности следующие. В целом за рассматриваемый год участниками программы «Дорожная карта бизнеса – 2020» было произведено продукции на 5,6 триллиона тенге, это на 27 процентов больше, чем за предыдущий год, или в 2,3 больше, чем было в 2015 году. В течение пяти лет средний рост составлял 33 процента в год. Это выпуск продукции именно участниками программы «Дорожная карта бизнеса – 2020».

Что касается цифр, приведенных в отчете Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, это информация по новым проектам.

В 2018 году объем финансирования не увеличивался. Мы финансируем не только новые, но и продолжающиеся, мы не оставляем. С учетом того, что объем финансирования не увеличился, а объем продолжающихся увеличивался, поэтому объем финансирования новых не был сильно увеличен.

В целом продолжающиеся и новые проекты произвели продукцию на 5,6 триллиона тенге, это больше на 27 процентов.

Всего за пять лет поддержано 16 тысяч проектов, объем кредитного портфеля по ним составляет 1,3 триллиона тенге. Обучено 110 тысяч предпринимателей, оказано 0,5 миллиона консультаций.

В целом цифры по эффективности следующие. 1 тенге, затраченный на программу «Дорожная карта бизнеса – 2020», создает 135 тенге выпуска продукции, генерирует 8 тенге налогов в бюджет.

В целом за пять лет доля малого и среднего бизнеса в экономике выросла более чем на 5 процентов. В 2015 году показатель ВВП в малый и средний бизнес был 25 процентов, по итогам 2019 года – 30,8 процента. Доля растет.

Конечно, на этот год мы значительно увеличили финансирование. Это позволит не только продолжать уже принятые проекты, но и охватить новые. Кроме того, для увеличения охвата принята новая программа «Дорожная карта бизнеса – 2025», в ней сняты отраслевые ограничения, унифицирована ставка, она составляет 6 процентов, увеличена сумма кредитования, внедрен институт гарантирования, 85 процентов гарантирует государство.

Самое главное, что сейчас внедряется по поручению Главы государства новое направление по кредитованию микро- и малого бизнеса. Это небольшие суммы кредита, на оборотные средства – 5 миллионов тенге, на производственные нужды – 20 миллионов тенге, ставка – 6 процентов. Это очень востребованная сумма, она будет предоставлена. Почти 15 тысяч представителей малого и среднего бизнеса будут охвачены новым направлением. Поэтому доля среднего и малого бизнеса в экономике растет, на 2025 год стоит задача еще на 5 процентов увеличить долю малого и среднего бизнеса в ВВП. Спасибо.

ТӨРАҒА. Руслан Ерболатович, хорошие показатели. Конечно, мы все это поддерживаем и принимаем, тем не менее есть проблемы развития малого и среднего бизнеса, особенно на данном этапе в условиях борьбы с коронавирусом, в посткризисный период, конечно, есть вопросы.

Один из главнейших вопросов – это доступные и долгие деньги для малого и среднего бизнеса. Этот вопрос отражен в отчете Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, на нем Наталья Николаевна остановилась.

В целом это вопрос финансирования. Если нет финансирования, то нет развития для бизнеса, поэтому предприниматели продолжают жаловаться на сложности с доступом к более или менее доступным кредитным ресурсам. Есть тенденция снижения кредитования экономики, о чем мы сегодня слышали.

В этих условиях, конечно, мы принимаем все цифры по поддержке сектора малого и среднего бизнеса, но нельзя не говорить о тех проблемах, которые на сегодняшний день есть. Если мы о них не будем говорить, то можем в конце получить серьезные проблемы с малым и средним бизнесом, микропредприятиями в условиях посткарантинного периода. Поэтому в этом направлении нам всем вместе нужно поработать, какие-то предложения Правительства и Министерства национальной экономики депутаты поддержат.

Келесі сөз депутат Серік Шыңғысұлына беріледі.

БЕКТҰРҒАНОВ С.Ш. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

У меня вопрос к Министерству национальной экономики. Ежегодно при рассмотрении отчета Правительства об исполнении республиканского бюджета основным вопросом обсуждения становится эффективность использования средств, выделенных администраторам республиканских бюджетных программ.

Этот показатель мы оцениваем, как определено в Бюджетном кодексе страны, через достижение целевых индикаторов и конечных результатов, утвержденных в стратегических планах министерств. Именно эти показатели количественно измеряют достижения деятельности государственного органа.

Не обсуждая даже сути самих этих показателей, их объективности в оценке деятельности, хотел бы обратить внимание на следующие вопросы.

Стратегический план министерства является документом, в котором определяются цели и конечные результаты работы на трехлетний период. Однако в течение даже одного года они подвергаются неоднократной корректировке. Это объяснимо, когда меняется бюджет министерства, что происходит, как правило, три раза в год. Но анализ показывает, что некоторые администраторы республиканских бюджетных программ пользуются таким правом не совсем корректно. К примеру, Министерство национальной экономики в 2019 году вносило изменения в свой стратегический план восемь раз, Министерство энергетики – семь раз, Министерство индустрии и инфраструктурного развития – шесть раз, Министерство сельского хозяйства – пять раз.

К тому же некоторые государственные органы вносят изменения в этот важнейший документ своей деятельности прямо перед окончанием года. Например, Министерство информации и общественного развития и Министерство культуры и спорта последние изменения вносили 24 декабря 2019 года, Министерство индустрии и инфраструктурного развития – 27 декабря, Министерство энергетики – 30 декабря, Министерство национальной экономики – 31 декабря, а Министерство экологии, геологии и природных ресурсов внесло изменения в свой стратегический план два раза в течение одного месяца – 13 и 27 декабря.

Депутаты уже в прошлом году отмечали, что эти изменения, вносимые в конце года, дают возможность привести плановые показатели в соответствие с теми цифрами, которые реально достигнуты по итогам работы за год.

В связи с этим вопрос. Что планирует сделать Министерство национальной экономики как центральный уполномоченный орган по государственному планированию, чтобы изменить сложившуюся практику? В частности:

1) как исключить из стратегических планов министерств показатели, не характеризующие их деятельность и эффективность работы по использованию выделенных средств?

2) как минимизировать количество корректировок стратегических планов в течение бюджетного года?

3) как не допускать необоснованного внесения изменений в плановые результаты, индикаторы и другие количественные индексы, тем более когда они корректируются под фактически достигнутые показатели?

ТӨРАҒА. Серьезный вопрос. Фактически речь идет о том, что министерства в конце года свои планы подгоняют под результаты работы. В нормальных условиях должно быть наоборот, если не достигнут план, то принимаются какие-то решения, делаются выводы. Самое легкое, конечно, изменить план, подогнать под конкретную

деятельность. Поэтому вопрос, наверное, системный, который из года в год поднимают депутаты. Я думаю, что в последующем надо учесть эти вопросы.

Пожалуйста, Руслан Ерболатович.

ДӘЛЕНОВ Р.Е. Уважаемый Маулен Сағатханович, уважаемые депутаты! Вопрос абсолютно актуальный, системный. Проводится следующая работа.

В 2019 году было 357 индикаторов, это очень много. Поэтому в этом году мы меняем формат, вводим новый формат стратегического плана. Все показатели будут разделены на две группы. Первая группа связана непосредственно с финансированием, вторая группа (на макроуровне) связана с политикой, проводимой государственными органами, их работой, которые отражены в вышестоящих программах. Это позволит лучшим образом увязать финансирование с целями, повысить спрос за исполнение и в целом повысить оценку и планирование.

Что касается корректировок. Корректировки проводят, как Вы правильно отметили, в связи с уточнением бюджета, а также в связи с реорганизацией государственных органов.

Теперь мы усиливаем работу в этом направлении, подготовлены поправки в постановление, которые дают прямой запрет на изменение показателей вне реорганизации и вне уточнения бюджета, а также прямой запрет на проведение корректировок в четвертом квартале, что исключит корректирование показателей под ожидаемые достижения.

Эти поправки будут вкпе с ограничениями, с новым форматом стратегического плана и новой методикой оценки достижения результатов. Все это даст большую увязку целей с финансовыми средствами и улучшит планирование бюджета. Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Құрметті әріптестер, сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Онда қосымша баяндама жасау үшін сөз Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Нұрлан Наурызұлы Қылышбаевқа беріледі.

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер мен шақырылғандар! Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2019 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін жан-жақты қарау нәтижесінде жалпы депутаттық корпуспен, Есеп комитетімен және Үкіметпен бюджет қаражаттарын игеру, бюджеттік жоспарлау методологиясы, бюджет процесін жетілдіру және тағы басқа мәселелерге қатысты үлкен көлемдегі бірлескен жұмыстар жүргізілгені байқалды.

Негізгі макроэкономикалық және бюджеттік көрсеткіштерді және олардың өзгеру динамикасын баяндамашылар атап өтті. Сондықтан бірден талқылау кезінде жасалған қорытындыларға көшуге рұқсат етіңіздер.

Начнем с доходной части. Учитывая нынешние реалии жизни, нельзя ограничиваться обсуждением допущенных нарушений, а надо работать над поиском новых источников роста экономики и доходной части бюджета.

В качестве резервов для увеличения доходной части бюджета предлагается рассмотреть предоставление финансовых и налоговых стимулов, совершенствование налогового и таможенного администрирования.

Однако из практики видно, что с учетом имеющихся проблем данные инструменты в качестве резерва не реализовываются. Об этом можно судить на примере налоговых льгот и преференций, предоставляемых налогоплательщикам, которые не оказали ожидаемого эффекта, не говоря о полученных республиканским бюджетом условных потерь.

Как показал анализ, предоставленные послабления не всегда сопровождаются положительной динамикой развития бизнеса. Более того, при этом отсутствует контроль со стороны отраслевого государственного органа.

Таким образом, требуется оптимизация налоговых льгот, исключение неэффективных, а также чуткий контроль и анализ тех сфер бизнеса, которые нуждаются в поддержке, что отмечено в выступлении Натальи Николаевны.

Необходимо внедрить комбинированный подход к управлению рисками, завершить интеграцию налоговых систем с другими системами государственных органов, усовершенствовать формы налоговой отчетности в части указания получаемых льгот.

По-прежнему имеет место так называемая уплата налогов в счет будущих периодов в виде авансовых платежей.

В структуре переплаты наибольший удельный вес занимают НДС – 82 процента и КППН – 11 процентов, то есть продолжается практика исполнения плана по доходной части бюджета за счет этих двух системообразующих налогов в конце года. В результате искажается фактическое состояние доходной части бюджета. Более того, в определенных случаях возникает необходимость их возврата в первом квартале следующего периода, что приводит к значительной нагрузке на бюджет. Цифры также были озвучены Натальей Николаевной.

И надо отметить, что данная проблема не новая, «висит» уже на протяжении десятилетия. Более того, по данному вопросу до сих пор существует разнополярность мнений Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета и Правительства.

Учитывая, что результаты существующего механизма авансирования имеют определенные риски, негативно влияющие на бюджет, Счетному комитету по контролю за исполнением республиканского бюджета и Правительству необходимо разрешить свой методологический спор и принять меры по кардинальному пересмотру подходов по уплате КППН и НДС.

Теперь о расходной части. Главное в расходах – это их рациональность и эффективность.

В рамках рассматриваемого отчета Правительством представлена годовая консолидированная финансовая отчетность, которая является прогрессивным шагом в бюджетном процессе, позволит оценить эффективность бюджетных инвестиций при

планировании, определить реальную стоимость государственных активов и улучшить качество бюджетного планирования.

Однако из предварительного аудита Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета следует, что для объективной консолидации имеются нерешенные вопросы методологического характера, которые не позволяют на данном этапе в полном объеме отразить финансовое положение республиканского бюджета.

Учитывая, что консолидированная финансовая отчетность – новый инструмент, в будущем будет служить основой для принятия эффективных экономических решений Министерству финансов необходимо в данном направлении провести работу по устранению имеющихся недостатков.

Также одной из важных составляющих социально-экономического развития страны является вопрос развития регионов. Так, на реализацию Государственной программы развития регионов в 2019 году было выделено 307,5 миллиарда тенге, в том числе за счет республиканского бюджета – 233,7 миллиарда тенге, из которых 997 миллионов тенге не освоены.

Цель программы заключалась в повышении конкурентоспособности регионов через управляемую урбанизацию и улучшение качества жизни населения. Однако по итогам отчетного года видно, что:

несмотря на то, что Министерство национальной экономики указывает на значительное сокращение диспропорций между регионами, в действительности уровень диспропорций, рассчитанный по международным стандартам, начиная с 2015 года, устойчиво растет;

проекты, направленные на рост урбанизации, не стимулировали рост производства в городах, а были направлены на поддержание инженерных коммуникаций и текущее благоустройство городов;

фактическое обеспечение сельского населения централизованным водоснабжением составило 84,4 процента, или 6,5 миллиона человек из запланированных 7,7 миллиона человек.

Таким образом, на данном этапе поставленная в государственной программе цель по улучшению благосостояния населения в регионах не достигнута, что свидетельствует о неэффективности предпринимаемых мер и управленческих решений.

Аналогичная ситуация прослеживается и в сфере межбюджетных отношений, которая свидетельствует о несоблюдении принципов по выравниванию уровней бюджетной обеспеченности административно-территориальных единиц Республики Казахстан и предоставления местными исполнительными органами одинакового уровня государственных услуг.

Из-за отсутствия эффективного методологического и методического подходов имеют место проблемные вопросы, которые:

влияют на дальнейшее развитие межбюджетных отношений;

не позволяют уменьшать имеющийся разрыв между регионами по предоставлению жителям равных гарантированных государством услуг, в особенности инфраструктурных;

недостаточно учитывают специфику развития каждого региона и нет альтернативного подхода к оценке доходного потенциала.

Текущая система межбюджетных отношений характеризуется излишней «централизацией». Более половины расходов местных бюджетов составляют трансферты из республиканского бюджета. При этом неосвоение трансфертов республиканского бюджета в регионах составило 3,3 миллиарда тенге, увеличившись в три раза по сравнению с 2018 годом.

Для устранения указанных проблем Правительству необходимо выработать пути улучшения системы межбюджетных отношений по вопросам выравнивания диспропорций в регионах и совершенствования методики формирования трансфертов общего характера. При этом, учитывая актуальность и масштабность имеющихся проблем межбюджетных отношений, требуется к их решению подойти комплексно.

Необходимо как в целом, так и в региональном разрезе активизировать работу по реализации концепции «Слышащего государства», озвученной Главой государства Касым-Жомартом Кемелевичем Токаевым в своем Послании народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана», в том числе и в части развития участия граждан в бюджетном процессе.

Так, согласно международному рейтингу «Индекс открытости бюджета» в 2019 году Казахстан занял 37-е место из 117 стран, получив 58 баллов при плане 55 баллов. Но общественное участие в бюджетном процессе очень низкое – 17 баллов из 100. Это говорит о том, что государственные органы, несмотря на созданные общественные советы, порталы открытых бюджетов, не предпринимают существенных шагов для улучшения положения в этом вопросе. И даже если учесть, что граждане не проявляют активности, но культура их участия должна формироваться государственными органами.

Подтверждением такого положения дел являются рекомендации Организации экономического сотрудничества и развития, где указано, что уровень вовлеченности населения страны в формирование бюджета не соответствует критериям открытости и прозрачности бюджета. Соответственно, обеспечение участия граждан в бюджетном процессе в качестве элементов «Слышащего государства» практически не обеспечено в полной мере.

Сделать бюджетный процесс максимально прозрачным и открытым является для нас одной из приоритетных задач. Поэтому необходимо проработать вопрос повсеместного внедрения открытого бюджета на региональном уровне с обеспечением обратной связи с общественностью.

Вместе с тем для повышения эффективности бюджетного планирования назрела необходимость внедрения единого программного продукта бухгалтерского учета и его интеграции регионов с центром. Зачастую при формировании бюджета следующего года, в частности по приобретению товаров, работ и услуг, администраторы увеличивают его в пределах 10-15 процентов от прошлогоднего бюджета, не имея цифр истинного остатка и экономического эффекта. В результате возникают искаженные планы государственных закупок.

Также согласно заключению Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета, несмотря на уменьшение финансовых нарушений по

сравнению с 2018 годом, все же немалая доля приходится на нарушения Правил ведения бухгалтерского учета, это 36,9 процента.

Вместе с тем актуальным остается вопрос персональной ответственности руководителей государственных органов за принятие неэффективных бюджетных решений и низкое качество реализации общенациональных задач.

На сегодняшний день Бюджетный кодекс предусматривает определение «неэффективное планирование и (или) неэффективное использование бюджетных средств» и пять оснований для привлечения к ответственности за неэффективное планирование и использование средств. При этом Кодексом Республики Казахстан об административных правонарушениях предусмотрена ответственность только по двум из пяти оснований, по оставшимся трем предусмотрена только дисциплинарная ответственность.

Поэтому необходимо тщательно проанализировать данный вопрос, в том числе его правоприменительную практику, и предусмотреть нормы, устанавливающие административную ответственность за неэффективное планирование и (или) неэффективное использование бюджетных средств в полной мере, с охватом всех случаев, указанных в бюджетном законодательстве.

В заключение следует отметить, что все существующие проблемы и нарушения бюджетного законодательства свидетельствуют о том, что методология и методика исполнения бюджетного процесса требуют большой работы по совершенствованию.

Құрметті депутаттар мен Үкімет мүшелері! Пандемия орын алған жағдайға байланысты Парламент те, Үкімет те қаржы ресурстарының көлеміне дағдарысқа қарсы шаралар масштабын есепке ала отырып, бюджет қаражаттарының нысаналы және тиімді пайдаланылуын қамтамасыз етуге бар күш-жігерін салулары тиіс.

Жоғарыда аталған мәселелерді жойып және бюджеттік функциялардың жүзеге асырылуының тиімді тәсілдерін қолдана отырып қана еліміздің басшысының қойған тапсырмалары орындалады. Үкімет бұл тапсырмаларды орындай алады және ескертулер мен ұсыныстарды ескере отырып, нәтижесінде бюджеттің тиімді орындалуын қамтамасыз етеді деп сенеміз.

Құрметті әріптестер, жүргізілген жұмыстардың нәтижесінде Парламент Палаталарының бірлескен отырысында Сенат атынан жасалатын қосымша баяндаманың тезистері дайындалды және сіздерге таратылып берілді.

Егер осы тезистер бойынша ескертулер мен қосымша ұсыныстарыңыз болса, бас комитетке жолдауларыңызды сұраймыз.

Назар қойып тыңдағандарыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Нұрлан Наурызұлы.

Енді есептерді талқылауға көшеміз. Сөз депутат Жұмағазиев Мұхтар Сабырұлына беріледі.

ЖҰМАҒАЗИЕВ М.С. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті Үкімет мүшелері, қадірлі әріптестер! Бүгін қаралып отырған өткен жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы Үкімет есебі мен Есеп комитетінің қорытындыларына, еліміздің

экономикалық ахуалына, стратегиялық және бағдарламалық құжаттарда айқындалған мақсаттарға қол жеткізуге қатысты тоқтала кетсем.

Аграрлық секторды дамытуға соңғы бес жылда 1,2 триллион теңге бөлініп, 2014 жылмен салыстырғанда 2,2 есеге өскен. Осы жылдары субсидия көлемі де 152 миллиард теңгеден 324 миллиард теңгеге өсіп, өндірілген өнім көлемі 1,7 есеге өсті.

Әрине, кейінгі жылдары шығындарды әкімшілендіруді жетілдіруде біршама жұмыстар атқарылғанымен мемлекеттік ресурстарды тиімді пайдалануда кемшіліктер сақталуда. Мәселен, жергілікті органдардың сапасыз жоспарлау салдарынан 2019 жыл мен алдыңғы жылдары қордаланған шаруаларға тиесілі 37 миллиард теңгеге жуық мал шаруашылығына арналған субсидия қарыздары пайда болған. Осыған байланысты Парламент депутаттарының араласуымен ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінің қарызы толығымен өтелді.

Құрметті әріптестер, ауыл тұрғындары үшін маңызды және ауқымды мәселелердің бірі – «Ауыл – ел бесігі» атты арнайы жобаның іске аса бастауы. Бұл жобаның басты мақсаты ауылдың инфрақұрылымын дамыту, елді мекендердегі жол, ауыз су, денсаулық сақтау, білім беру салаларына қатысты проблемаларды шешу, ауыл әлеуетін арттыру болып табылады.

2019 жылы 30 миллиард теңгеге 53 ауылдың инфрақұрылымы жөнделе басталды. Бұл маңызды жоба, себебі еліміздің бай аграрлық әлеуетін пайдалана отырып, халқымызды органикалық өнімдермен қамтамасыз ету тек ауыл тұрғындарының ғана қолынан келеді. Ауыл еңбеккерлері саланың қиыншылықтарына төзіп, халқымызды сапалы азық-түлікпен қамтамасыз ете алады. Кешегі төтенше жағдайдағы қауіпті кезеңнің өзінде көктемгі дала жұмыстарын уақытылы атқарып шыққаны да осыған дәлел.

Осыған байланысты ауыл адамдарының сапалы өмір сүруге толық құқықтары бар. «Жалған урбанизациялану» элементтеріне еріп, ауыл адамдарының қалаға көшу процесін тоқтату үшін бұл жобаның сапалы іске асуы өте маңызды деп есептеймін.

Өкінішке қарай, жобаны жүзеге асыру барысында әлі де салғырттық, бюрократизм, формализм басым.

Біріншіден, «Ауыл – ел бесігі» жобасында барлық қажетті салалар қамтылмаған, жұмыстар нақтыланбаған. «Арнайы жоба» деп аталғанымен бір арнаға бағытталған, бір мақсатқа түйістірілген жоба жоқ. 2025 жылға дейін өңірлерді дамытудың мемлекеттік бағдарламасының ішіне бір бөлік болып кіріп кеткен.

Екіншіден, жобаның әкімшісі ретінде Ұлттық экономика министрлігі бюджеттен бөлінген 30 миллиард теңгенің жұмыстарына ғана бақылау жүргізуде. Ал ауыл-аймақтарды дамытуға қажетті «Нұрлы жол», «Нұрлы жер», «Жұмыспен қамту», «Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіп кешенін дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған» мемлекеттік бағдарламасында қамтылған шаралармен үйлесім жоқ. Ол бағдарламалар әкімшілерінің, жауапты мемлекеттік органдардың арасында байланыс өте төмен. Ауылдық елді мекендерді шынында да дамыту үшін нақты үйлестірілген, жүйелі жұмыстар тізімі көрінбеді. Бір қарағанда осы уақытқа дейін жергілікті әкімдіктерден түскен, ауылдарға қатысы бар жобаларды жинап алып, осы тізімге енгізе салғандай ой қалдырады.

Мысалы, 2019 жылы 29,2 миллиард теңге жоспарланған 520 инфрақұрылымдық жобалардың ешқайсысы ауылшаруашылығы өндірісімен байланыстырылмаған. Жаңа жұмыс орындарын ашуға қатысты шаралар қабылданбаған.

Ауылдың жолын жөндеп, мектебін, ауруханасын реттеп, су мен газ беріп, әрлеп-сырлағанмен жұмыс орындары болмаса, халықты, соның ішінде жастарды ауылда қалай тұрақтандыруға болады? Ауыл тұрғындары қалаға көшуін тоқтатпаса, ауылды жөндегеннен не пайда?

«ҚазАгро» холдингі» АҚ-ның ақпаратына сүйенсек, «Ауыл – ел бесігі» жобасы аумағында іске асырылатын 2451 жобаның басым көпшілігі 400 мың мен 2 миллион теңге аралығындағы ұсақ-түйек жобалар, ал тірек ауылдарды дамытуға мүмкіндік беретін, халықты жұмыспен қамтитын, жақын жатқан басқа да кішігірім елді мекендердің дамуын арқалай алатын іргелі жобалардың саны небәрі 24 ғана. Осы қарқынмен жобаға кірген 1173 тірек елді мекендерді қалай дамытуға болады?

Тізімге енгізілген 520 жобаның 193-і түрлі ғимараттар (ағымдағы жөндеуден өткізілген). Мысалы, Ақмола облысы Астраханка елді мекенінде 87 миллион теңгеге Агротехникалық колледждің оқу ғимаратын, Қарағанды облысының Ұлытау ауылында 104 миллион теңгеге стадионды, Түркістан облысының Абай елді мекенінде 78 миллион теңгеге орталық стадионды ағымдағы жөндеуден өткізу іске асырылған. Сонда қалай, «Ауыл – ел бесігі» арнайы жобасы ауылдағы ғимараттарды жөндеу үшін жасау керек болды ма? Ағымдағы жөндеулерді неге жергілікті бюджеттің есебінен жүргізуге болмайды?

Дәл осындай жауапкершілікпен «Ауыл – ел бесігі» жобасының басты мақсаттарына жетуіміз қиын болады.

Бұл тек осы жобаға бөлінген 30 миллиард теңгенің ғана тағдыры, басқа тақырыптарды айтпағанда.

Ел тәуелсіздігін алғалы бері қанша жақсы бағдарламалар қабылданды. Сондай бағдарламалардың бірі 2004 – 2010 жылдарға арналған ауыл-аймақтарды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы болатын. Осы бағдарлама іске асқан алты жылдың ішінде салынған және жөндеген әлеуметтік нысандарды санамағанда 250-ге жуық өнімді қайта өңдеу кәсіпорындары ашылып, 18 миллион гектарға жуық ауылшаруашылығы жерлері, соның ішінде 400 мың гектар суармалы жерлер іске қосылған болатын. Алты жылдың көлемінде әлеуеті жоғары ауылдардың саны 1204-тен 2610-ға дейін өсіп, әлеуеті төмен ауылдардың саны бес есеге азайған. 2004 жылдардағы экономикалық қиындықтарға, сол кездегі дағдарысқа қарамастан осы бағдарламаны іске асыру үшін 974 миллиард теңге қаржы бөлінгендігін де ерекше айтқым келеді.

Қазіргі экономикалық жағдайды да жеңіл деп айтуға болмайды. Бірақ Қазақстан Үкіметі ауыл-аймақтарды дамыту үшін «Ауыл – ел бесігі» деген жобаны арнайы мемлекеттік бағдарламаға айналдыра отырып, нақты шаралар қарастырады деп ойлаймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Әріптестер, регламентті сақтауларыңызды сұраймын. Біз 2,5 сағат жұмыс істеп жатырмыз, әлі сөйлейтін азаматтар бар, сондықтан регламент бойынша жұмыс істейік.

Келесі сөз депутат Мұрат Бақтиярұлына беріледі.

БАҚТИЯРҰЛЫ М. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, қадірлі әріптестер, Үкімет мүшелері! Сөз жоқ, өткен жылы бюджет қаражатын елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына жұмсау мақсатында көптеген жұмыстар жасалды. Осы орайда жетістіктер де аз емес. Сондықтан да Үкіметтің, Есеп комитетінің 2019 жыл бойынша атқарған есептерін қолдаймын. Дегенмен де әлі де болса шешімін таппай келе жатқан кейбір мәселелерге Үкіметтің назарын аударғым келеді, өйткені Парламент алдында есеп берудің өзі Үкімет үшін үлкен жауапкершілік қана емес, сонымен қатар жұмыс барысында жіберілген қателіктер мен кемшіліктерді келешекте болдырмау үшін пайдалы ұсыныстар алу алаңы деп білемін.

«2019 – 2021 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы» Қазақстан Республикасы Заңының орындалуында төрт нақтылау мен сегіз рет түзетулер енгізілді.

Соның ішінде біз жыл сайын миллиардтаған қаржыны жұмыспен қамтуға жұмсағанымызбен жұмыспен қамтылғандар саны азаймай, еңбек нарығындағы ахуал дұрыстала қойған жоқ. 2019 жылы атаулы әлеуметтік көмек алушылар саны 2 миллионнан асып кетті.

Жалпы біздің пікірімізше, «Еңбек» халыққа әлеуметтік көмек беретін бағдарлама емес, ол жұмыс іздеушілерді нарыққа қажетті жұмысшы мамандықтарға оқытып, оларға жұмыс орындарын ашуға тиісті еді. Өкінішке қарай, бұл бағытта нәтиже аз.

Мысалы, нәтижелі жұмыспен қамтудың және кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру үшін 2017 жылдан бері аталған бағдарламаға 186 миллиард теңге бөлініп, 40 мыңға жуық несие берілген. Осы бағдарлама шеңберінде оқытылған 80 мың адамның 23 мыңы ғана мамандығы бойынша жұмысқа орналасқан. Сәйкесінше 6 миллиард теңге нарықта сұранысы жоқ мамандықтарды оқытуға жұмсалған. Мұны қалай түсінуге болады?

Сондықтан да тиімділігі сын көтермейтін «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасына терең талдау жасап, қажет болса, бұл бағдарламаны толығымен өзгерту керек деп санаймын.

2019 жылы азық-түлік тауарларына бағаның өсуі халықтың ақшалай шығыстарының құрылымында 50 пайыз алды. Ал дамыған елдерде бұл көрсеткіш 10 пайыз шегінде ғана, тіпті Ресей мен Беларусьте бұл көрсеткіштер өз азаматтары табысының үштен бірінен аспайды. Бұл халқымыздың тапқан табысы азық-түлік сатып алуға ғана кетіп жатыр, олардың өз жинағын арттыруға мүмкіндіктері аз болғандықтан тұрмыс деңгейін жақсарту негізінен несие алу есебінен қамтамасыз етіліп жатыр деген сөз. Халықтың қарызға кіруі әлеуметтік проблемаларға әкеп соқтыруы мүмкін. Демек еліміздегі азаматтардың төменгі күнкөріс деңгейі мен ең төменгі жалақы мөлшері қазіргі жағдайға сәйкес келмейді. Еліміздегі ең төменгі жалақыны миллиондаған азаматтар алады және төменгі жалақының көлемі елдегі орта жалақының 19 пайызын ғана құраса, дамыған елдерде 50 пайызын құрайды.

Алысқа бармай-ақ мынадай ресми мәліметке назар аударайықшы. Қазақстандағы ең төменгі жалақы Еуразиялық экономикалық одақ елдеріндегі Ресейден – 34 мың,

Беларусьтен – 22 мың, Армениядан – 13 мың, ал ТМД елдеріндегі Украинадан – 35 мың, Молдавиядан – 25 мың, Әзірбайжаннан – 16 мың теңге төмен.

Сондықтан да, құрметті Үкімет, біз барлығын да жақсы түсінеміз, бірақ өз азаматтарымыздың төменгі өмір сүру деңгейі мен ең төменгі жалақыны қазіргі өмір сүру талаптарына сәйкестендіруді тез арада қолға алу керек деп есептейміз.

Квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерінде басқару тиімділігіне қатысты көптеген мәселелер өз шешімін таппай, қордаланып қалуда. Мысалы, «KEGOK» акционерлік қоғамының электр энергиясы активтерінің тозу деңгейін төмендету бойынша мақсатты жұмыстар жүргізу туралы көрсеткіштері жоқ. Сондықтан да компанияның негізгі қорларының тозу деңгейі өте жоғары. 2020 жылдың басына кіші электр станция жабдықтары бойынша физикалық тозу 59 пайызға, электр желілері бойынша тозу 75 пайызға жетті. Компанияда активтерді тиімді пайдалануда жүйелі кемшіліктерге жол берілген. Мәселен, бір көзден сатып алудың жыл сайын өсу қарқыны мүлдем түсініксіз. 2017 – 2019 жылдары осындай сатып алулардың сомасы 44 миллиардтан 99 миллиард теңгеге дейін өсіп, үлес салмағы 74 пайызды тұрады. Бұл да бәсекелестіктің дамуын тежейді.

Сонымен қатар Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша тыйым салынғанына қарамастан, «KEGOK» акционерлік қоғамы тарифтерде көзделген пайда есебінен жалпы сомасы 83 миллиард теңгеге дивидендтер төлеген.

Бекітілген инвестициялық бағдарламалардағы активтерді кеңейту, жаңғырту жөніндегі ішаралар өз дәрежесінде орындалмай отырғандықтан Үкімет тиісті министрлік ұлттық электр желілерінің, желілік инфрақұрылымының тозу деңгейін төмендетуге бағытталған шаралар жасау керек деп санаймыз.

Сол сияқты «Қазақтелеком» акционерлік қоғамы жедел шешуді қажет ететін проблемалық мәселелер мен кемшіліктер бар. Телекоммуникациялар және байланыс саласы соңғы 13 жыл бойы салалық министрліктің жүргізілуіне берілген және Табиғи монополияларды реттеу комитеті тарапынан реттелмегендіктен телекоммуникациялар және байланыс нарығында бәсекелестіктің шектелуі байқалады. Дәлелдей кетсек, «Қазақтелеком» акционерлік қоғамы компаниялар тобының нарықта 2017 – 2019 жылдары негізгі бағыттар бойынша үстемдік ету үлесі 30 пайыздан 66 пайызға дейін өсті.

«Қазақтелеком» акционерлік қоғамы интернет желісіне қолжетімділікті негізінен 90-шы жылдары енгізілген және ауылдық жерлердің басым бөлігін ескірген технологиялар есебінен қамтамасыз еткен. Осының салдарынан еліміздегі ауылдардың 21 пайызы заманауи байланыс технологияларына қол жеткізе алмай отыр.

Қазақстан Республикасының ауылдық елді мекендерін талшықты–оптикалық технологиялар бойынша кең жолақты қолжетімділікпен қамтамасыз ету жобасының бірінші кезеңін іске асыру тиісті деңгейде қамтамасыз етілмеуде. Мәселен, 2019 жылы бөлінген қаражаттың 33 пайызы игерілмей, яғни жоспардың 58 пайызы немесе 7 мың километр оптоалшықты желілер тартылмай қалған. Тарифтеу саясатында да интернет қызметінің жылдамдығы мен технологиясына қарамастан бірдей тариф қолданылады. Жалпы соңғы жылдары мемлекет бизнестегі ықпалын азайтудың орнына керісінше квазимемлекеттік секторды күшейтіп, кәсіпкерліктегі мемлекеттің үлесін арттырды. Бұл

нарықтық ортадағы бәсекелестікті сөзсіз төмендетеді. Осы жоғарыдағы айтылған мәселелерге де Үкімет назар аударады деп ойлаймыз.

Мемлекет жыл сайын әлеуметтік салаға және экономиканы әртараптандыруға орасан зор қаржы бөліп келеді. Миллиардтаған теңгені білім, денсаулық сақтау, мәдени объектілерін салуға, инфрақұрылымға, агроөнеркәсіптік кешенін дамытуға жұмсаймыз. Осы бюджеттік шығыстардың қандай қайтарымы бар, салынған қаражаттардан азаматтардың өмір сүру сапасы жақсарды ма? Біз оны жеткілікті білмейміз. Өйткені, біріншіден, көбіне күткендегідей нәтиже өз дәрежесінде емес. Екіншіден, сапа бағасының және бюджет қаражатын пайдалану тиімділігінің нақты әдістемесі мен өлшемі әлі нақтыланған жоқ. Бұл әлі де болса сапасыз және жеткілікті зерттелмей жасалған жоспарлауды, яғни бюджет қаражатының тиімсіз пайдалануының нәтижесі. Мысалы, жаңа орта мектеп салғанда кейбір мектептердегі бір оқушы орнының құны 4 миллион 300 мың теңгеге дейін жеткен. Ал елімізде бір оқушы орны 1,2-2,4 миллион арасында. Демек, жаңа мектеп салу барысында бір оқушы орнының бағасын екі есеге дейін жасанды түрде көтерген. Бұған құзыретті органдар өз жауабын беріп, тиісті шаралар қолданады деп ойлаймын.

Сонымен қатар аймақтардың дамуындағы ала-құлалық пен сәйкессіздікті жоя алмай келеміз. Қоғамда тұрмыс деңгейінің әртүрлілігі әлі жоғары, әлеуметтік жіктелістің алшақтығы тым күшті, қоғамдық орнықтылықтың тірегі болатын орташалар табын қалыптастыру өте баяу жүруде.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Келесі сөз Бекназаров Нұрлан Құдиярұлына беріледі.

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер және шақырылған лауазым иелері! 2019 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы тұрақты макроэкономикалық ахуал мен экономиканың бірқалыпты өсу қарқыны жағдайларында жүзеге асырылды.

2019 – 2021 жылдарға арналған республикалық бюджет параметрлері Қазақстан Республикасының 2019 – 2023 жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму болжамының негізінде әзірленген. Бұдан әрі қалыптасып отырған сыртқы және ішкі экономикалық факторларды ескере отырып, елдің әлеуметтік-экономикалық даму болжамына екі мәрте нақтылаулар енгізілген.

Жаңа қаржы вице-министрі бюджеттің кіріс-шығыс бөліктері бойынша толық мәліметтер берді, оған тоқталу қажет деп ойламаймын. Алайда бюджеттің 100 пайызға дерлік атқарылғанына қарамастан, 2019 жылы әлеуметтік-экономикалық міндеттерді шешуге бөлінген қаржының тиімсіз пайдаланылған сомасы 2018 жылдың деңгейінен үш есе артып, 427,5 миллиард теңгені құраған.

Сонымен бірге 2019 жылы республикалық бюджеттен өңірлерге бөлінген трансферттер көлемдерінің едәуір ұлғайғаны байқалады. Бұл жергілікті бюджеттердің барлық шығыстарының жартысынан астамын құрады және жергілікті бюджеттің жоғары тұрған бюджеттен тәуелділігін жылдан-жылға арттыруда.

Сонымен қатар жергілікті деңгейде атқарылмау 16,4 миллиард теңгені құраған, оның ішінде «есеп бойынша 80 пайызы бюджет қаражатының үнемделуі» делінген. Алайда бұл жекелеген жағдайларда жобаның құнын асыра жоспарлаудың салдары болып табылады.

Нысаналы трансферттердің және бекітілген бюджеттің игерілмеуінің негізгі себептері жүйелі түрде жылдан-жылға әдетке айналған, қайталана беретін мемлекеттік сатып алу рәсімдерінің ұзақ жүргізілуі, шарттардың уақытылы жасалмауы, жұмыс жүргізу кестесінен қалып қою, талап-арыздарға байланысты көп уақыт алатын дауласулар мен сапасыз әзірленген жобалық шешімдер болып отыр. Аталған себептер жобаларды тиімсіз басқарумен қатар халық үшін қажетті және әлеуметтік маңызы бар объектілерді іске асыру мерзімдерінің созылуына әкеп соғады. Кейбір басталған жобалар бойынша жұмыстар белгісіз мерзімге тоқтатылып, нәтижесінде жобалардың қымбаттауына әкеп соғатын түзетулер жасалып жатады.

Жаңа Қаржы вице-министрі бұл түзетулерге тыйым салынғаны жөнінде мәлімет берді. Бұл әріптестер тарапынан бірнеше жылдан бері айтылып келе жатқан мәселе. Енді кеш те болса енгізілген осы тыйым салу өзінің нәтижесін береді деп ойлаймыз.

Қарастырылып отырған есептер Сенаттың Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінде егжей-тегжейлі талқыланды және оның ішінде салалық мемлекеттік органдардың 2019 жылғы бюджет қаражатын игеру және мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру бойынша есептері ыждағаттылықпен қаралды.

Құрметті әріптестер, Елбасының стратегиялық бағытында «100 нақты қадам» Ұлт жоспарының 5 институционалдық реформасында және Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауында тапсырылғандай, экономиканы цифрландыру бойынша атқарылған жұмыстардың соңғы кезде біз оң нәтижесін көріп отырмыз деуге болады.

Оның бір айғағы елімізде індетке байланысты жарияланған карантин режимі кезінде барлық мемлекеттік органдарды цифрландырудың нәтижесінде экономикамен қоса әсіресе, біздің азаматтарымызды әлеуметтік қорғау және олардың арыз-талаптарын қарауда электрондық форматта қашықтықтан қызмет көрсетілуі бұла саланың тиімділігі мен маңыздылығын дәлелдеді.

Сонымен бірге бұл бағыттағы бірқатар кемшіліктер де анықталып (баяндамашылар айтқандай), оның цифрландыру мәселесі бойынша бұл бағдарламаларды интеграциялау мәселесі және ауылдық елді мекендерді цифрландыру аясында интернетпен қамтамасыз ету мәселелері бойынша атқарылатын жұмыстардың әлі де алда көп екенін аңғартты.

Экономиканың барлық салаларын цифрландырудың жаһандық белең алуы жағдайында сандық технологияларды енгізу және кеңінен тарату бәсекеге қабілеттіліктің негізгі факторы болып табылатыны айқын.

Осыған орай алдағы уақытта да еліміздің экономикасына жаңа технологиялар мен цифрландыруды толық ендіруге Үкімет ерекше көңіл бөліп, оларды дамытуға, оның ішінде шалғай елді мекендерді толық қамту мәселесін қаржыландыруды қарастыру қажет деп есептеймін.

Жалпы алғанда, жоғарыда айтылған сын-ескертпелерді ескере келе, Қазақстан Республикасының Үкіметінің және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау

жөніндегі есеп комитетінің 2019 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін тиімді деп танып, мақұлдауды сұраймын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Мұсабаев Талғат Амангелдіұлына беріледі.

МҰСАБАЕВ Т.А. Құрметті Төраға, құрметті әріптестер! Мен аэроғарыш саласындағы қазіргі жағдайға ерекше назар аударғым келеді және Үкімет ұсынған есебінде Цифрлық даму, инновация және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің үшінші стратегиялық бағыты болып табылатын аэроғарыш саласын дамытудың жекелеген мәселелеріне тоқталғым келеді.

В отчете Правительства отмечается, что в соответствии с планом оплачено комиссионное вознаграждение по обслуживанию бюджетного кредита по финансированию космического ракетного комплекса «Байтерек». Кредитный договор был заключен в ноябре 2005 года, согласно которому предусмотрено предоставление бюджетного кредита на сумму 223 миллиона долларов США сроком на 19 лет.

Далее в отчете Правительства приводится, что показатель конечного результата соответствуют пятому целевому индикатору стратегической цели «Развитие и поддержание аэрокосмической промышленности», по которому дебиторская и кредиторская задолженности отсутствуют.

Однако проект «Байтерек» реализуется без малого шестнадцать лет, а его стоимость выросла в несколько раз. В начале года во время ратификации Протокола о внесении поправок в Соглашение по комплексу «Байтерек» на заседании нашего комитета уполномоченному органу рекомендовалось:

закрепить встречные обязательства России в части обеспечения гарантий запусков путем подписания нового протокола;

решить вопрос по конвертации обязательств ранее взятого бюджетного кредита в размере 223 миллиона долларов США, как вариант, в уставный капитал АО «СП «Байтерек»;

привлечь отечественных специалистов и ученых в проект «Байтерек» на всех этапах строительства, а также подготовить кадры для эксплуатации комплекса «Байтерек».

Таким образом, представленная в отчете информация не позволяет в полной мере видеть финансовые показатели проекта «Байтерек». Здесь не видно ни конечных сроков реализации и стоимости проекта, ни средств доставки (только планируется замена ракеты-носителя «Ангара» на перспективную ракету-носитель среднего класса «Союз-5»), ни кадров, без которых не решить имеющиеся проблемы.

Что касается кадров, то согласно отчету Правительства на переподготовку и повышение квалификации кадров в космической отрасли в скорректированном бюджете предусмотрено 28 миллионов 993 тысячи тенге, которые исполнены в полном объеме, 100 процентов к плану на год.

Показатели прямого и конечного результатов, как утверждается в отчете, достигнуты путем плановой подготовки 17 специалистов космической отрасли, которые

прошли стажировку в ведущих зарубежных космических центрах Сингапура, Беларуси, Украины.

Утверждается, что доля инженерно-технического персонала аэрокосмической отрасли, прошедшего стажировку, на уровне 1,7 процента, в соответствии с планом выполнение 100 процентов. Дебиторская и кредиторская задолженности отсутствуют.

Вместе с тем неоднозначная ситуация с кадрами сложилась как в самом Аэрокосмическом комитете, так и в подведомственных ему организациях. Четверть штатных должностей в комитете являлись вакантными в связи с неудовлетворенностью и нерешенностью ряда вопросов организационного и производственного характера.

На наш взгляд, министерству необходимо принять меры по сохранению подготовленных кадров, особенно руководящего состава, которые непосредственно участвовали в создании космической отрасли страны и приобрели большой практический опыт, с анализом причин ухода специалистов из Аэрокосмического комитета и подведомственных ему организаций.

Еліміздің ғарыш саласын одан әрі дамыту, сондай-ақ жинақталған технологиялық, кадрлық мүмкіндігімізді сақтау, стратегиялық «Аэроғарыш өнеркәсібін қолдау және дамыту» жөніндегі бесінші мақсаттағы индикаторға толықтай қол жеткізу үшін Ресей, Қытай, АҚШ сияқты ғарыш державаларының тәжірибесін ескеріп, жоғарыда аталған ұсыныстарды назарға алуларыңызды сұраймын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Мамытбеков Еділ Құламқадырұлына беріледі.

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер, Үкімет мүшелері! Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитеті Үкіметтің 2019 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы жөніндегі және Есеп комитетінің есепке қорытындысын қарап мыналарды атап көрсетеді.

Баяндалғандай айтарлықтай оң нәтижелерге де қол жеткізілгені көрінеді. 2019 жылы Үкімет қызметінде объективті, сондай-ақ және субъективті жоспарда бірқатар қиыншылықтар да болды. Оны ескеруіміз керек.

Согласно заключению Счетного комитета по итогам исполнения бюджета за 2019 год можно видеть следующее.

Анализ исполнения прогнозных параметров показывает значительный уровень погрешности при прогнозировании. Можно констатировать, что пока не можем на должном уровне обеспечить системность в прогнозно-плановых обоснованиях социально-экономического развития.

В этой связи вполне закономерен вопрос Министерству национальной экономики: соответствуют ли те значительные расходы, которые направлялись в 2018 – 2019 годы на научно-аналитическое обеспечение работы ведомства, ожидаемому качеству анализа и прогнозирования? Ведь известно, что исполнение бюджета прошло с четырьмя уточнениями и восемью корректировками!

Отметим, что это имеет прямое отношение к главному вопросу – дефекту всей процедуры исполнения бюджета.

Кроме того, меры по диверсификации экономики не привели к кардинальным сдвигам в структуре экономики. Так, на протяжении последних 10 лет доля обрабатывающего сектора в структуре экономики не растет выше 11 процентов. Инвестиции в обрабатывающую отрасль падают, они снизились по отношению к 2018 году на 20 процентов.

На наш взгляд, главной причиной неисполнения и неполучения ожидаемого результата от реализации программ является финансирование из бюджета не совсем сильных компетенций и проектов с низкой общественной отдачей.

В целом по итогам исполнения бюджета 2019 года можно сказать, что система государственного экономического управления пока дает сбои. Нужны незамедлительно реальные реформы, а в целом новая экономическая политика и стратегия, как говорил Глава государства Касым-Жомарт Кемелевич Токаев.

Ранее Правительство проводило большую организационную работу со всеми центральными и местными органами по формированию инвестиционного климата, контактировало с МВФ и другими международными финансовыми организациями, обеспечивало привлечение в Казахстан масштабных прямых иностранных инвестиций. Сегодня эта работа несколько ослаблена. Эти функции выполняет «Kazakh Invest», не говоря уже о таких махинах квазигоссектора, как «Самрук-Казына», «КазАгро», «Байтерек» и МФЦА, одной из задач которых является привлечение финансовых инвестиций в экономику страны.

Несмотря на рост в номинальном значении показателей банковского сектора, за последние пять лет отмечается снижение его роли в экономике. При этом надежность банков по-прежнему вызывает сомнения. Это можно наблюдать по увеличению потребительского кредитования. Из-за опережающего роста расходов населения над доходами в 2019 году на 3,5 процента, в 2018 году на 2,4 процента, когда они улучшают уровень жизни за счет кредитов, создается тревожная социальная ситуация. При этом создаваемый таким образом потребительский спрос ориентирован преимущественно на импорт ввиду не совсем эффективной реализации политики импортозамещения.

В этой связи возникают вопросы. Что мешает навести должный порядок? Не является ли государственная поддержка отдельных системных банков излишне расслабляющей финансовый сектор и поощряющей их посредническую политику? Полагаем здесь надо принять, помимо плановых мероприятий, конкретные системные меры.

В целом считаем, что в заключении Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета дана объективная и беспристрастная характеристика того положения, в котором находилась страна в 2019 году. Выявлено большое количество нерешенных проблем и задач, выступающих в качестве тормоза развития экономики.

В целях более четкого определения их бюджетных истоков считаем крайне важным отдельно анализировать:

1) расходы, установленные законами или другими нормативными правовыми актами, по которым достаточно провести только стандартное рассмотрение исполнения в процентах от плана;

2) средства на реализацию мероприятий в закрепленной сфере в соответствии с внутренними решениями министерств и ведомств.

Именно вторая часть и есть наша основная проблема. Эти деньги идут на финансирование проектов министерств и их эффективность является уже притчей во языцех. Именно в рамках этой второй части и процветают так называемые государственные задания и закупы из одного источника. Если мы хотим сделать по-настоящему антикоррупционный шаг, мы должны добиться проведения тщательного разбора только этой части министерских бюджетов.

Например, это кластерные инициативы, переобучение учителей для преподавания дисциплин на английском языке, переход на дистанционное образование, при котором виноватым хотели сделать интернет. Это понимают депутаты, родители учащихся, сами учителя. Но на это ушли миллиарды тенге каким-то частным компаниям. В том числе и с закупом из одного источника. Разве не требует этот вопрос более тщательного разбора?

Вопросы есть, но они решаемы, резервы для этого тоже есть. Надеемся, что Правительство учтет замечания в своей работе.

В этой связи предлагаю принять отчет Правительства об исполнении республиканского бюджета за 2019 год, но провести отдельное заслушивание расходов министерств на их проекты, которые они профинансировали в рамках государственных заданий и закупок из одного источника.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ, талқылау аяқталды.

Құрметті әріптестер, бүгінгі ұсыныстарды ескере отырып, Палаталардың бірлескен отырысына Сенат атынан қосымша баяндама әзірлеу Қаржы және бюджет комитетіне тапсырылады және қосымша баяндама жасау депутат Нұрлан Наурызұлы Қылышбаевқа жүктеледі.

Басқа пікірлер болмаса, тиісті қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Құрметті депутаттар! Үкімет, Ұлттық Банк және Есеп комитетінің есептерін зерделей келе, 2019 жылғы республикалық бюджеттің негізгі параметрлері орындалды деген қорытынды жасауға болады. Бүгінгі күні республикалық бюджет еліміздегі экономикалық белсенділікті қолдаудың негізгі тетігі болып отыр.

Жалпы, Үкімет мемлекеттік бағдарламалардың орындалуын айтарлықтай деңгейде қамтамасыз етті. Соның арқасында көзделген мақсаттардың негізгі көрсеткіштеріне қол жеткізілді.

Есеп комитетінің де белсенді жұмысын атап өткім келеді.

Сонымен қатар атқарылған жұмыстарға қарамастан, олқылықтар да жоқ емес. Мысалы, тиімсіз жұмсалған бюджет қаражатының көлемі үш есеге артқан.

Есеп комитеті өткен жылы өзге де заң бұзушылықтарға жол берілгенін анықтап отыр. Игерілмеген қаржы көлемі де айтарлықтай өскен.

Сондай-ақ бүгінде Ұлттық қорды үйлесімді басқару, әсіресе оның сақталуын және табыстылығын тиісті деңгейге жеткізу мәселесі өзекті болып отыр. Ұлттық қор қаражатын пайдалану жағдайлары артып, бюджет кірісінің шамамен үштен бірі осы қордан жасақталғаны мәлім. Бұл жағдайға депутаттар алаңдаушылықпен қарап отыр.

Ұлттық қорды пайдалануды азайту үшін Үкімет бюджет кірісіне баса мән бере отырып, шығындардың тиімділігін қамтамасыз етуі қажет. Бұл ретте өңірлерге баса мән берген жөн.

Депутаттардың пайымдауынша, қолданыстағы бюджет жүйесі артығымен «орталықтандырылған». Әлі күнге дейін республикалық бюджеттен бөлінетін қаражат өңірлердегі әлеуметтік-экономикалық мәселелерді шешудің басты қаржы көзі болып отыр.

Мұндай бюджетаралық қатынас жергілікті биліктің өңір экономикасын дамытуға және кіріс базасын кеңейтуге деген мотивациясын төмендетеді деп ойлаймыз. Сондай-ақ өңірлердегі дамуға бөлінетін қаражат та кейбір жағдайларда тиімсіз жұмсалуда. Сондықтан барлық деңгейдегі бюджет процесін ұйымдастыру жұмысын жетілдірген жөн деп санаймыз. Бұл туралы Президент те айтқан болатын.

Осыған орай аймақтар деңгейінде ашық бюджет енгізу мәселесін қолға алған дұрыс болады деп санаймыз. Бұл мәселені Нұрлан Наурызұлы қосымша баяндамада көтерді.

Сол арқылы азаматтар қаржының қайда жұмсалып жатқанын көріп, өз ұсыныстарын беріп, қаражаттың жұмсалудың тиімділігін бағалауға мүмкіндік алады. Мұндай тәжірибені барлық бюджеттік мекемелерге де енгізген жөн.

Осындай жұмыстар соңғы жылдары басталғанымен, толыққанды жүзеге асырылмады. Сондықтан осы бағыттардағы шараларды жандандыру керек деп есептейміз.

Уважаемые коллеги! Президент страны поставил задачу повышения продуктивности бюджетных расходов. Достичь этого можно, прежде всего увеличивая долю расходов, которые способствуют росту экономики. Это капитальные вложения в развитие инфраструктуры, реализацию эффективных инвестиционных проектов. То есть расходы, которые способны непосредственно воздействовать на темпы и качество экономического роста.

Однако сегодня их доля в общем объеме республиканского бюджета составляет всего 13,6 процента. При этом за последние пять лет этот показатель неуклонно снижается, об этом сегодня в своем докладе достаточно всесторонне и убедительно сказала Наталья Николаевна. А ведь именно эта часть бюджета обеспечивает макроэкономическую стабильность, стимулирует инвестиции и расширяет налогооблагаемую базу. В этих целях важно оптимизировать бюджетные расходы, сокращая непродуктивные затраты.

На что следует обратить внимание? Во-первых, Главой государства поставлена задача к 2024 году сократить на четверть численность государственных служащих и персонала национальных компаний. Речь, конечно, идет не о механическом сокращении

штатной численности государственных служащих, а о создании компактного, мобильного и высокоэффективного государственного аппарата.

Важно активно продвигаться в этом направлении. Сэкономленные средства можно было бы использовать в других сферах.

Во-вторых, период пандемии коронавируса показал, что издержки можно сократить за счет цифровизации и дистанционной работы. Сейчас часть государственного аппарата работает в удаленном режиме, без существенных потерь продуктивности. Как выяснилось, многие мероприятия могут проводиться в онлайн-режиме, что позволяет сэкономить на командировочных и транспортных расходах.

Целесообразно изучить возможности оптимизации и сокращения расходов путем перевода части государственных служащих и сотрудников национальных компаний на работу в дистанционном режиме.

Следует разобраться, позволит ли это сократить количество расходов на аренду и содержание зданий, транспортные расходы. Потенциал здесь существенный. Например, расходы на командировки и служебные разъезды за пределы страны в бюджете 2019 года выросли на 17,5 процента, внутри страны – на 8,8 процента, оплата транспортных услуг в бюджете 2019 года выросла на 21 процент.

В-третьих, можно сокращать расходы государства, которые не имеют стратегически важного значения в сегодняшних условиях.

Это касается, к примеру, консалтинговых и исследовательских услуг. В частности, в бюджете 2019 года почти 43 миллиарда тенге было использовано на эти цели. Эффективность таких услуг часто вызывает вопросы.

В целом пандемия и связанный с ней кризис должны послужить для нас поводом, чтобы пересмотреть текущие государственные расходы, оптимизировать их и перенаправить на цели развития, а также на повышение качества жизни наших граждан.

В настоящее время разрабатывается проект бюджета на 2021 – 2023 годы, необходимо учесть в нем «уроки пандемии».

Құрметті әріптестер! Біз бүгін маңызды құжатты қарап, талқыладық. Мемлекет басшысының алдымызға қойған мақсат-міндеттеріне қол жеткізу үшін бұл есептердің мәні өте зор. Осы бағытта Үкімет және тиісті мемлекеттік органдар тарапынан ауқымды жұмыс атқарылғанын көріп отырмыз.

Сонымен қатар депутаттардың айтқан ұсыныстары мен пікірлерін алдағы жұмыстарыңызда ескересіздер деп сенеміз. Әрі қарай да конструктивті түрде Үкіметпен бірге жұмыс істеп, Президентіміз қойған барлық мақсаттарға жетуде нәтижелі бірге еңбек етейік.

Есептерді қарауға қатысқан Үкімет мүшелеріне, Ұлттық Банк, Есеп комитеті және холдингтер басшылығына рақмет.

СМАЙЫЛОВ Ә.А. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Үкімет есебін қарастырып, қолдағандарыңыз үшін алғысымызды білдіреміз, көтерілген мәселелердің барлығын ескереміз. Парламент депутаттарының ұсыныстарын іске асыру үшін біз арнайы Жол картасын әзірлейміз және оны іске асыратын боламыз.

Баршаңызға зор денсаулық, табыс тілейміз. Сіздерге рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет. Жұмыстарыңыз табысты болсын. Сау болыңыздар.

Құрметті сенаторлар, бүгінгі жұмыс кестесіне енгізілген бірнеше мәселе бар. Соларды қарауды жалғастырамыз ба, әлде 15 минутқа үзіліс жасаймыз ба?

ОРНЫНАН. Үзіліс жасайық.

ТӨРАҒА. Жақсы. Құрметті әріптестер, онда 15 минутқа үзіліс жарияланады. Рақмет.

ҮЗІЛІС.

ҮЗІЛІСТЕН KEЙІН.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, жұмысымызды жалғастырайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қажетті кворум бар, жұмысымызды жалғастырамыз.

Құрметті сенаторлар! Күн тәртібіндегі келесі екі мәселе әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелеріне арналған Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасы және Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде.

Бұл құжаттар бірінші оқылымда қаралады. Екі мәселені бірге қарау ұсынылады.

Құрметті әріптестер, қарсылық жоқ па?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса, екі жоба бойынша баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасы Әділет министрі Марат Бақытжанұлы Бекетаевқа беріледі.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті Сенат депутаттары! Өздеріңізге мәлім, қазіргі уақытта жария-құқықтық дауларда азаматқа қарсы мемлекеттік аппарат болған кезде тараптардың теңсіздігі орын алады және азаматтардың мүмкіндіктері мемлекеттік аппарат ресурстарымен сәйкес келмейді. Бұл туралы Мемлекет басшысы Қазақстан халқына Жолдауында атап өтті. Осыған орай Мемлекет басшысы әкімшілік әділет құрылымын енгізу қажеттілігін белгіледі.

Осы міндеттерді шешу үшін Әділет министрлігі Жоғарғы Сотпен бірлесіп Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасын әзірледі.

Кодекстің жобасы бірнеше мақсаттарды көздейді.

Біріншіден, азаматтарға басқарушылық шешімдерді қабылдау процесіне белсенді қатысуға мүмкіндік беретін кепілдіктер жиынтығын бекіту.

Екіншіден, жоғары тұрған орган мен сотта билік органдары дауларды қарау кезінде азаматтардың құқықтарын қорғаудың тиімді тетіктерін белгілеу.

Осыған орай кодекс жобасы екі негізгі бөліктен тұрады. Ол – әкімшілік рәсімдер және әкімшілік сот ісін жүргізу.

Әкімшілік рәсімдерді реттеу бөлігінде жобада мынадай негізгі ережелер көзделеді.

Бірінші. Билік өкілеттігін тек мемлекеттік органдар ғана емес, өзге де тұлғалар жүзеге асыратынын ескере отырып, «әкімшілік орган» ұғымын бекіту ұсынылады.

Кодекстің ережелері, егер ол азаматтардың құқықтарын іске асырумен байланысты болса, мемлекеттік және мемлекеттік емес субъектілердің кез келген қызметіне қолданылатын болады.

Екінші. Билік субъектілері тарапынан ықтимал теріс пайдаланушылықтан жеке тұлғаларды қорғауға арналған жаңа қағидаттар енгізілуде. Мысалы, құқықтардың басымдылығы қағидаты құқық қолданушыларға, барлық күмәндарды, қайшылықтарды және заңнама актілерін түсінбеуін азаматтардың пайдасына түсіндіруді міндеттейді.

Үшінші. Билік органдарының басқару шешімдерін қабылдау кезінде азаматтармен «кері байланысты» қамтамасыз ететін рәсімдік кепілдіктер бекітіледі.

Негізгі ереже, ол – билік субъектісі, түпкілікті шешім қабылдау алдында мүдделі азаматтың пікірін тыңдауға міндетті болады.

Төртінші. Азаматтар үшін қолайлы құқықтық шешімдерді жоюдың ерекше тәртібі енгізіледі.

Егер азаматтың кінәсі болмаса, ол оған қатысты қабылданған шешімнің заңды, дәйекті болып табылатынына және оның күші жойылмайтынына сенімді болуға тиіс.

Бесінші. Кодекстің жобасында міндетті түрде даулардың сотқа дейінгі шағымдану институты енгізіледі. Алайда бұл салық және кеден дауларына таралмайды. Шағымды қарау бойынша іс жүргізу жеделдетілген тәртіппен 20 күнге дейін өтеді.

Аталған институт азаматтардың сұрақтарын тез шешуге, уақытты үнемдеуге және сот шығыстарын азайтуға мүмкіндік береді.

Әкімшілік сот ісін жүргізу бөлігінде жобада мынадай негізгі ережелер көзделеді. Сот ісін жүргізудің жаңа түрінің ерекшелігі – ол дәлелдемелерді жинау процесінде сот белсенділігінің күшеюі болады. Белсенді рөл принципін басшылыққа ала отырып, сот дәлелдемелерді дербес жинай отырып, даудың мән-жайын анықтауға міндетті болады.

Сот актілерінің орындалуына сот бақылау институты енгізіледі. Атап айтқанда, соттың талаптарын уақытылы орындауды қамтамасыз ету мақсатында 100 айлық есептік көрсеткішке дейін ақшалай жазаларды бірнеше рет қолдану мүмкіндігі көзделеді.

Ілеспе заң жобасы қолданыстағы заңнаманы кодекстің ережелерімен сәйкестендіру үшін әзірленді. Осы мақсатта заң жобасымен 75 заңнамалық актілерге түзетулер енгізу ұсынылады, олардың 10-ы кодекстер.

Түзетулердің басым бөлігі жария-құқықтық дауларға қатысты сотқа дейінгі міндетті шағым беруді енгізумен байланысты.

Құрметті Сенат депутаттары, кодекс жобасының ережелері әртүрлі алаңдарда сарапшылармен және ғалымдармен талқыланды. Сенат пен Мәжілістің жұмыс топтарында

және комитеттердің отырыстарында біраз пікірталас орын алды. Бұған қоса кодекстің жобасы Венециандық комиссиямен, сондай-ақ Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымымен қаралды және жалпы оң қорытынды алды.

Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексін қабылдау мемлекет пен қоғам арасында туындайтын қатынастарға жаңа қарқын береді деп үміттенеміз.

Қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, Марат Бақытжанұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сөз депутат Төреғалиев Нариман Төреғалиұлына беріледі.

ТӨРЕҒАЛИЕВ Н. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Марат Бақытжанұлына.

Марат Бақытжанұлы, Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасын реттеу пәні әкімшілік актіні қабылдауға, жоюға, өзгертуге, орындауға байланысты билік органдарының қызметі, сондай-ақ әкімшілік орган мен сотта дауларды шешу тәртібі болып табылады. Бұл сала біздің қоғам үшін өте сезімтал болып саналады, өйткені сот органдары жылына осы мәселе бойынша 30 мыңға жуық дауларды қарайды.

Қазақстан Республикасында Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексін қабылдау қажеттілігі неге негізделген? Бұл бірінші сұрақ.

Екінші сұрақ. Кодекстің жобасында «әкімшілік орган» ұғымын бекіту ұсынылады, бұл кодекстің күші мемлекеттік органдардың актілеріне ғана емес, өзге де ұйымдарға қатысты таралатындығын білдіреді. Бұл қандай ұйымдар? Қандай да бір толық тізім бар ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Марат Бақытжанұлы, жауап беріңіз.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Сұрағыңызға рақмет.

Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекс жаңа құқықтық режимді енгізеді. Бұл режим азаматтарымыз бен бизнестің құқықтарын қосымша қорғауға бағытталған, бірқатар құқық қорғайтын тетіктер белгіленген. Оған қоса мемлекеттік органдардың жауапкершілігі күшейтіледі.

Жалпы алғанда, бұл кодекс қарапайым адам үшін өте пайдалы болады.

Екінші сұраққа келетін болсақ, қазіргі уақытта жекелеген мемлекеттік емес субъектілер құқықты жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен міндеттерін іске асыруға байланысты шешімдер қабылдауға уәкілетті. Бұл негізгі критерий болып табылады. Мысалы, «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы Қазақстанда шығарылатын тауарларға тиісті сертификаттарды береді немесе міндетті мүшелікке негізделген өзін-өзі реттейтін ұйымдар, мысалға алсақ, Республикалық адвокаттар алқасы және Республикалық нотариаттық палата. Мұндай ұйымдардың толық тізбесі жоқ және оны бекіту тиімсіз, себебі ол тұрақсыз болады.

Осы кодекс жобасына сәйкес кез келген кезде соттар негізгі критерий бойынша ұйымның статусы туралы шешім қабылдайтын болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Басқа сұрақтар жоқ. Рақмет, Марат Бақытжанұлы.

Қосымша баяндама жасау үшін сөз Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің хатшысы Қанатбек Бейсенбекұлы Сафиновке беріледі.

САФИНОВ Қ.Б. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Қаралып отырған Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасы азаматтардың құқықтары мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Кодекс жобасын қабылдау мақсаты – жоғары тұрған орган мен сотта билік органдарымен дауларды қарау кезінде азаматтардың құқықтарын қорғаудың тиімді тетіктерін белгілеу, сондай-ақ азаматтарға басқарушылық шешімдерді қабылдау процесіне қатысуға мүмкіндік беретін кепілдіктер жиынтығын бекіту болып табылады.

Ілеспе заң жобасы әкімшілік рәсімдер мен әкімшілік сот өндірісін реттейтін заңнамалық актілерді кодекс жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Уважаемые депутаты! Позвольте не останавливаться детально на всех достоинствах этого законопроекта, которых действительно немало, часть из которых уже осветил основной докладчик. Вместе с тем хотел обратить ваше внимание на ряд концептуальных вопросов.

Первое. Кодекс объединил в себе большую часть действующего Закона «Об административных процедурах» и часть нормы об «административном судопроизводстве», выделенных из действующего Гражданского процессуального кодекса. Однако статья 8 Закона «О правовых актах» прямо указывает, что кодексы должны регулировать однородные важнейшие общественные отношения. Материальные, в том числе процедурные и процессуальные нормы у нас традиционно не признаются однородными.

В результате такого эксперимента по скрещиванию неоднородных отношений в предлагаемом законопроекте мы не видим четкой грани между административными и гражданскими делами. Проще говоря, нет ясного понимания, какие дела должны рассматриваться в порядке гражданского, а какие в порядке административного производства. Проект кодекса устанавливает лишь один признак административных споров – споры должны вытекать из публично-правовых отношений.

В жизни в большинстве случаев решения, принимаемые государственными органами, порождают гражданские, трудовые, семейные, земельные и многие другие правоотношения.

Как будут рассматриваться такие споры на практике? Сейчас тоже возникают подобные сомнения, но они во многом решаются тем, что у нас один Гражданский процессуальный кодекс и один суд.

Но с принятием данного кодекса будут разные законы и разные суды. Не возникнет ли ситуация, когда административный суд скажет заявителю: у тебя земельный спор, иди в гражданский суд. А гражданский суд скажет: спор касается решения должностного лица

государственного органа, иди обратно в административный суд. Так и будут «футболить» заявителя. Опыт зарубежных стран показывает наличие таких проблем.

На заседании нашего комитета разработчики обещали тщательно подготовиться к вопросу правоприменения этих вопросов и в течение года до введения закона проводить подготовку судей, которые будут рассматривать такие сложные вопросы.

Второе. Еще более серьезная концептуальная проблема. В 2015 году Первый Президент Елбасы Назарбаев обозначил 100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ. В Плане нации «100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ» 97-й шаг предусматривает, что Правительство должно сократить не свойственные государству избыточные функции и передать их в конкурентную среду. То есть было поручение передать эти избыточные функции, по существу, избавиться от них для последующего сокращения государственного аппарата и бюджетных средств.

В кодексе же нам предлагается механизм, который практически подменяет заложенный в Плане нации «100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ» смысл. То есть предлагается не сократить не свойственные государству функции, а переделегировать их.

По существу, вводится своего рода «публично-правовое представительство», когда сами государственные функции сохраняются, но исполнять их будут не государственные органы, а какие-то субъекты рынка. При такой передаче государственных функций государственному органу надо еще контролировать, как осуществляются эти самые функции, переданные через государственные закупки, государственные задания или государственный социальный заказ, как указано в пункте 4 статьи 47 проекта кодекса.

Государственные функции – это деятельность, осуществляемая от имени государства. Статья 3 Конституции Республики Казахстан устанавливает, что Правительство и иные государственные органы выступают от имени государства в пределах делегированных им полномочий. Ни о каком последующем переделегировании там речи нет.

Мы сегодня обсуждали вопросы и обращали внимание на то, как на практике нормы реализуются, как важно иметь прогноз, мониторить. Мы видели из отчета Правительства, что во многом неэффективность бюджетных норм с этим связано.

Действующий Закон «Об административных процедурах» уже разрешил передачу государственных функций в конкурентную среду. Практика идет по такому пути, что сейчас у всех государственных органов, во всех отраслях общественных отношений существуют так называемые свои операторы. Это, как правило, коммерческие организации, которые выполняют те функции, которые должен выполнять сам государственный орган.

Буквально недавно по поручению Президента Касым-Жомарта Кемелевича Токаева мы приняли закон и сократили расплодившихся операторов жилищных программ, но новые операторы опять лезут, как грибы.

Обратите внимание на недавно рассмотренные в Сенате законопроекты, например, Кодекс о здоровье народа и системе здравоохранения (создают национального оператора для государственно-частного партнерства), Закон «О лотереях и лотерейной

деятельности» (развивают нового монополиста национального оператора по организации лотерей).

В конце прошлого года при рассмотрении Кодекса «О недрах и недропользовании», несмотря на замечание нашего комитета, там существует шесть операторов, а еще к ним добавили седьмого так называемого оператора по электронным аукционам на получение права недропользования.

Хотел бы привести пример из практики. При рассмотрении вышеуказанного кодекса мы не смогли убедить разработчиков закрепить принципы выбора и работы оператора электронных аукционов на уровне закона.

Что в итоге мы получили на сегодняшний день? Мало того, что за последние два года Министерство энергетики не провело ни одного конкурса на предоставление права недропользования, когда наша экономика нуждается в притоке инвестиций, сохранении и создании рабочих мест, на что неоднократно обращал внимание Президент нашей страны, несмотря на падение цен, в Министерстве энергетики лежат письма от потенциальных инвесторов с предложением о выставлении на открытый аукцион свободных геологических блоков, с предложением о вложении миллиардов тенге в экономику страны. А министерство, имея все законные полномочия, уже полгода затягивает и волокитит, чтобы не проводить такие аукционы, желает провести электронный аукцион под контролем оператора, которого он утвердил своим приказом.

С учетом такого горького опыта необходимо в данном законопроекте предусмотреть, чтобы подобная передача государственных функций не превратилась в переваливание ответственности с государственного органа на частные компании и сползание к коррупционным проявлениям.

Сегодня государственный служащий, выполняя определенные функции, скован рамками норм служебной этики государственного служащего, ограничениями, налагаемыми законодательством о противодействии коррупции. Завтра эти же функции будут выполнять предприниматели, на которых все эти законные ограничения не распространяются. Не способствуем ли мы созданию благодатной почвы для коррупции?

И еще одно концептуальное замечание. Проект кодекса расширяет возможности для мирного урегулирования споров, где одной из сторон является государственный орган. Нам представляется, что недостаточно четко в проекте кодекса прописаны условия и пределы применения в административном судопроизводстве примирительных процедур (соглашений, медиации).

В действующем законодательстве есть жесткое ограничение на заключение мировых соглашений в сфере споров, где одной из сторон является государственный орган. Закон исходит из того, что такие широкие возможности по мирному урегулированию споров с государственными органами – это еще и широкая возможность для коррупции, причем вполне легальная.

От чего будет зависеть позиция должностного лица? Сам создаю проблему, сам договарюсь через медиатора, то есть через посредника.

С учетом вышеизложенного полагаю, что перед разработчиками законопроекта должна быть поставлена задача по продолжению работы, направленной на

совершенствование норм и устранение отмеченных недостатков. А нам необходимо в последующем заслушать отчеты по реализации этих норм в общественной жизни.

Вместе с тем при рассмотрении проектов предложений и замечаний по концепции законопроектов от членов комитета и других постоянных комитетов не поступило.

С учетом изложенного Комитет по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам рекомендует одобрить в первом чтении проект Административного процедурно-процессуального кодекса и сопутствующий законопроект.

Благодарю за внимание

ТӨРАҒА. Рақмет, Қанатбек Бейсенбекұлы.

Енді жобаларды талқылауға көшейік. Слово предоставляется депутату Лукину Андрею Ивановичу.

ЛУКИН А.И. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Проект кодекса направлен на регулирование общественных отношений, связанных с осуществлением административных процедур, в том числе организацией внутриведомственной деятельности государственных органов, а также административным судопроизводством по разрешению споров в сфере государственного управления.

Проектом кодекса предлагается поставить на утрату законы Республики Казахстан «Об административных процедурах», «О порядке рассмотрения обращений физических и юридических лиц» и ввести новые механизмы регулирования административных процедур в соответствии с общепризнанными международными стандартами.

Кроме того, вводится новый административный вид судопроизводства.

При этом необходимо отметить, что проект кодекса не распространяет действие на отношения, связанные с привлечением к деликтной ответственности, порядок которой установлен в Кодексе Республики Казахстан об административных правонарушениях и Уголовно-процессуальном кодексе Республики Казахстан.

Целями принятия проекта кодекса являются:

закрепление набора гарантий, которые позволят гражданам реально принимать участие в процессе принятия управленческих решений;

установление эффективных механизмов защиты прав граждан при рассмотрении споров с органами власти в вышестоящем органе и суде.

Относительно порядка осуществления административного судопроизводства следует обратить внимание на усиление роли суда при рассмотрении публично-правовых споров в суде.

Кроме того, закрепляется «презумпция виновности» органа власти при рассмотрении спора в суде, за исключением отдельных случаев, бремя доказывания будет возлагаться на орган, принявший правовое решение.

Вместе с тем устанавливается система административных исков (иск об оспаривании, иск о принуждении, иск о совершении действия, иск о признании), выделяемых в зависимости от предмета и оснований для предъявления.

Также вводится институт судебного контроля за исполнением судебных актов.

Регулируемые проектом кодекса сферы поспособствуют гражданам быть на равных условиях и соизмеримы с ресурсами государственного аппарата в публично-правовых спорах при обжаловании решений и действий органов власти. Поэтому предлагаю коллегам поддержать принятие проекта в первом чтении.

Благодарю за внимание.

ТӨРАҒА. Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ, талқылау аяқталды. Енді осы жобалар бойынша жеке-жеке шешім қабылдайық.

Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекстің жобасын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Бас комитетке кодекстің жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Слово предоставляется Волкову Владимиру Васильевичу.

ВОЛКОВ В.В. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Вношу предложение – включить в повестку сегодняшнего заседания рассмотрение проекта Административного процедурно-процессуального кодекса Республики Казахстан и проекта Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам административного процедурно-процессуального законодательства» во втором чтении. Спасибо.

ТӨРАҒА. Әріптестер, бұл ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды, кодекстің және ілеспе заңның жобалары бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті депутаттар, келесі мәселе «Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы азаматтық істер бойынша өзара құқықтық көмек туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасы Әділет министрі Марат Бақытжанұлы Бекетаевқа беріледі.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Сіздердің қарауларыңызға ұсынылған заң жобасы арқылы Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы азаматтық істер бойынша өзара құқықтық көмек туралы келісімді ратификациялау ұсынылады.

Келісімді жасасудың өзектілігі Иран аумағындағы Қазақстан азаматтарының мүдделерін толық құқықтық қорғауды қамтамасыз етудің қажеттілігіне негізделген.

Келісім екі мемлекеттің жеке және заңды тұлғаларына жеке және мүлдікті құқықтарын қорғау, сотқа және басқа да құзыретті органдарына жүгіну, тегін заң көмегін пайдалану және сот шығындарын азайту құқығын береді.

Өзара құқықтық көмек келесі нысандарда көрсетілетін болады:

құжаттар тапсыру;

дәлелдемелер жинау және беру;

куә мен сарапшыны шақыру;

заң актілерін және төрелік шешімдерді тану және орындау;

құқықтық ақпарат және материалдар алмасу.

Егер құқықтық көмекті орындау келісім тараптарының егемендігіне, қауіпсіздігіне, қоғамдық тәртібіне немесе ұлттық заңнаманың негізгі қағидаттарына нұқсан келтірсе, олар одан бас тартуға құқылы.

Келісімді жүзеге асыру бойынша орталық органдар: Қазақстан үшін Жоғарғы Сот және Әділет министрлігі, Иран үшін Әділет министрлігі болып табылады.

Заң жобасын қабылдау теріс әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға әкеп соқпайды, сондай-ақ республикалық бюджеттен қосымша қаржылық шығындарды қажет етпейді.

Қолдау көрсетулеріңізді сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Әріптестер, Марат Бақытжанұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сөз депутат Сафинов Қанатбек Бейсенбекұлына беріледі.

САФИНОВ Қ.Б. Менің сұрағым Қазақстан Республикасының Әділет министрі Бекетаев Марат Бақытжанұлына.

Келісімнің 5-бабының 2-тармағында «егер құқықтық көмек көрсету туралы өтініште жазылған ақпарат оны орындау үшін жеткіліксіз деп есептелсе, тарап қосымша түсіндірулер сұрай алады» делінген. Өз кезегінде осы баптың 1-тармағында өтініште қандай ақпарат қамтылуға тиіс екендігі жан-жақты сипатталды.

Осыған байланысты менің сұрағым. Осы тармақта көрсетілгеннен басқа қосымша қандай ақпарат талап етілуі мүмкін екенін түсіндіріп беріңізші. Рақмет.

ТӨРАҒА. Марат Бақытжанұлы, жауап беріңіз.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Сұрағыңызға рақмет.

Бұл норма сұрауды орындайтын тарапқа осы сұрауды сапалы пысықтау үшін қосымша түсіндірмелерді сұратуға мүмкіндік береді.

Жалпы алғанда, бұл тәжірибе уақытты үнемдеу және сұрауларды сапалы орындау үшін қажет. Рақмет.

ТӨРАҒА. Басқа сұрақтар жоқ. Марат Бақытжанұлы, рақмет.

Қосымша баяндама жасау үшін сөз Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі Рысқали Қалиақбарұлы Әбдікеревке беріледі.

ӘБДІКЕРОВ Р.Қ. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Қазіргі таңда Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасында 25 жылдан бері дипломатиялық ынтымақтастық пен сауда-экономикалық қарым-қатынастар қарқынды даму үстінде.

Бүгін сіздердің қарауларыңызға ұсынылып отырған келісімді бекітудегі мақсат – екі ел арасындағы құқықтық саладағы әріптестікті одан әрі күшейту, азаматтық істер бойынша құқықтық көмек көрсету, екі елдің азаматтары мен заңды тұлғаларының құқықтары мен мүдделерін қорғау үшін екіжақты қолайлы механизм қалыптастыру болып табылады. Яғни қаралып отырған келісімнің ережелері Ата заңымыздың 11-бабының 2-тармағын іске асыруға мүмкіндік бере отырып, тыс жерлерде жүрген азаматтарымызды қорғауға және оларға қамқорлық жасауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар келісімде көмек көрсетуден бас тарту негіздері, құқықтық ақпаратпен алмасу, заң актілерін тану және орындау шарттары барынша айқындалған.

Жалпы бұл келісімді ратификациялау Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы құқықтық мәселелер бойынша екіжақты ынтымақтастықты нығайтуға ықпал ететін болады.

Заң жобасы комитеттің кеңейтілген отырысында жан-жақты қаралды.

Ұсынылған заң жобасын қабылдау қандай да бір кері әлеуметтік-экономикалық және құқықтық салдарға әкеп соқтырмайды, сондай-ақ республикалық бюджеттен қосымша қаржылық шығындарды қажет етпейді.

Сенаттың тұрақты комитеттерінен заң жобасы бойынша ескертпелер мен ұсыныстар келіп түскен жоқ. Осы айтылғандарды ескере отырып, аталған заң жобасын қолдауларыңызды сұраймын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Рысқали Қалиақбарұлы.

Енді заң жобасын талқылауға көшейік. Слово предоставляется Волкову Владимиру Васильевичу.

ВОЛКОВ В.В. Құрметті Мәулен Сағатханұлы! Құрметті әріптестер! В условиях глобализации, развития торгово-экономических, культурных и иных связей необходимость правового регулирования отношений между государствами возрастает. Не исключением является и взаимная правовая помощь.

За годы независимости Казахстан заключил 68 подобных договоров с 32 странами, из которых 18 – в гражданско-правовой сфере.

С момента установления дипломатических отношений между Республикой Казахстан и Исламской Республикой Иран обе стороны значительно укрепили политические, торгово-экономические и культурные связи. В Республике Казахстан

зарегистрировано 523 юридических лиц, филиалов и представительств с иранским участием.

Ранее Казахстан уже заключил с Ираном договоры о выдаче лиц, о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским и уголовным делам и о передаче осужденных лиц.

Таким образом, Исламская Республика Иран стала одной из первых ближневосточных государств, с которым создана необходимая международная нормативно-правовая база для эффективного сотрудничества правоохранительных органов двух стран.

Обоснованность и своевременность принятия рассматриваемого сегодня соглашения заключается в том, что Соглашение между Республикой Казахстан и Исламской Республикой Иран о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским и уголовным делам было принято 6 октября 1999 года, а в Казахстане в 2014 и 2015 годах приняты в новых редакциях Уголовно-процессуальный и Гражданский процессуальный кодексы, в соответствии с которыми суды Республики Казахстан оказывают правовую помощь, которая предусматривается законодательством и международными договорами, ратифицированными Республикой Казахстан.

Необходимо отметить, что, как и в ранее принятых подобных соглашениях с другими странами, Казахстан придерживается основного принципа, основанного на Конституции, которая гарантирует своим гражданам защиту и покровительство за ее пределами.

Уважаемые депутаты, прошу поддержать рассматриваемый законопроект.

ТӨРАҒА. Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ, талқылау аяқталды. Енді заң жобасы бойынша шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы азаматтық істер бойынша өзара құқықтық көмек туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын қабылдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң қабылданды.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі келесі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Заң жобасы бірінші оқылымда қаралады.

Баяндама жасау үшін сөз Ұлттық экономика министрі Руслан Ерболатұлы Дәленовке беріледі.

ДӘЛЕНОВ Р.Е. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Сіздердің қарауларыңызға «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы ұсынылып отыр.

Заң жобасы төрт кодекс пен 29 заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейді.

Заң жобасы бойынша ақпаратқа қолжетімділікті жақсарту, бірқатар көрсетілетін қызметті электрондық форматқа ауыстыру, рәсімдерді қысқарту және бәсекелестік ортаны дамыту шаралары көзделді.

Ақпаратқа қолжетімділікті жақсарту бойынша.

Заңды тұлғаларға тіркелген жылжымайтын мүлік объектілері бойынша құқық белгілейтін құжаттарының, ауыртпалықтардың және сот талап арыздарының болуы туралы ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету ұсынылады. Сондай-ақ меншік иесінің дербес деректерін көрсетпей, жылжымайтын мүліктің ауыртпалық мәртебесі туралы ақпаратты ашуға рұқсат беріледі.

Бұл жылжымайтын мүлік нарығында рәсімдеуді жеңілдетіп, күмәнді мәмілелердің тәуекелін төмендетеді. Жеке кредиттік бюро үшін тұтынушылардың табиғи монополиялар субъектілерінің алдындағы борыштары бойынша ақпаратқа қолжетімділікті қамтамасыз ету ұсынылады. Мұндай ақпарат мемлекеттік кредиттік бюроға ғана бүгінде ай сайын беріліп жатыр.

Бірқатар көрсетілетін қызметтерді электрондық форматқа ауыстыру бойынша.

Нотариаттық куәландыруды талап етпейтін жазбаша шарттарда мәмілелерді тіркеу кезінде белгі қоюды электрондық форматқа ауыстыру ұсынылады. Бұл сату-сатып алу, сыйға беру, жалға беру және басқа да міндетті нотариаттық тіркеуді талап етпейтін мәмілелер болып табылады.

Сондай-ақ кәсіпорынды электрондық мемлекеттік тіркеу кезінде банкте ағымдағы шотты міндетті түрде онлайн ашуды қамтамасыз ету ұсынылады.

Бұл ретте Нұр-Сұлтанда, республикалық және облыстық маңызы бар қалаларда электрмен жабдықтау желілеріне қосылу рәсімін оңайлату мақсатында техникалық шарттарды беруге өтініштерді қабылдауды табиғи монополиялар субъектілерінің сайттары арқылы электрондық түрде жүзеге асыру көзделеді.

Талап арызды ұсынуды электрондық поштаны және мобильді байланысты қоса алғанда электрондық байланыс құралдары арқылы, ал электрондық мәліметтер болмаған жағдайда қағаз тасығыш арқылы жүзеге асыру ұсынылады.

Рәсімдерді қысқарту мақсатында кәсіпкерлік субъектілерін қуаты 200 кВт-тан төмен электрмен жабдықтау желілеріне қосу бойынша «бірыңғай терезе» қағидатын енгізу қарастырылады.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау басқармасына және жол полициясына техникалық жағынан күрделі емес объектілер бойынша құрылыс-монтаждау жұмыстарының басталуы туралы хабарлама беру рәсімін алып тастау ұсынылады.

Сондай-ақ техникалық жағынан күрделі емес объектілердің құрылысы үшін жобалық-сметалық құжаттамасын әзірлеу және оның сараптамадан өту рәсімін алып тастау ұсынылады.

Сонымен бірге сәулет-жоспарлау тапсырмасы, топографиясы және техникалық шарттары бар жер учаскелерін беру бойынша үш рәсім бір рәсімге біріктіріледі. Бұл рәсімдердің мерзімін 17 жұмыс күніне қысқартады.

Жалпы, заң жобасы шеңберінде құрылыс бағыты бойынша мерзімдерін күнтізбелік 103 күннен 18 күнге қысқарта отырып, 17 рәсім 3 рәсімге дейін оңайлатылады.

Бәсекелестік ортаны дамыту шаралары.

Мемлекеттің қатысуымен ұйымдарды құруда негіздемелер тізбесін қысқарту ұсынылады. Осыған байланысты мемлекеттік кәсіпорындар ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және мемлекеттік монополия енгізу мақсатында немесе талдау нәтижелері бойынша тауар нарығындағы бәсекелестіктің жеткіліксіз дамуымен байланысты ғана құрыла алады. Сонымен бірге мемлекеттік кәсіпорындар үшін рұқсат етілген қызмет түрлерінің тізбесін бекіту бойынша Үкіметтің құзыретін белгілеу ұсынылады.

Жалпы, бұл шаралар бәсекелестік ортаны жақсартуға ықпал етеді.

Құрметті депутаттар! Аталған түзетулер Қазақстанда рәсімдерді жеңілдетіп, бизнес жүргізу шарттарын одан әрі жақсартуға мүмкіндік береді.

Осы ұсыныстар бизнес-ассоциацияларымен келісілген және халықаралық тәжірибеге сәйкес келеді.

Қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Әріптестер, Руслан Ерболатұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сөз депутат Жұмағазиев Мұхтар Сабырұлына беріледі.

ЖҰМАҒАЗИЕВ М.С. Рақмет, құрметті Төраға.

Менің сұрағым Әділет министрлігіне.

Қолданыстағы «Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы» Заңына сәйкес жеке және заңды тұлғалардың жылжымайтын мүлік объектілеріне құқықтары туралы деректерді алуға құқығы бар тұлғалардың тізбесі және негіздемелері анықталған. Алайда бүгінгі қаралып отырған заң жобасы бойынша «заңды тұлғалардың жылжымайтын мүлік объектісіне қатысты тіркелген құқықтары туралы ақпарат кез келген тұлғаға сұрау салу негізінде беріледі» деп белгіленіп отыр.

Осыған байланысты сұрақ: аталған ақпаратты алу бойынша заңда ешқандай шектеулер, оның ішінде шетелдік тұлғаларға да белгіленбеуіне байланысты ерекше қорғалатын стратегиялық объектілерге қатысты ақпараттардың ашықтығы мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтірмейді ме? Рақмет.

ТӨРАҒА. Сұрақ Әділет министрлігіне арналды. Марат Бақытжанұлы, жауап берсеңіз.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Сұрағыңызға рақмет.

Менің жауабым: нұқсан келтірмейді. Бұл ұсыныс барлық тараптармен талқыланды және қолдау тапты. Біздің ойымызша, бұл норма жалпы бизнес үшін және азаматтар үшін өте жақсы, пайдалы болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Басқа сұрақтар жоқ. Қосымша баяндама жасау үшін сөз Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі Мұратбай Сматайұлы Жолдасбаевқа беріледі.

ЖОЛДАСБАЕВ М.С. Уважаемый Маулен Сагатханулы! Уважаемые коллеги! Докладчик очень подробно остановился на основных нормах данного законопроекта.

Предпринимательству Глава государства Касым-Жомарт Кемелевич Токаев уделяет самое пристальное внимание. Ведь его развитие решает триединую задачу:

дает возможности для создания новых рабочих мест и обеспечения занятости граждан;

помогает обрести большую устойчивость национальной экономики;

создается новый тип созидательного гражданина, предприимчивого, ответственного, свободного от патерналистских установок и иждивенчества.

Все мы в повседневной жизни в той или иной степени ощущаем результаты их деятельности.

Елбасы Нурсултан Абишевич Назарбаев в рамках Стратегии «Казахстан-2050» поставил задачу о доведении доли МСБ в ВВП до 50 процентов. По итогам 2018 года этот показатель составил 27 процентов, при этом в 2014 году этот показатель находился на уровне 15-17 процентов. И подобное увеличение обусловлено всего лишь изменением статистических методов расчета показателей. Для сравнения приведу некоторые данные.

Так, в ЕС субъекты МСБ составляют 99,8 процента среди всех действующих объектов бизнеса, с обеспечением 66,5 процента занятости населения, доля МСБ в ВВП в Италии составляет 80 процентов, в Японии – 60 процентов, в США – 58,6 процента.

Естественно, подобные результаты не появляются сами по себе и являются следствием политики системного подхода к вопросам развития бизнеса, полученные на основе совместных действий государства, бизнеса и общества.

Проект Закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам улучшения бизнес-климата» разработан согласно поручению Елбасы Назарбаева по повышению позиции Казахстана в рейтинге «Doing Business».

За последние два года Казахстан обеспечил значительное повышение по 11 позициям (2017 – 36-е место, 2018 – 28-е место, 2019 – 25-е место) и на сегодня опережает страны ЕС (Австрию, Испанию, Чехию, Португалию, Италию) и страны ОЭСР (Японию, Турцию, Швейцарию и Польшу).

Среди стран СНГ Казахстан занимает лидирующую позицию.

Восьмой пакет законодательных поправок предоставляет возможность дальнейшего улучшения делового климата, также дает возможность бизнесу работать в конкурентной и упрощенной среде.

Тем не менее есть проблемные вопросы для МСБ, их можно изложить в следующих обобщениях.

Первое. Усредненность мер государственной поддержки вне зависимости от форм их деятельности. Как показывает практика, в действительности мерами государственной поддержки пользуется крупный бизнес, особенно это заметно в АПК. Здесь необходимо дифференцированно подойти, отдельно к малому и к среднему бизнесу. В этих целях надо на методологическом уровне четко определиться с критериями отнесения их к малому, среднему и крупному бизнесу. Это должно позволить оказать конкретные меры по их

поддержке. Только при таких условиях из малого бизнеса может вырасти средний, а из среднего – крупный.

Важно обеспечить условия для поднятия среднего бизнеса, так как он является двигателем экономики, восприимчив к инновациям, обеспечивает занятость трудоспособного населения.

Второе. Отсутствие устойчивой доступности финансовых средств, о чем было сказано сегодня очень много. Мало у кого могут быть сомнения в том, что субъекты МСБ не имеют свободного доступа к дешевым финансовым средствам. Финансовая система в лице банков второго уровня до сих пор не может повернуться лицом к МСБ, идя по легкому пути – потребкредитам.

Следует подумать о возможности перехода к двухуровневой системе кредитования МСБ, это банки второго уровня и кредитование дешевыми финансовыми средствами самим государством.

Надеемся, что Министерство национальной экономики учтет вышесказанное в своей дальнейшей законотворческой деятельности.

В целом реализация восьмого пакета законодательных инициатив будет способствовать дальнейшему улучшению делового климата, а также станет вкладом для обеспечения роста доли МСБ в ВВП. На сегодня доля МСБ в ВВП составляет 30,8 процента.

В ходе рассмотрения законопроекта состоялось пять официальных заседаний рабочей группы и более 10 неофициальных заседаний.

Замечаний и предложений по концепции законопроекта от постоянных комитетов Сената не поступило.

Вместе с тем от постоянных комитетов Сената, а также отдела Сената поступило 15 замечаний и предложений, которые в результате их обсуждения и консенсуса, а также письма Министерства национальной экономики, что все замечания ими учтены в ходе подготовки девятого пакета законодательных инициатив, были сняты.

С учетом изложенного Комитет по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству, руководствуясь подпунктами 1) и 7) статьи 29 Закона Республики Казахстан «О комитетах и комиссиях Парламента Республики Казахстан», вносит на рассмотрение заседания Сената и в соответствии с пунктом 58 Регламента Сената рекомендует одобрить в первом чтении данный законопроект, одобренный Мажилисом Парламента.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Рақмет, Мұратбай Сматайұлы.

Енді заң жобасын талқылауға көшеміз. Слово предоставляется депутату Плотникову Сергею Викторовичу.

ПЛОТНИКОВ С.В. Уважаемый Председатель! Уважаемые коллеги! Хочу высказаться по поправкам в Предпринимательский кодекс Республики Казахстан касательно соглашений по промышленной сборке.

Автопром является драйвером экономики. За 2019 год рост составил около 40 процентов. Это единственная отрасль, которая показывала такую динамику. Как известно, одно рабочее место в автопроме дает 10-12 смежных мест и имеет огромный мультипликативный эффект развития экономики.

На заседании Комитета по финансам и бюджету были представлены предложения по снижению требований к инвестициям.

Представленные Министерством индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан данные по стоимости проектов в отрасли автопрома наглядно демонстрируют значительный разброс в объемах инвестиций. Это объясняется тем, что данные не систематизированы и отражают в одних случаях полную стоимость проектов, включая покупку земли, проектирование и строительство, в других случаях – только стоимость отдельного оборудования. При этом приводятся данные по разным производственным мощностям, без указания уровня автоматизации и роботизации, от которых стоимость оборудования может отличаться в разы.

В реальности реализация новых проектов может осуществляться как на базе имеющихся производственных площадей, то есть бывших крупных заводов и предприятий, так и с нуля, то есть на чистом месте.

Стоимость оборудования также отличается в зависимости от мощности производителя, уровня роботизации, применяемых технологий, сварки, окраски и других компонентов.

При текущем состоянии автопрома, когда массово закрываются и реорганизуются автозаводы по всему миру, на рынке очень много предложений по бывшему в употреблении оборудованию, что значительно снижает уровень затрат. В этой связи целесообразно и достаточно установить требования к производственным мощностям, не устанавливая обязательный уровень инвестиций, либо снизить его до минимального уровня. Это было предложение комитета.

Это не должно стать новым барьером. Указанные нормы контрпродуктивны для инвесторов, они также гораздо строже, чем решение ЕАЭС по автосборочным производствам.

Таким образом, предложенные требования к инвестициям, во-первых, не соответствуют установленным нормам к производственным мощностям, во-вторых, ограничивают возможности создания новых производств, это приводит к монополизации рынка.

Предложения Комитета по финансам и бюджету считаю целесообразными, прошу их учесть при дальнейшем рассмотрении во втором чтении и в других законопроектах. Это нужно, чтобы не на словах, а на деле улучшить инвестиционный климат страны. Спасибо.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Мамытбеков Еділ Құламқадырұлына беріледі.

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Данный законопроект очень важный. В достаточной степени проработан, причем, на мой взгляд, масштабно, то есть с внесением изменений и дополнений в 6 кодексов и 33 закона.

Вместе с тем не покидает ощущение, что вне внимания остаются два системных аспекта в решении этой большой задачи.

Первое. Сформировавшийся тренд смещения целевых приоритетов в работе по созданию бизнес-среды. Многие из моих коллег помнят, что буквально с первых дней независимых реформ Глава государства и Правительство ставили задачи по созданию благоприятного инвестиционного климата. Это дало существенный импульс развитию предпринимательства в стране.

Вместе с тем приходится констатировать, что со временем эта деятельность стала все больше сводиться к подстраиванию показателей развития бизнеса к оценкам международных организаций. И как следствие, этот количественный подход не мог не отразиться на качественных аспектах в работе по формированию бизнес-среды.

Уже в преамбуле законопроекта прямо ставится главная цель – обеспечение повышения позиций Казахстана в рейтинге «Doing Business» Всемирного Банка. Безусловно, это важная задача, и она была поставлена поручением Главы государства от 14 февраля 2014 года. И этот нюанс, на мой взгляд, насквозь пронизывает настоящий законопроект.

Однако должно быть и понимание того, что Глава государства имел в виду неустанную и многогранную работу всех ветвей власти, прежде всего по формированию благоприятных условий для эффективного развития всех форм предпринимательства. На этой базе и оценивается место в рейтинге Всемирного Банка, что позволяет вносить коррективы в политику развития бизнеса.

Другими словами, второе следует из первого, но не наоборот. В управлении это называется связкой основных прямых и коррекционных обратных связей. Думается, в некоторых наших государственных органах несколько подзабыли об этом.

Второе, в немалой степени вытекающее из первого – неравность доступа к мерам государственной поддержки и условиям большого, малого и среднего бизнеса. К примеру, есть множество фактов, свидетельствующих, что в реальности подавляющая часть государственных субсидий достается крупному бизнесу, и не столько на основе финансовых возможностей, а сколько на основе большей эффективности, что определяется несопоставимыми масштабами производства. Это, на мой взгляд, создает несколько ложное представление о развитии бизнеса в целом, следовательно, нереалистичную базу для оценивания Всемирным Банком.

В частности, Национальная палата предпринимателей «Атамекен», которая по функционалу просто обязана знать все про бизнес, констатирует, что предложенные в этом законопроекте меры не могут изменить существа сложившейся ситуации в Казахстане в пользу крупного бизнеса.

Очевидно, что необходим взвешенный дифференцированный подход в мерах поддержки, гарантирующий равный доступ к государственным финансовым и иным льготам всех форм предпринимательства.

Думается, необходимо усиленно работать в этом направлении, не заикливаясь лишь на рейтинговые приоритеты.

Что касается конкретно настоящего законопроекта, трудно согласиться с предложением, высказанным в научной рецензии, о необходимости предусмотреть норму,

ограничивающую вклады государственных активов в зарубежные банки и обеспечивающую их хранение в отечественных банках. Понятно, что это связано с определенными внешними рисками, однако не меньшие риски связаны и с отечественными банками.

Действительно, все мы помним, что в период деятельности частных пенсионных фондов немалое их число было создано именно банками второго уровня, и трудно игнорировать тот факт, что из-за нерациональной политики этих фондов были потеряны несколько миллиардов долларов пенсионных накоплений.

К тому же нет сомнений в том, что банки будут направлять эти государственные активы главным образом в сферу потребительских кредитов и в меньшей степени в экономику. И это подтверждается сегодняшней практикой деятельности банковской системы Казахстана.

В целом я поддерживаю законопроект, однако необходимо все же взвешенно учесть высказанные коллегами замечания и предложения в будущей законотворческой деятельности.

Уважаемые коллеги, прошу вас поддержать законопроект. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ, талқылау аяқталды. Енді шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды. Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Сөз депутат Әділбеков Дәурен Зекенұлына беріледі.

ӘДІЛБЕКОВ Д.З. Рақмет.

Құрметті Төраға, құрметті депутаттар! Сенат отырысының бүгінгі күн тәртібінде «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын екінші оқылымда қарауды енгізуді сұраймын.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, бұл ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды. Заң жобасы бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті сенаторлар, қазір күн тәртібіне қосымша енгізілген заң жобалары бойынша комитеттердің отырыстарын өткізу үшін 10 минутқа үзіліс жариялаймын.

ҮЗІЛІС.

ҮЗІЛІСТЕН KEЙІН.

ТӨРАҒА. Құрметті депутаттар, тіркеуден өтулеріңізді сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қажетті кворум бар, жұмысымызды жалғастырайық.

Құрметті сенаторлар, келесі мәселе күн тәртібіне қосымша енгізілген Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасы мен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын екінші оқылымда қарау жөнінде.

Бұл жобаларды бірге қарау ұсынылады. Қарсылық жоқ па?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса, екі жоба бойынша сөз Қанатбек Бейсенбекұлы Сафиновқа беріледі.

САФИНОВ Қ.Б. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Қаралып отырған Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекс жобасы азаматтардың құқықтары мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Ілеспе заң жобасы әкімшілік рәсімдер мен әкімшілік сот өндірісін реттейтін заңнамалық актілерді кодекс жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленді.

Заң жобалары әзірлеушілердің қатысуымен өткен комитеттің кеңейтілген отырысында талқыланды және оның қорытындысы бойынша Парламент Сенатының қарауына екінші оқылымда шығаруға ұсынылды.

Заң жобасы бойынша жұмыс барысында депутаттардан және тұрақты комитеттерден ескертулер мен ұсыныстар түскен жоқ.

Баяндалғанды ескере отырып, Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабының 4-тармағын басшылыққа ала отырып, Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитеті Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексін және оған ілеспе заңды қабылдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Қанатбек Бейсенбекұлы.

Кодекстің және ілеспе заңның жобасы бүгін талқыланды. Құрметті әріптестер, тағы да талқылаудың қажеті бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса, шешім қабылдайық.

Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасын қабылдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қазақстан Республикасы Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі қабылданды.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңының жобасын қабылдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Ілеспе заң – «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қабылданды.

Марат Бақытжанұлы.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті сенаторлар! Әкімшілік әділет құрылымын енгізуге бағытталған кодексті және Иран мемлекетімен келісімді ратификациялау туралы заңды қабылдағандарыңыз үшін алғыс білдіруге рұқсат етіңіздер.

Бұл заң жобаларын сенаторлар жан-жақты мұқият қарады және ол қызу талқылаулардан кейін қолдау тапты.

Бұл заңдарды сапалы орындау үшін барлық күш-жігерімізді саламыз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Марат Бақытжанұлы.

Құрметті сенаторлар, біз бүгін Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау мақсатымен жаңа кодекс қабылдап отырмыз.

Президент құқықтық жүйемізге әкімшілік әділет құрылымын енгізу мәселесін былтырғы Жолдауында көтерген болатын. Мұндай институт әкімшілік-процестік рәсімдерді құқықтық тұрғыдан реттеудің жаңа жүйесін қалыптастырады.

Сондықтан құжатта азаматтардың құқықтарын қосымша қорғайтын жаңа қағидалар мен тетіктер белгіленген.

Алдағы уақытта кодекс пен ілеспе заң азаматтардың мемлекетке деген сенімін күшейтуге және мемлекеттің халық алдындағы жауапкершілігін арттыруға зор мүмкіндік береді деп сенеміз.

Бұл заң жобалары бойынша бейнеконференция байланысына қатысқан азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, келесі мәселе «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын екінші оқылымда қарау жөнінде.

Сөз депутат Мұратбай Сматайұлы Жолдасбаевқа беріледі.

ЖОЛДАСБАЕВ М.С. Уважаемый Маулен Сагатханулы! Уважаемые коллеги! Комитет по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству, рассмотрев проект Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в

некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам улучшения бизнес-климата» на расширенном заседании комитета 18 июня 2020 года с участием представителей разработчика законопроекта и работников Аппарата Сената, отмечает следующее.

Целью законопроекта является совершенствование законодательства в сфере предпринимательской деятельности, создание благоприятных условий для развития бизнеса, а также обеспечение повышения позиции Казахстана в рейтинге «Doing Business» Всемирного Банка.

Ожидаемые результаты:

улучшение бизнес-климата, оцениваемого международным рейтингом «Doing Business»;

существенное сокращение издержек бизнеса, что позволит выйти отечественному бизнесу на совершенно новый уровень;

решение точечных проблем бизнеса, направленных на сокращение процедур и сроков.

С учетом изложенного Комитет по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству, руководствуясь подпунктами 1) и 7) статьи 29 Закона Республики Казахстан «О комитетах и комиссиях Парламента Республики Казахстан», вносит на рассмотрение заседания Сената и в соответствии с пунктом 4 статьи 61 Конституции Республики Казахстан рекомендует принять Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам улучшения бизнес-климата». Прошу поддержать.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Рақмет, Мұратбай Сматайұлы.

Заң жобасы бүгін талқыланды. Құрметті әріптестер, тағы да талқылаудың қажеті бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса, шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын қабылдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң қабылданды.

Құрметті әріптестер! Мемлекет басшысы өз Жолдауында инвестицияларды тарту жұмысын одан әрі жандандыру бойынша нақты тапсырма берген еді. Бұл заң сол тапсырманы орындау үшін қабылданып отыр.

Заңның негізгі бағыттары – бизнес үшін рәсімдерді оңайлату, салық органдарымен жұмысты жеңілдету, ақпаратқа қол жеткізуге, корпоративтік басқаруға мүмкіндік туғызу және бәсекелестікті дамыту. Сондықтан осы құжат бизнестің мүддесін қорғауға және еліміздің инвестициялық әлеуетін арттыруға мүмкіндік береді деп сенеміз.

Руслан Ерболатұлы, біздің депутаттардың айтқан ұсыныс-пікірлерін алдағы уақытта жасалатын заң жобаларында ескерерсіздер деген сенімдеміз.

Бұл заң жобасы бойынша бейнеконференция байланысына қатысқан азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

ДӘЛЕНОВ Р.Е. Уважаемый Маулен Сагатханович! Позвольте выразить большую благодарность Вам, всему депутатскому корпусу, головному комитету.

Бизнес сегодня нуждается в большой поддержке, и она будет оказана.

Всем желаю здоровья и успехов в работе! Спасибо.

ТӨРАҒА. Жаксы. Рақмет, жұмыстарыңыз табысты болсын.

Бейнеконференция байланысын өшіруге болады.

Құрметті депутаттар! Күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралды. Енді депутаттық сауалдарға көшеміз.

Депутаттық сауалдар бар ма? Сөз депутат Жүсіп Нұртөре Байтілесұлына беріледі.

ЖҮСП Н.Б. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі Маминге арналады.

«Құрметті Асқар Ұзақбайұлы! Қазақстан Республикасының Конституциясында адамның өмір сүруі мен денсаулығына қолайлы айналадағы ортаны қорғау мемлекеттің мақсаты болып табылатыны бекітілген (31-бап).

Осы мақсатқа қол жеткізу – елдің орнықты дамуының экологиялық негізі.

Қазақстанда көрікті жер көп. Арқадан Атырауға, Алатаудан Ақтауға, Аралдан Алтайға дейін кең жазира жеріміз бар.

«Жер шоқтығы» атанған келісті Көкшетау, Ұлытау, қазыналы Қаратау, айбарлы Алатау, басына бұлт қонған Мұзтау, «жер жәннаты» – Жетісу. Толып жатыр.

Бурабайдың бір өзі – Швейцариядан несі кем?

Осы Бурабайдың жалпыұлттық курорт атанғанына биыл 100 жыл толады.

100 жылдық тарихында талай құрылымдық өзгеріс болды.

2000 жылы Қазақстан Үкіметі өз қаулысымен «Бурабай» мемлекеттік ұлттық табиғи паркі» деген мемлекеттік мекеме құрды. Қазір «Бурабай» мемлекеттік ұлттық табиғи паркі» РММ Қазақстан Президенті Іс Басқармасының қарауына қарайды.

Ұлттық парктің жалпы жер көлемі – 129 299 гектар.

Бұл – ерекше қорғауға жататын табиғи аймақ.

Ал осы Бурабайға барғанда біз не көреміз? Қаптаған қоқыс, шашылған заттар, пластикалық бөтелке, умаждалған пакет. Көлдің суы лас...

Қандай керемет демалыс аймағы, бірақ қадірін неге білмейміз?

Мемлекеттік Ұлттық табиғи парктің тазалыққа жауапты тиісті бөлімдері мен құрылымдары да бар. Бірақ мусордан аяқ алып жүре алмайтын жағдайға жеттік.

Бурабайда демалушылар тастаған тұрмыстық қалдықтар мен қоқыстар туралы әлеуметтік желіде таралған бейнеролик соның дәлелі. Бұл қалай?

Жалпы тек қана Бурабай емес, Қазақстанның кез келген өңіріне барсаңыз – не көп, қоқыс көп. Тастайтын да өзіміз, ластайтын да өзіміз!

«Бұл неден? Туған табиғатымызды аялап күте алмайтындай басымызға не күн туды? Соншама ластайтындай, осыншама қорлайтындай туған жеріміздің не жазығы бар?» деген сұрақ туады

Жер – біздікі! Ел – біздікі!

Қазақстанға шетелден алғаш оралған ақсақал ұшақтан түсе салып, қара жерді сүйген сәті естеріңізде бар ма?

Туған жерге деген осындай іңкәрлік қазір неге жоқ бізде?

Жапонияда дені сау, ұлтын сүйетін, ұлттық құндылықтарын қадірлейтін, мемлекетін қастерлейтін қоғам өкілін тәрбиелеп шығаруға бала жастан мән береді екен. Табиғатты жаны сүйетін азамат етіп тәрбиелеу – ең басты мақсат екен!

Қазақ халқы – осы мемлекеттің иесі ғой, біз бәріне жауапты ұлтпыз.

Ұлттық санамызды өзгертейік! Табиғатты таза ұстау үшін жанымызды таза ұстайық! Жаппай тазалық мәдениетін қалыптастырайық! Даламыз да, қаламыз да таза болсын!

Көрнекті ақын Жүмекен Нәжімиденовтің бір өлеңі бар:

– О! Туған жер шүкірсің!

Топырағыңа киелі!

Бір есуас түкірсе –

Ол бетіме тиеді!

Біз есуас ел емеспіз ғой! Туған жерімізді анамыздай ардақтау өзімізге байланысты! Ұлттық намысымыз қайда?! Қазақтың атына да, затына да кір келтірмеу жағын неге ойламаймыз?

Жер бетінде көлемі жағынан 9-шы орынды алатын кеңбайтақ Қазақстанды бабаларымыз аттың үстінде жүріп қорғап, бізге тастап кетті.

Тағдырдың тезінен, тозақтың өзінен аман өткен елміз.

Ел болуға ұлтарактай жер таппай жүрген қаншама жұрт бар әлемде. Біз бардың қадірін неге білмейміз?

Қоқыс төгіп, қалдық тастап кеткен жерде ата-бабамыздың сүйегі жатса не істер едік?

Құрметті Асқар Ұзақбайұлы! Қолданыстағы заңнамаларда жеке тұлғалар мен заңды ұйымдардың қоршаған ортаға қатысты құқықтары мен міндеттері белгіленген. Мемлекеттік экологиялық бақылау тетіктері де қарастырылған. Бірақ қазіргі қалыптасып отырған жағдай мұның бәрінің тиімділігі төмен екенін көрсетеді.

Халықаралық тұрғыда Канаданың тәжірибесін басшылыққа алу керек.

Сауалымызда бар, мен барлығын оқып жатпайын. Ең бастысы бұл ел экологиялық стандартты өте қатаң сақтайды. Ірі компанияларда экологиялық дағды кодексі деген енгізілген. Соның арқасында бұл елде «Жасыл жоспар» атты ұлттық бағдарлама қабылданған. Олар керемет табиғат байлығын келешек ұрпақ еншісіне қалдырудың барлық амалдарын қарастырған. Бізге де солай жасау керек шығар.

Құрметті Премьер-Министр! Біз көтеріп отырған мәселе әлеуметтік-экономикалық, рухани-мәдени, білім мен тәрбиені қамтиды. Тазалық мәселесін ұлттық құндылықтар қатарына шығару керек!

Мемлекеттік тұрғыдан шұғыл түрде тазалықты сақтау, бақылау, реттеу тетіктерін жетілдіру қажеттігі білініп отыр.

Сізден осы мәселені қарап, Үкіметтің тиісті құрылымдары арқылы өз құзыреттері шеңберінде іс-шаралар кешенін жедел қабылдауды сұраймыз. Сондықтан қоршаған ортаға қатысты мемлекеттік саясаттың толық іске асырылуын қамтамасыз ету туралы орталық және жергілікті атқару органдарына арнайы тапсырма берсеңіз деген ұсынысымыз бар.

Әрине, бәрін мемлекетке, Үкіметке артып қою аздық етеді ғой. Елдің белсенді, сауатты, саналы азаматтарына, зиялы ақсақалдарға, жер-жердегі батагөй ақсақалдарымызға және өсіп келе жатқан жас ұрпаққа да көп нәрсе тікелей байланысты.

Туған жерімізді таза ұстау туралы Қазақстан Үкіметі егер арнайы шара қабылдаса, біз соны қолдасақ дейміз.

Тек қана демалыс аймақтарында емес, жалпы тұтас республика бойынша «Туған жерді таза ұстау» деген жалпыұлттық акцияны ұйымдастыруымыз керек. Бұл тұрақты түрде жүретін шара болуы қажет. Науқан болып қалып қоймау керек, қажет болса, ай сайын, апта сайын өткізілсе. Таза ұстайықшы елімізді, жерімізді.

Мұндай акцияны барлық Қазақстан азаматы қолдайды деп сенеміз.

«Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық Заңының 27-бабына сәйкес сізден жоғарыда көтерілген мәселелер бойынша толық жазбаша жауап беруді сұраймыз.

Құрметпен, депутаттар Жүсіп, Бақтиярұлы, Бектұрғанов, Ершов, Еңсегенов, Қапбарова, Нөкетаева, Төреғалиев». Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Қожамжаров Қайрат Пернешұлына беріледі.

ҚОЖАМЖАРОВ Қ.П. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Біздің депутаттық сауалымыз Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне жолданады.

«Құрметті Асқар Ұзақбайұлы! Бізді алаңдатып отырған күрделі жағдай – еліміздің әскери құрамдарының жанар-жағармай сақтайтын қоймаларының сапасы мен қауіпсіздігі, себебі биыл Қорғаныс министрлігінің аталмыш қоймаларының 85 пайызының қызмет ету мерзімі өтіп кеткен, ал келесі жылы олардың барлығы жарамсыз болмақ.

Сол сияқты Шекара қызметі мен Ұлттық Ұланның жабдықталуы тиісінше тек 52 және 30 пайызды құрайды.

Отынның қажетті қоры болмаса, не ол сапасыз болса, әскери техника жедел түрде, әсіресе төтенше жағдайларда өз міндетін орындай алмайды.

Жақында Қарағанды облысының әскери бөлімдерінің бірінде жарамсыз қоймадан 0,5 миллиард теңгенің жанармайы ағып кеткен. Мұндай оқиғалар экологияға келтіретін залалды айтпағанда, әскери қызметкерлер мен жақын маңдағы елді мекендердің тұрғындарының өмірі мен денсаулықтарына қауіп туғызады.

Өкінішке қарай, тура бір жыл бұрын мұндай қайғылы жағдай оңтүстік өңірде орын алып, адам өлімі мен орасан зор материалдық залалға соқтырды.

Ағымдағы жылғы наурызда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Қорғаныс министрімен кездесу барысында оқ-дәрілерді сақтау объектілерінің, полигондардың, әскери қалашықтардың және жалпы іскери күштердің инфрақұрылымын жетілдіру бойынша қажетті жұмыстарды жүргізуге аса назар аударған.

Құрметті Асқар Ұзақбайұлы! Мемлекеттік қорғаныс тапсырыс аясында осы мәселені түпкілікті шешуді сұраймыз».

Сауалдың толық нұсқасы жазбаша жолданды. Қол қойған комитет мүшелері. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, басқа сауалдар жоқ.

Жалпы біз бүгін нәтижелі жұмыс істедік. Үкімет пен Есеп комитетінің былтырғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептерін қарап, көптеген мәселелерді талқыладық, көтердік.

Сонымен қатар еліміздің құқықтық жүйесін жетілдіруге және бизнесті одан әрі дамытуға арналған маңызды заңдар қабылдадық. Баршаңызға бүгінгі белсенді жұмыстарыңыз үшін рақмет айтамын.

Осымен Сенат отырысын жабық деп жариялаймын. Сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТИ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

М. ӘШІМБАЕВ

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ
2020 жылғы 18 маусым

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы Үкіметінің және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің 2019 жылғы республикалық бюджеттің атқарылуы туралы есептері жөнінде

Об отчетах Правительства Республики Казахстан и Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета об исполнении республиканского бюджета за 2019 год

Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің міндетін атқарушы Т.М. САВЕЛЬЕВАНЫҢ баяндамасы

Доклад исполняющего обязанности Министра финансов Республики Казахстан САВЕЛЬЕВОЙ Т.М. 1

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары А.М. БАЙМАҒАМБЕТОВТЫҢ баяндамасы

Доклад заместителя Председателя Национального Банка Республики Казахстан БАЙМАҒАМБЕТОВА А.М. 4

Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің Төрағасы Н.Н. ГОДУНОВАНЫҢ баяндамасы

Доклад Председателя Счетного комитета по контролю за исполнением республиканского бюджета ГОДУНОВОЙ Н.Н. 7

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

СҮЛЕЙМЕН Л.Ж. 12

СКЛЯР Р.В. – Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары, Заместитель Премьер-Министра Республики Казахстан 14

САПАРОВ А.С. – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы, исполняющий обязанности Министра сельского хозяйства Республики Казахстан 14

НҰРАЛИЕВ Ә.Т. 15

ПІРІМҚҰЛОВ А.Ә. – Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің міндетін атқарушы, исполняющий обязанности Министра экологии, геологии и природных ресурсов Республики Казахстан 16

САПАРОВ А.С. 16

НҰРСИПАТОВ Н.Н.	16
ЕРМЕКБАЕВ Н.Б. – Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрі, Министр обороны Республики Казахстан	17
ҚАПБАРОВА А.Ж.	18
БАЛАЕВА А.Ғ. – Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрі, Министр информации и общественного развития Республики Казахстан	19
ЕРШОВ С.М.	21
ЖҰМАҒАЛИЕВ А.Қ. – Қазақстан Республикасының Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі, Министр цифрового развития, инноваций и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан	21
КАРИНОВА Ш.Т. – Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушы, исполняющий обязанности Министра образования и науки Республики Казахстан	22
ДҮЙСЕМБАЕВ Ғ.И.	23
ДӘЛЕНОВ Р.Е. – Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрі, Министр национальной экономики Республики Казахстан	24
ШЕЛПЕКОВ Б.А.	25
СМАЙЫЛОВ Ә.А. – Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің бірінші орынбасары, Первый Заместитель Премьер-Министра Республики Казахстан	26
БАЙМАҒАМБЕТОВ А.М. – Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары, заместитель Председателя Национального Банка Республики Казахстан	26
НӨКЕТАЕВА Д.Ж.	27
РАЙЫМҚҰЛОВА А.Р. – Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрі, Министр культуры и спорта Республики Казахстан	28
ӘДІЛБЕКОВ Д.З.	29
ДӘЛЕНОВ Р.Е.	30
БАЙМАҒАМБЕТОВ А.М.	31
СҰЛТАНОВ Б.Т. – Қазақстан Республикасының Сауда және интеграция министрі, Министр торговли и интеграции Республики Казахстан	31
СМАЙЫЛОВ Ә.А.	32
БОРТНИК М.М.	33
ДӘЛЕНОВ Р.Е.	34
БЕКТҰРҒАНОВ С.Ш.	35
ДӘЛЕНОВ Р.Е.	37
Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Н.Н. ҚЫЛЫШБАЕВТЫҢ қосымша баяндамасы	
Содоклад члена Комитета по финансам и бюджету КЫЛЫШБАЕВА Н.Н.	37
Сөз сөйлегендер:	
Выступили:	
ЖҰМАҒАЗИЕВ М.С.	41

БАҚТИЯРҰЛЫ М.	44
БЕКНАЗАРОВ Н.Қ.	46
МҰСАБАЕВ Т.А.	48
МАМЫТБЕКОВ Е.Қ.	49
СМАЙЫЛОВ Ә.А.	53

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Административного процедурно-процессуального кодекса Республики Казахстан, одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам административного процедурно-процессуального законодательства», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

Қазақстан Республикасының Әділет министрі М.Б. БЕКЕТАЕВТЫҢ баяндамасы

Доклад Министра юстиции Республики Казахстан БЕКЕТАЕВА М.Б. 54

Сөз сөйлеген:

Выступил:

ТӨРЕҒАЛИЕВ Н. 56

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің хатшысы Қ.Б. САФИНОВТЫҢ қосымша баяндамасы

Содоклад секретаря Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам САФИНОВА К.Б. 57

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ЛУКИН А.И. 60

ВОЛКОВ В.В. 61

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасы мен Иран Ислам Республикасы арасындағы азаматтық істер бойынша өзара құқықтық көмек туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде

О проекте Закона Республики Казахстан «О ратификации Соглашения между Республикой Казахстан и Исламской Республикой Иран о взаимной правовой помощи по гражданским делам», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан

Қазақстан Республикасы Әділет министрі М.Б. БЕКЕТАЕВТЫҢ баяндамасы

Доклад Министра юстиции Республики Казахстан БЕКЕТАЕВА М.Б. 61

Сөз сөйлеген:

Выступил:

САФИНОВ Қ.Б. 62

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі Р.Қ. ӘБДІКЕРОВТЫҢ қосымша баяндамасы

Содоклад члена Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам АБДИКЕРОВА Р.К. 63

Сөз сөйлеген:

Выступил:

ВОЛКОВ В.В. 63

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам улучшения бизнес-климата», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрі Р.Е. ДӘЛЕНОВТЫҢ баяндамасы

Доклад Министра национальной экономики Республики Казахстан ДАЛЕНОВА Р.Е. 64

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ЖҰМАҒАЗИЕВ М.С. 66

БЕКЕТАЕВ М.Б. – Қазақстан Республикасының Әділет министрі, Министр юстиции Республики Казахстан 66

Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі М.С. ЖОЛДАСБАЕВТЫҢ қосымша баяндамасы

Содоклад члена Комитета по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству ЖОЛДАСБАЕВА М.С. 67

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ПЛОТНИКОВ С.В.	68
МАМЫТБЕКОВ Е.Қ.	69
ӘДІЛБЕКОВ Д.З.	71

Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің жобасы жөнінде (екінші оқылым)

О проекте Административного процедурно-процессуального кодекса Республики Казахстан (второе чтение)

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әкімшілік рәсімдік-процестік заңнама мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (екінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам административного процедурно-процессуального законодательства» (второе чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің хатшысы Қ.Б. САФИНОВТЫҢ баяндамасы

Доклад секретаря Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам САФИНОВА К.Б. 72

Сөз сөйлеген:

Выступил:

БЕКЕТАЕВ М.Б.	73
--------------------	----

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне бизнес-ахуалды жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (екінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам улучшения бизнес-климата» (второе чтение)

Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі М.С. ЖОЛДАСБАЕВТЫҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству ЖОЛДАСБАЕВА М.С. 73

Сөз сөйлеген:

Выступил:

ДӘЛЕНОВ Р.Е.	75
-------------------	----

Депутат Н.Б. ЖҮСПІТІҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі А.Ұ. Маминге депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата ЖУСИП Н.Б. к Премьер-Министру Республики
Казахстан Мамину А.У. 75

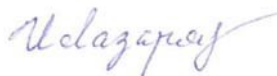
**Депутат Қ.П. ҚОЖАМЖАРОВТЫҢ Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі А.Ұ. Маминге депутаттық сауалы**
Депутатский запрос депутата КОЖАМЖАРОВА К.П. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Мамину А.У. 77

ШЖҚ-дағы «Материалдық-техникалық
камтамасыз ету басқармасының
инженерлік орталығы» РМК директоры

А. Құсайынов

Стенографиялау қызметінің
жетекші редакторы

И. Шыныбаева